

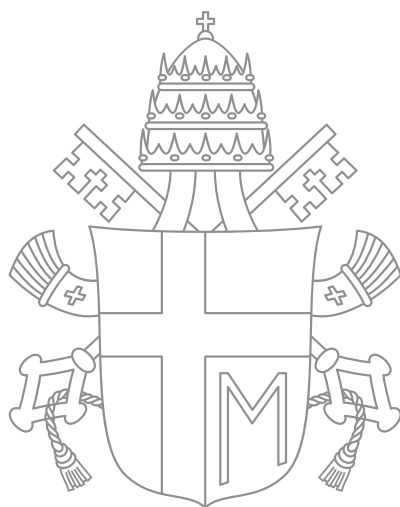
2005 balandžio 8
Nr. 7

Lietuvos
Katalikų
Bažnyčios
informacijos
centro
leidinys

BAŽNYČIOS ŽINIOS

Šiame numeryje:

Popiežius

Jonas Paulius II 2005 m. Velykų žinia „Nukryžiuotasis ir prisikėlusysis Jėzau, pasilik su mumis!“	2
Popiežiaus Jono Pauliaus II mirtis ir laidotuvės	3
Šventojo Tėvo Jono Pauliaus II testamentas	7
Kardinolo Angelo Sodano pamokslas per šv. Mišias Šv. Petro aikštėje už mirusių popiežių	9
Kardinolo Josepho Ratzingerio homilija per popiežiaus Jono Pauliaus II laidotuves	10
Popiežius, pakeitęs pasaulio veidą	12
Popiežiaus Jono Pauliaus II biografija: svarbiausi pontifikato įvykiai	17
Lietuva meldėsi už popiežių Joną Paulių II	26
Lietuvos vyskupų laiškas	30

Homilijos

MŪSŲ KELIAS V Velykų sekmadienis (A)	31
MEILĖS RAKTAS VI Velykų sekmadienis (A)	32

Jonas Paulius II

2005 m. Velykų žinia

„Nukryžiuotasis ir prisikėlusysis Jėzau, pasilik su mumis!“

1. „*Mane nobiscum, Domine!*“ Pasilik su mumis, Viešpatie! (plg. *Lk* 24, 29). Šiais žodžiais, saulei leidžiantis pirmąją savaitės dieną, kai atsitiko neįtikėtinas dalykas, mokiniai kelyje į Emausą pakvietė Pakeleivį pasilikti su jais. Kaip buvo pažadėjęs, Kristus prisikėlė, tačiau jie to dar nežinojo. Nepaisant to, žodžiai, kuriuos Pakeleivis jiems kalbėjo pakeliui, uždegė jų širdis. Todėl jie jam tarė: „Pasilik su mumis“. Susėdę už vakarienės stalo, jie pažino jį, kai jis „laužė duoną“, – ir staiga jis pranyko. Prieš jų akis liko perlaužta duona. Jų širdyse aidėjo švelnus jo žodžių garsas.

2. Brangūs broliai ir seserys, Eucharistijos Žodis ir Duona, Velykų slėpinys ir dovana, amžiams liko nuolatinis Kristaus kančios, mirties ir prisikėlimo atminimas! Šią Velykų dieną kartu su visais pasaulio krikščionimis mes irgi kartojame šiuos žodžius: nukryžiuotasis ir priskėlusysis Jėzau, pasilik su mumis! Pasilik su mumis, per istoriją keliaujančios žmonijos ištikimas bičiuli ir patikima atspara! Gyvasis Tėvo Žodi, įkvėpk vilties ir pasitikėjimo visiems ieškantiems tikrosios savo gyvenimo prasmės. Amžinojo gyvenimo Duona, maitink visus alkstančius tiesos, laisvės, teisingumo ir taikos.

3. Pasilik su mumis, gyvasis Tėvo Žodi, ir išmokyk mus taikos žodžių ir darbų – taikos mūsų pasauliui, pašventintam tavo krauju ir permerktam tokios daugybės nekaltų aukų krauju; taikos Vidurio Rytų ir Afrikos šalims, kur tebesilieja tiek daug kraujo; taikos visai žmonijai, tebegyvenančiai brolių žudiškų karų šešėlyje. Pasilik su mumis, amžinojo gyvenimo Duona, laužoma ir dalijama susirinkusiems prie stalo; taip pat suteik mums jėgų parodyti dosnų solidarumą su daugybe tų, kurie net šiandien miršta iš skurdo ir bado, yra pakertami fatališkų epidemijų ar niokojami neapsakomų gamtinių nelaimių. Tavo prisikėlimo galia tetampa jie ir naujo gyvenimo dalininkais.

4. Mums, trečiojo tūkstantmečio vyrams ir moterims, reikia tavęs, prisikėlusysis Viešpatie! Pasilik su mumis dabar ir iki laikų pabaigos. Padaryk, kad tautų materialinė pažanga niekada netemdytų dvasinių vertybių, kurios yra jų civilizacijos siela. Palaikyk, meldžiame, mus mūsų kelionėje. Tavimi tikime, į tave dedame savo viltis, nes tu vienintelis turi amžinojo gyvenimo žodžius (plg. *Jn* 6, 68). „*Mane nobiscum, Domine!*“ Aleliuja!

Popiežiaus Jono Pauliaus II mirtis ir laidotuvės

Jono Pauliaus II mirtis

Remiantis Šventojo Sosto balandžio 2 d. paskelbtu oficialiu pranešimu, Jonas Paulius II mirė balandžio 2 d. 21.37 val. (22.37 val. Lietuvos laiku) savo privačiuose apartamentuose.

20 val. Jono Pauliaus II kambaryje Dievo gailestingumo sekmadienio proga prasidėjo šv. Mišios, kurioms vadovavo arkivyskupas Stanislawas Dziwiszas, koncelebravo kardinolas Marianas Jaworskis, arkivyskupas Stanislawas Rylko ir mons. Mieczyslawas Mokrzyckis. Šv. Mišių metu Jonui Pauliui II buvo suteiktas viatikas ir – dar kartą – Ligonių sakramentas. Paskutinės popiežiaus valandas ženklino nenutrūkstama šalia jo esančiųjų malda.

Jono Pauliaus II mirties momentu šalia jo buvo: jo asmeniniai sekretoriai arkivyskupas Stanislawas Dziwiszas ir mons. Mieczyslawas Mokrzyckis, kardinolas Marianas Jaworskis, arkivyskupas Stanislawas Rylko, kun. Tadeusz Styczenis, trys Šventojo Tėvo apartamentus prižiūrėjusios Šventosios Jėzaus Širdies tarnaičių kongregacijos seserys, vadovaujamos vyresniosios ses. Tobianos Sobódkos, popiežiaus asmeninis gydytojas dr. Renato Buzzonetti, du budintys gydytojai dr. Alessandro Barelli ir dr. Ciro D'Allo, taip pat du slaugytojai.

Iškart po Šventojo Tėvo mirties atvyko Vatikano valstybės sekretorius kardinolas Angelo Sodano, Šventosios Romos Bažnyčios kamerlengas kardinolas Eduardo Martínezas Somalo, valstybės sekretoriato substitutas arkivyskupas Leonardo Sandri ir Šventosios Romos Bažnyčios vicekamerlengas arkivyskupas Paolo Sardi. Vėliau taip pat pasirodė Kardinolų kolegijos dekanas kardinolas Josephas Ratzingeris ir kardinolas Jozefas Tomko.

Remiantis Vatikano balandžio 2 d. paskelbtu popiežiaus Jono Pauliaus II mirties liudijimu, kurį pasirašė popiežiaus asmeninis gydytojas Renato Buzonetti, Jono Pauliaus II mirties priežastis buvo „sepsinis šokas“ ir „negrįžtamas kraujotakos kolapsas“. Liudijime taip pat teigiama, jog popiežių, be to, kankino Parkinsono liga, ūmaus respiracinio nepakankamumo ir gerklės strikacijos epizodai, gerybinė prostatos hipertrofija, lydima urosepsinės komplikacijos, taip pat hipertenzinė ir išeminė kardiopatija.

Paskutinėmis Jono Pauliaus II gyvenimo valandomis Šv. Petro aikštėje už mirštantį popiežių pasimelsti buvo susirinkę apie 60 tūkst. žmonių. Kaip padėką už

Jono Pauliaus II veiklą susirinkusieji recitavo garbingą rožinio dalį. 22 val. (23 val. Lietuvos laiku) arkivyskupas Leonardo Sandri susirinkusiems pranešė apie popiežiaus mirtį: „21.37 val. mūsų Šventasis Tėvas grįžo į Tėvo namus“. Po to susirinkusieji iki galo baigė recituoti rožinį.

Tada maldininkai užtraukė *Salve Regina*, po kurios pasigirdo ilgi aplodismentai. Kardinolas Angelo Sodano pradėjo maldą *De profundis* lotynų ir italų kalbomis. Didžiuma tikinčiųjų atsiklaupė, daugelio akyse blizgėjo ašaros. Po kelių minučių apie Romos vyskupo mirtį paskelbė Šv. Petro bazilikos varpai.

Šv. Mišios už popiežių Joną Paulių II Šv. Petro aikštėje

Sekmadienio, balandžio 3-iosios, rytą Vatikano valstybės sekretorius Angelo Sodano Šv. Petro aikštėje aukojo šv. Mišias už mirusį popiežių Joną Paulių II. Šv. Mišiose dalyvavo neapžvelgiama tikinčiųjų minia.

Per pamokslą kardinolas Sodano sakė, jog Jonas Paulius II 26 metus nešė į pasaulį krikščioniškosios vilties bei gailestingumo Evangeliją, atmesdamas bet kokią neapykantą. Jis, pasak kardinolo, mokęs, kad mirtis yra ne kas kita, kaip perėjimas į žmogaus amžinosios paskirties vietą. Todėl skausmą lydi „gilus giedrumo laikysena“. Dabar svarbu įgyvendinti pagrindinę popiežiaus žinią apie gailestingumą. Tai sakdamas kardinolas Sodano prieš akis turėjo Gailestingumo sekmadienį, kurį Jonas Paulius II įvedė Šventaisiais 2000 metais ir kurį Katalikų Bažnyčia nuo tol švenčia sekmadienį po Velykų.

Mirusysis popiežius, anot kardinolo Sodano, buvo „meilės civilizacijos skelbėjas“, tikrai nusipelnęs „Jono Pauliaus Didžiojo“ vardo. Popiežiui krikščioniškoji civilizacija buvo meilės civilizacija, iš pagrindų priešinga neapykantai, skleistai XX a. ideologijų. Popiežius nuolatos primindavęs, kad žmonių ir tautų tarpusavio santykiai besąlygiškai turi remtis teisingumu. Tačiau teisingumą pranoksta gailestingumas. Jonas Paulius II mokęs, jog Bažnyčia turinti būti „gailestingumo namai“, atviri tiems, kuriems reikia pagalbos, atleidimo ir meilės (visą pamokslą žr. p. 9).

Paskutinė popiežiaus Jono Pauliaus II žinia

Po šv. Mišių už Joną Paulių II, prieš recituojant maldą *Regina caeli*, arkivyskupas Leonardo Sandri, Vatikano valstybės sekretoriato substitutas, Šv. Petro aikštėje perskaitė popiežiaus Jono Pauliaus II žinią, kurią jis buvo parengęs perskaityti Dievo gailestingumo sekmadienį.

Brangūs Broliai ir Seserys!

1. Džiugus Velykų „Aleliuja“ aidis ir šiandien. Šiandieniam skaitinyje iš šv. Jono evangelijos pabrėžiama, jog Prisikėlusysis tos dienos vakare pasiro-

dė apaštalams ir „parodė jiems rankas ir šoną“ (Jn 20, 20), tai yra skausmingos kančios ženklus, neišdildomai išsispaudusius į jo kūną ir po prisikėlimo. Šios garbingos žaizdos, kurias jis po aštuonių dienų leido paliesti nepatikliam Tomui, atskleidžia Dievo gailestingumą, nes „Dievas taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo viengimį Sūnų“ (Jn 3, 16).

Šis meilės slėpinys yra šiandienės „Baltojo sekmadienio“, skirto Dieviškojo gailestingumo kultui, liturgijos centras.

2. Žmonijai, kuri kartais atrodo pražuvusi ir valdoma blogio galios, savanaudiškumo ir baimės, prisikėlęs Viešpats kaip dovaną siūlo atleidžiančią, sutaukinančią ir dvasią vilčiai atveriančią meilę. Būtent meilė atverčia širdis ir teikia taiką. Kaip labai pasauliui būtina suprasti ir priimti dieviškąją gailestingumą!

Viešpatie, kuris savo mirtimi ir prisikėlimu apreiškė Tėvo meilę, mes tikime tave ir su pasitikėjimu kartojame tau šiandien: Jėzau, pasitikiu tavimi, pasigailėk mūsų ir viso pasaulio.

3. Liturginė Viešpaties Apreiškimo išskilmė, kurią rytoj švęsime, akina mus Marijos akimis įsimastyti į nepaprastą gailestingosios meilės, trykštančios iš Kristaus širdies, slėpinį. Jos padedami galime suvokti Velykų džiaugsmo prasmę – džiaugsmo, kuris remiasi šia tikrybe: Tas, kurį Marija nešiojo savo įsčiose, kuris už mus kentėjo ir numirė, tikrai prisikėlė. Aleliuja!

Atsisveikinimas su popiežiumi Klemenso salėje

Nuo sekmadienio, balandžio 3-iosios, ryto popiežiaus Jono Pauliaus II kūnas buvo pašarvotas Vatikano apaštališkųjų rūmų Klemenso salėje. Joje atsisveikinti su mirusiu popiežiumi visą sekmadienio popietę būriavosi Romos kurijos kardinolai, vyskupai, kunigai ir pasauliečiai, Italijos vyriausybės atstovai bei prie Šventojo Sosto akredituoti diplomatinio korpuso nariai, tarp jų ir Lietuvos ambasadorius prie Šventojo Sosto Algirdas Saudargas. Vienas iš pirmųjų, atidavusių paskutinę pagarbą mirusiam popiežiui, buvo Italijos Respublikos prezidentas Carlo Azeglio Ciampi su žmona Franca, ministras pirmininkas Silvio Berlusconi, kiti vyriausybės nariai, Romos miesto meras Walteris Veltroni.

Pirmadienį, balandžio 4-ąją, po pietų popiežiaus Jono Pauliaus II kūnas buvo iškilmingai perkeltas iš apaštališkųjų rūmų Klemenso salės į Šv. Petro baziliką, kad su popiežiumi galėtų atsisveikinti tikintieji.

Tikintieji atsisveikino su Jonu Pauliumi II

Nuo pirmadienio, kai popiežiaus kūnas buvo pašarvotas Šv. Petro bazilikoje, atsisveikinti su juo ėmė plūsti

tūkstantinės minios. Vien per pirmadienį ir antradienį jį pagerbė apie milijonas tikinčiųjų. Šv. Petro aikštėje nusidriekė barjerai apribota piligrimų eilė. Pirmosiomis dienomis eilėje tekdamo stovėti apie 8 val., trečiadienį net iki 16 valandų. Eilei nusidriekus 5 kilometrus, civilinės saugos ir policijos tarnybos nusprendė apriboti piligrimų srautą. Naujai atvykstantys piligrimai buvo nukreipiami į specialiai numatytas vietas Romoje, o vėliau į universitetinį miestelį Tor Vergata priemiesčio teritorijoje, kur per jubiliejinę Pasaulinę jaunimo dieną buvo susibūrę 2 mln. jaunuolių. Didžiosiose maldininkų susibūrimo vietose buvo įrengta apie 20 didžiulių ekranų, kuriuose maldininkai galėjo stebėti laidotuvių apeigas. Iki ketvirtadienio vakaro su Šventuoju Tėvu atsiveikinti spėjo apie trys milijonai maldininkų.

Vatikano dienraštis *L'Osservatore Romano* spontanišką tikinčiųjų norą pagerbti Šventąjį Tėvą pavadino „višutinė piligrimystė, kilusia iš padėkos popiežiui – piligrimui“. Romos gyventojai ir apžvalgininkai teigė, kad tokios gausybės žmonių Šv. Petro bazilikos prieigose niekuomet nėra buvę. Per garsiakalbius buvo nuolat transliuojamos maldos, religinė muzika ar giesmės. Tūkstančiai savanorių padėjo palaikyti tvarką, aprūpindavo laukiančius žmones vandeniu. Šv. Petro aikštė mirgėjo žvakėmis, gėlių puokštėmis, popiežiaus nuotraukomis, plakatais ir užrašais su padėkos žodžiais Jonui Pauliui II. Jaunimo grupės meldėsi ir giedojo. Po varginančio laukimo atsiveikinę su Šventojo Tėvo palaikais daugelis tikinčiųjų išėję iš bazilikos verkdamo ir apsikabindavo.

Popiežiaus laidotuvių išvakarėse ketvirtadienio vakare dešimtys tūkstančių jaunuolių susirinko melstis ir medituoti į Laterano baziliką. Iš ten kilometrėse jaunuolių procesija su žvakėmis ėjo į antikos stadioną *Circus Maximus*, kur tęstas naktinis budėjimas. Pamaldų centre buvo Pasaulinių jaunimo dienų kryžius, kuris jau du dešimtmečius lydėjo popiežiaus ir jaunimo susitikimus.

Popiežiaus Jono Pauliaus II laidotuvės

Balandžio 8 d. Vatikane, matyt, gausiausiose Romos miesto istorijoje šv. Mišiose Katalikų Bažnyčia ir pasaulis atsisveikino su popiežiumi Jonu Pauliumi II.

Gedulingoje liturgijoje dalyvavo per 200 valstybinių svečių iš 80 šalių, tarp jų Jungtinių Valstijų prezidentas George'as W. Bushas, Prancūzijos prezidentas Jacques'as Chiracas, Didžiosios Britanijos ministras pirmininkas Tony Blairas, Vokietijos prezidentas Horstas Köhleris ir kancleris Gerhardas Schröderis, Lenkijos prezidentas Aleksandras Kwasniewskis, Irano prezidentas Mohammedas Khatami, Ispanijos karalius Juanas Carlosas, JT generalinis sekretorius Kofi Annanas, kiti politikos pasaulio atstovai, taip pat kitų krikščioniškųjų konfesijų, islamo ir judaizmo dignitoriai.

Beveik visos krikščioniškosios Bažnyčios atsiuntė aukšto rango delegacijas. Į laidotuves atvyko ortodoksų eku-

meninis patriarchas Baltramiejus I ir anglikonų primas Rowanas Williamsas, Maskvos patriarchatui atstovavo Smolensko metropolitas Kirilas. Miręs popiežius dar kartą pavertė Romos miestą Žemės rutulio centru.

Lietuvai laidotuvėse atstovavo Vilniaus arkivyskupas kardinolas Audrys Juozas Bačkis, Kauno arkivyskupas Sigitas Tamkevičius, Kaišiadorių vyskupas Juozapas Matulaitis, Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, taip pat Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus, ministras pirmininkas Algirdas Brazauskas, buvęs Atkuriamojo Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis.

Šv. Petro aikštėje ir jos prieigose buvo susirinkę apie 300 tūkst. tikinčiųjų. Šimtai tūkstančių žmonių laidotuvių ceremoniją stebėjo per 27 vaizdo ekranus, pastatytus įvairiose miesto vietose. Šv. Mišių metu daug kas mojavavo savo valstybių, daugiausia Lenkijos, vėliavomis, šaukė „*Santo, Santo*“ ir „*Santo subito*“ (šventas nedelsiant). Kai kas verkė.

Laidotuvių apeigos prasidėjo Šv. Petro bazilikoje, kur prieš uždengiant kiparisinį karstą su popiežiaus palaikais arkivyskupati Piero Marini ir Stanislawas Dziwiszas uždengė Jono Pauliaus II veidą skraiste ir sukalbėjo maldą. Į karstą buvo įdėta jo pontifikato bronzinių bei sidabrinųjų monetų, švininis vamzdelis su glausta Jono Pauliaus II biografija lotynų kalba.

10 val. (11 val. Lietuvos laiku) karsto išnešimu iš Šv. Petro bazilikos prasidėjo gedulingosios šv. Mišios. Priešais karstą, kurį ant pečių nešė dvylika vyrų, žengė popiežiškasis ceremonmeisteris arkivyskupas Piero Marini, už jo – ilgametis popiežiaus asmeninis sekretorius arkivyskupas Stanislawas Dziwiszas. Karstas buvo pastatytas prieš altorių, ant jo padėta atversta Evangelijų knyga. Skambėjo giesmės *Requiem* ir *Libera me, Domine, de morte aeterna*. Iš Šv. Petro bazilikos pasirodė 160 kardinolų procesija, jos pabaigoje ėjo Kardinolų kolegijos vadovas kardinolas Josephas Ratzingeris, vadovavęs gedulingosioms šv. Mišioms.

Kardinolas Ratzingeris pradėjo šv. Mišias maldą už mirusį popiežių. Žodžio liturgijoje ispanų kalba buvo perskaitytas skaitinys iš Apaštalų darbų (10, 34–43), anglų kalba – skaitinys iš Laiško filipiečiams (3, 20–4, 1). Evangelijos skaitinys (Jn 21, 15–19) perskaitytas lotynų kalba.

Per pamokslą italų kalba kardinolas Josephas Ratzingeris pagerbė popiežiaus gyvenimą ir kančią. Jonas Paulius II iki pat sunkių pastarojo meto išbandymų aukojosi dėl Dievo, Bažnyčios ir visos žmonijos. Jo pontifikato vaisiai nepražus. Popiežius, pasak kardinolo, ieškojo susitikimo su visais, jis išsiskyrė gebėjimu atleisti ir visiems atverti savo širdį. Ir šiandien jis sakąs žmonėms, jog tikrosios meilės meno mokomės Kristaus mokykloje.

Kardinolas Ratzingeris nekart priminė popiežiaus kančias paskutiniosiomis jo gyvenimo savaitėmis. Jis „ken-

tėjo ir mylėjo bendrystėje su Kristumi“, todėl jo kančios kupina nebyli žinia šiuo laikotarpiu buvo tokia iškalbinga ir vaisinga. Pabaigoje kardinolas priminė paskutinį bergždžią mirtinai sergančio popiežiaus mėginimą prabilti Velykų sekmadienį per palaiminimą *Urbi et orbi* ir pridūrė: „Galime būti tikri, jog mūsų mylimas popiežius dabar stovi prie Tėvo namų lango, mato mus ir laimina“. Kardinolo pamokslą susirinkę tikintieji 13 kartų pertraukė aplodismentais. (Visas pamokslo tekstas 10 p.)

Visuotinėje maldoje melstasi prancūzų, suahili, filipiniečių, lenkų, vokiečių ir portugalų kalba. Po to penkių žemynų atstovai, iš dalies apsitaisę savo tautiniais drabužiais, atnešė šv. Mišių taures ir patenas.

Šv. Mišių pabaigoje, prašant šventųjų užtarimo, sugiedota Visų šventųjų litanija. Romos Bažnyčios vardu malda su popiežiumi atsiveikino Romos kardinolas vikaras Camillo Ruini, graikų ir arabų kalbomis savo užtariamąją maldą sugiedojo su Roma vienybėje esančių Rytų Bažnyčių patriarchai ir arkivyskupai.

Po to karstas su popiežiaus kūnu buvo įneštas atgal į Šv. Petro baziliką. Prieš išžengiant į katedrą jis dar kartą buvo atsuktas į šimtus tūkstančių tikinčiųjų. Penkias minutes trunkančiais aplodismentais tikintieji galutinai atsiveikino su Jonu Pauliumi II.

Po šv. Mišių popiežius Jonas Paulius II, dalyvaujant keliems kardinolams ir jam artimiems asmenims, buvo palaidotas kriptoje po Šv. Petro bazilika toje vietoje, kur iki Šventųjų 2000 metų ilsėjosi Jono XXIII palaikai. Paskelbus jį palaimintuoju, jo kūnas buvo perkeltas į stiklinį karstą Šv. Petro bazilikoje. Jonas Paulius II palaidotas vos keletas metrų nuo šv. Petro kapo.

Pasaulis reiškia pagarbą popiežiui

JAV prezidentas George'as W. Bushas pareiškė, jog „amerikiečiai turi ypatingų motyvų mylėti vyrą iš Krokuvos“. Jis pavadino Joną Paulių II įkvėpimo versme „milijonams amerikiečių“ ir daugybei kitų žmonių. Popiežius, pasak Jungtinių Valstijų prezidento, buvo „vienas didžiųjų vadovų istorijoje“.

Prancūzijos prezidentas Jacques'as Chiracas sakė, jog popiežius savo drąsa ir ryžtu „paliesdavo dvasią ir širdį“. „Būdamas apsišvietęs ir įkvėptas kunigas, jis pasiaukojamai atsiliepė į prasmės paiešką ir teisingumo troškimą, šiandien besireiškiantį visuose žemynuose“. Istorija atsimins „ši nepaprastai nuostabų popiežių, kurio charizma, įsitikinimas ir atjauta leido Evangelijos žiniai beprecedentiškai nuaidėti tarptautinėje scenoje“.

Didžiosios Britanijos ministras pirmininkas Tony Blairas pareiškė: „Visą įtemptą ir neretai sunkų gyvenimą jis reikalavo socialinio teisingumo ir stovėjo engiamųjų pusėje – tiek jaunystėje nacių okupacijos Lenkijoje metais, tiek vėliau, mesdamas iššūkį komunistiniam reži-

mui. Kovodamas už tai, kas, jo akimis, buvo gera ir teisinga, jis niekada nesvyravo, niekada nevirpėdavo”.

Pasak *Vokietijos kanclerio Gerharo Schröderio*, „popiežius rašė istoriją”. „Savo darbais ir savo išpūdinga asmenybe jis pakeitė pasaulį”. Vokietijos kancleris gy-rė popiežiaus pastangas „taikos, žmogaus teisių, soli-darumo ir socialinio teisingumo” labui.

Italijos ministras pirmininkas Silvio Berlusconi sakė: „Mes visi dėkingi už nenuilstamą darbą ir nepaliaujamas kančias, tekusias jam Katalikų Bažnyčios vertybių, ku-rios sykiu yra aukščiausiosios žmogaus orumo ir soli-darumo vertybės, vardu kovojant su visomis totalita-rizmo, prievartos, priespaudos ir moralinės degrada-cijos formomis”.

JT generalinis sekretorius Kofi Annanas pavadino Joną Paulių II taikos žmogumi ir dideliu Jungtinių Tautų rėmėju. Jam „itin rūpėjo pasaulis, kuriame gyvename, ir, kaip ir aš, jis irgi jautė, jog kare pralaimi visi”.

Filipinų prezidentė Gloria Arroyo išreiškė „gilų sielvartą” dėl popiežiaus mirties. „Mūsų tauta sutiko naujie-ną apie jo mirtį su giliu sielvarto ir netekties jausmu. Jis buvo šventas kovotojas už filipiniečių šeimą ir krikš-čioniškąsias vertybes, verčiančias kiekvieną iš mūsų kasdien išimastyti į tai, kas teisinga, moralu ir šventa gyvenime”.

Buvęs Lenkijos „Solidarumo” sąjūdžio vadovas Lechas Wa-łęsa pabrėžė, kad Jonas Paulius II įkvėpė paskatą už-baigti komunizmą Rytų Europoje. Be jo „komunizmas nebūtų žlugęs arba jo pabaiga būtų atėjusi daug vė-liau ir buvusi kruvina”.

Izraelio užsienio reikalų ministras Silvanas Shalomas kon-statavo: „Jis skatino tikėjimų tarpusavio supratimą ir dialogą noriai imdamasis praeities problemų ir būda-mas tvirtai pasiryžęs statydingai supratimo ir brolystės tarp visų tikėjimų paženklintą ateitį”. Jo mirtis yra „di-džiulė netektis” visai žmonijai.

Palestiniečių vadovas Mahmoudas Abbasas pareiškė: „Mums jo trūks kaip išsiskiriančios religinės asmeny-bės, atidavusios savo gyvenimą taikos, laisvės ir lygy-bės vertybių gynimui. Jis gynė palestiniečių teises, jų laisvę ir nepriklausomybę”.

Didžiosios Britanijos karalienė Elzbieta II, pasak Bucking-hamo rūmų paskelbto pareiškimo, giliai liūdi dėl po-piežiaus mirties. Ji gerai prisimenanti „popiežiaus Jo-no Pauliaus II darbus krikščionių vienybės, įskaitant artimesnius ryšius tarp Romos Katalikų ir Anglikonų Bažnyčios, labui”.

Buvusi Didžiosios Britanijos ministrė pirmininkė Marga-ret Thatcher pabrėžė popiežiaus vaidmenį nuverčiant

komunizmą. „Milijonai skolingi jam už savo laisvę ir savigarbą. Jo pavyzdys įkvepia visą pasaulį. Jo gyve-nimas buvo ilga kova su melu, naudojamu blogiui pa-teisinti. Kovodamas su komunizmo melagystėmis ir skelbdamas tikrąjį individo orumą, jis buvo moralinė jėga, lėmusi pergalę šaltajame kare”.

Pasaulio ortodoksų galva, *ekumeninis patriarchas Baltramiejus I* popiežiaus Jono Pauliaus II mirtį įvardi-jo kaip „netektį visai krikščionijai ir taikos bei teisin-gumo ieškančiai pasaulinei bendrijai”. Jonas Paulius II energingai stengėsi „atkurti visų krikščionių vieny-bę”. „Dalijamės milijonų Romos Katalikų Bažnyčiai priklausančių mūsų brolių ir seserų visame pasaulyje liūdesiu, – rašoma Istambule ir Atėnuose paskelbtame pareiškime. Popiežius, pasak patriarcho, „lemtingai” prisidėjo „prie ateistinio komunizmo žlugimo”.

Pasak su Roma vienybėje esančios graikų apeigų kata-likų Bažnyčios Ukrainoje galvos *kardinolo Lubomyro Husaro*, Jonas Paulius II esmingai prisidėjo prie komu-nizmo laikais engtos graikų apeigų katalikų Bažny-čios „atgimimo”.

Irano prezidentas Mohammedas Khatami užuojautos teleg-ramoje pavadino mirusį popiežių „didžiu religinės mis-tikos vyru”, dėjusių daug pastangų, kad pasaulyje trium-fuotų „tiesa, teisingumas ir taika”. Khatami išreiškė vil-tį, jog ir nauja Katalikų Bažnyčios vadovybė, „laikyda-masi Jėzaus Kristaus mokymų”, prisidės, kad žmonių gyvenimas būtų „labiau klestintis ir teisingesnis”.

Indonezijos prezidentas Susilo Bambangas Yudhoyono po-piežiaus iškeliavimą įvertino kaip pasaulio „milžiniš-ką netektį”. Užuojautos telegramoje jis pabrėžia, kad Jono Pauliaus II nuopelnai niekada nebus užmiršti.

Pakistano prezidentas Pervezas Musharrafas irgi pabrėžė „neįtikėtinus” Jono Pauliaus II „nuopelnus” siekiant taikos ir pasaulio religijų suartėjimo.

Afganistano prezidentas Hamidas Karzai dėkoja už po-piežiaus jo šaliai suteiktą paramą, „ypač sovietinės okupacijos (1979–1989) metu”. „Tamsiu pilietinio ka-ro metu” jis irgi stengėsi padėti afganų tautai atrasti kelią į taiką.

Jungtinių Arabų Emyratų prezidentas šeichas Khalifa ben Zayedas Al-Nuhayyanas savo užuojautos telegramoje rašė, jog popiežius Jonas Paulius II buvo kupinas „tei-singumo ir taikos dvasios” bei „atmetė bet kokį fana-tišką monoteistinių religijų aiškinimą”. Jo abipusės pa-garbos ir tolerancijos pavyzdys išliks atmintyje.

Maroko karalius Mohammedas VI pavadino popiežių Jo-ną Paulių II „iškilia asmenybe, kuri darė nepaprastą tarptautinį poveikį ir nuolatos įkvėpdavo krikščionis bei kitų religinių bendrijų tikinčiuosius”.

Šventojo Tėvo Jono Pauliaus II testamentas

Vatikanas
2005 04 07, ketvirtadienis

1979.III.6 dienos testamentas
(ir toliau einantys priedai)

Totus Tuus ego sum

Švenčiausiosios Trejybės vardu. Amen.

„Budėkite, nes nežinote, kurią dieną ateis jūsų Viešpats“ (plg. Mt 24, 42) – šie žodžiai man primena pasukutinį pašaukimą, ateisiantį tuo metu, kai Viešpats panorės. Trokštu Jį sekti ir trokštu, kad visa, kas vyksta mano žemiškajame gyvenime, mane rengtų tai valandai. Nežinau, kada ji ateis, bet, kaip ir visa kita, šią valandą atiduodu į savo Mokytojo Motinos rankas: *Totus Tuus*. Toms pačioms motiniškoms rankoms patikiu visa ir Visus, su kuriais mane susiejo mano gyvenimas ir mano pašaukimas. Toms rankoms pirmiausia patikiu Bažnyčią, taip pat savo Tautą ir visą žmonių. Visiems dėkoju. Visų prašau atleidimo. Taip pat prašau maldos, idant Dievo Gailestingumas pasirodytų didesnis nei mano silpnumas ir nevertumas.

Per rekolekcijas dar kartą perskaičiau Šventojo Tėvo Pauliaus VI testamentą. Šis skaitymas mane paskatino surašyti šį testamentą.

Nepalieku po savęs jokios nuosavybės, kurią reikėtų tvarkyti. Kasdienio naudojimo daiktus, kurie man tarnavo, prašau išdalyti pagal nuožiūrą. Asmeninius užrašus sudeginti. Prašau, kad šiuos reikalus prižiūrėtų kun. Stanislawas, kuriam dėkoju už daugiametį supratingą bendradarbiavimą ir pagalbą. O visas kitas padėkas palieku širdyje paties Dievo akivaizdoje, nes būtų sunku jas čia išreikšti.

Dėl laidotuvių pakartojau tuos pačius nurodymus, kuriuos davė Šventasis Tėvas Paulius VI. (Paraštėje pridurta: kapas žemėje be sarkofago. 1992.III.13.) Dėl vietos tegul nusprendžia Kardinolų kolegija ir tėvynainiai.

*„apud Dominum misericordia
et copiosa apud Eum redemptio“*

Jonas Paulius pp. II

Roma, 1979.III.6
Po mirties prašau šventųjų Mišių ir maldų.
1990.III.5

Lapas be datos:

Išreiškiu giliausią pasitikėjimą, kad nepaisant viso mano silpnumo Viešpats man suteiks kiekvieną malonę, kad pagal Jo valią susidoročiau su bet kuria užduotimi, išmėginimu ir kančia, kurių gyvenimo tėkmėje Jis pareikalaus iš Savo tarno. Taip pat pasitikiu, kad Jis niekada neleis man kokia nors elgsena – žodžiais, darbais ar apsileidimais – apleisti mano išpareigojimų šiam šventajam Petro Sostui.

II.24 – 1980.III.1

Per šias rekolekcijas vėl apmąščiau Kristaus Kunigystės tiesą iš perspektyvos to Perėjimo, kuriuo kiekvienam iš mūsų yra mūsų mirties akimirka. Iškalbingas (*viršuje pridėta*: lemiamas) išsiskyrimo su šiuo pasauliu – idant gimtume kitam, ateities pasauliui – ženklas mums yra Kristaus Prisikėlimas.

Taigi perskaitęs praeitų metų savo testamento įrašą, irgi darytą per rekolekcijas, palyginau jį su mano didžiojo Pirmtako ir Tėvo Pauliaus VI testamentu, su tuo didingu krikščionio ir popiežiaus liudijimu apie mirtį, ir iš naujo suvokiau dalykus, kuriuos nurodo mano parengtas (iš dalies laikinai) 1979.III.6 įrašas.

Šiandien noriu pridurti tik tai: kiekvienas privalo atminti mirties perspektyvą. Ir turi būti pasirengęs stoti priešais Viešpatį ir Teisėją – sykiu Atpirkėją ir Tėvą. Aš irgi nuolat į tai atsižvelgiu, patikėdamas tą lemiamą akimirką Kristaus ir Bažnyčios Motinai – savo vilties Motinai.

Mūsų gyvenami laikai yra neapsakomai sunkūs ir neramūs. Bažnyčios kelias, ir Tikintiesiems, ir Ganytojams, irgi tapo sunkus bei įtemptas, gausus šių laikų išmėginimų. Kai kuriose šalyse (pavyzdžiui, tose, apie kurias skaičiau per rekolekcijas) Bažnyčia išgyvena ne ką menkesnio nei ankstyvaisiais amžiais persekiojimo laikotarpį, išties jis pranoksta juos negailestingumo ir neapykantos dydžiu. *Sanguis martyrum – semen christianorum*. Be viso to, daug žmonių nekaltai miršta, taip pat ir toje šalyje, kur gyvename...

Trokštu dar kartą visiškai patikėti save Viešpaties malonei. Jis pats nuspręs, kada ir kaip turiu pabaigti savo žemiškąją kelionę ir pastoracinę tarnystę. Gyvenime ir mirtyje *Totus Tuus* per Nekaltąją. Jau dabar priimdamas tą mirtį kliaujuosi, kad Kristus man suteiks malonę pasukutiniam perėjimui, kitais žodžiais, [mano] Velykoms. Taip pat tikiuosi, kad Jis panaudos (tą mirtį) tam didžiausiam reikalui, kuriam stengiuosi tarnauti: žmonių išganymui, žmonių giminės, o joje visų tautų ir visos liaudies (tarp jų širdis ypač atsigręžia į savo žemiškąją Tėvynę) išsaugojimui, taip pat asmenims, kuriuos Jis ypatingai man patikėjo, Bažnyčios labai, paties Dievo garbei.

Netrokštu pridėti nieko prie to, ką parašiau prieš metus, tik išreikšti šį pasirengimą ir sykiu šį pasitikėjimą, kuriam dabartinės rekolekcijos mane vėl nuteikė.

Jonas Paulius II

Totus Tuus ego sum

1982.III.5

Per šių metų rekolekcijas skaičiau (daug kartų) 1979.III.6 testamentą tekstą. Nors vis dar suvokiu jo laikinumą (neišbaigtumą), palieku jį ta forma, kuria jis egzistuoja. Nieko (šių sykių) nekeičiu ir nieko neturiu pridėti, kas susiję su jame išdėstytomis nuostatomis.

Pasikėsinimas į mano gyvybę 1981.V.13 tam tikru būdu patvirtino žodžių, parašytų 1980 (II.24–III.1) rekolekcijų metu, teisingumą.

Juo giliau dabar jaučiu, kad visiškai esu Dievo Rankose – ir nuolat lieku savo Viešpaties žinioje, patikėdamas save Jam Jo Nekaltojoje Motinoje (*Totus Tuus*).

Jonas Paulius pp. II

1982.III.5

P. S. Kas siejasi su paskutine mano 1979.III.6 testamentu fraze („Dėl palaidojimo vietos sprendžia Kardinolų kolegija ir tėvynainiai“) – paaiškinu, ką turiu galvoje: Krokuvos metropolitą arba Generalinę Lenkijos episkopato tarybą – Kardinolų kolegiją taip pat prašau įvykdyti, kiek tai įmanoma, išvardytus prašymus.

1985.III.1 (per rekolekcijas)

Vėl – dėl pasakymo „Kardinolų kolegija ir tėvynainiai“: „Kardinolų kolegija“ neturi jokio įpareigojimo tartis su „tėvynainiais“ šiuo klausimu, tačiau ji gali tai daryti, jei dėl kokios nors priežasties mano, kad tai yra tinkama.

JPII

Jubiliejinių 2000 metų rekolekcijos (III.12–18)

(*prie testamentu*)

1. Kai 1978 m. spalio 16 d. kardinolų konklava išrinko Joną Paulių II, Lenkijos primas kardinolas Stefanus Wyszynskis man pasakė: „Naujojo popiežiaus pareiga bus įvesti Bažnyčią į Trečiąjį tūkstantmetį“. Nežinau, ar tiks-

liai atkartuju šį sakinį, bet tikriausiai tokia buvo prasmė to, ką tuomet išgirdau. Tai pasakė Žmogus, įėjęs į istoriją kaip Tūkstantmečio Primas. Didis Primas. Buvau Jo misijos, jo visiško atsidavimo liudytojas. Jo kovų ir Jo pergalės. „Pergalė, kai ji ateis, bus pergalė per Mariją“, – savo Pirmtako, kardinolo Augusto Hlondo žodžius kartodavo Tūkstantmečio Primas.

Taip aš buvau tam tikru būdu parengtas užduočiai, kuri man buvo patikėta 1978 m. spalio 16 d. Man rašant šiuos žodžius, Jubiliejiniai 2000 metai jau tikrovė. 1999 m. gruodžio 24 d. naktį atvertos simbolinės Didžiojo jubiliejaus durys Šv. Petro bazilikoje, paskui per Naujuosius metus Šv. Jono Laterane, paskui Šv. Marijos Didžiosios ir sausio 19 dieną Šv. Pauliaus bazilikos „už sienų“ durys. Šis paskutinis ekumeninio pobūdžio įvykis ypatingai išspaudė mano atmintyje.

2. Jubiliejiniams 2000 metams einant priekin, diena po dienos, mėnuo po mėnesio už mūsų užsiveria dvidešimtas amžius ir atsiveria dvidešimt pirmasis. Dievo Apvaizdos sumanymu man buvo duota gyventi sunkiame amžiuje, kuris pasitraukia praeitin, ir dabar, metais, kai mano gyvenimas pasiekia aštuoniasdešimtuosius metus („*octogesima adveniens*“), laikas savęs paklausti, ar tai nėra metas kartu su Biblijos Simeonu pakartoti „Nunc dimittis“?

1981 m. gegužės 13 dieną, pasikėsinimo į popiežių per generalinę audienciją Šv. Petro aikštėje dieną, Dievo Apvaizda mane stebuklingai išgelbėjo nuo mirties. Tas, kuris yra vienintelis Gyvenimo ir mirties Viešpats, pratęsė mano gyvenimą, tarsi padovanojo man jį iš naujo. Nuo to laiko jis Jam dar labiau priklauso. Viliuosi, kad Jis man padės atpažinti, ligi kada turiu tęsti tą tarnystę, kuriai mane pašaukė 1978 m. spalio 16 d. Prašau Jo vėl pasiūlyti mane, kada Jis pats panorės. „Ar gyvename, ar mirštame, Viešpačiui priklausome... Esame Viešpaties“ (plg. *Rom* 14, 8). Taip pat viliuosi, kad ligi tol, kol man duota vykdyti Petro tarnystę Bažnyčioje, Dievo Gailestinumas man suteiks šiai tarnystei reikalingos stiprybės.

3. Kasmet per rekolekcijas skaitau savo testamentą nuo 1979.III.6. Toliau pagrindžiu jo tekste išdėstytas nuostatas. Tai, kas anuomet, taip pat per paskesnes rekolekcijas buvo parašyta, yra sunkios ir įtemptos bendrosios situacijos, žymėjusios devintąjį dešimtmetį, apmąstymas. Nuo 1989 m. rudens ta situacija pasikeitė. Paskutinysis praėjusio amžiaus dešimtmetis buvo laisvas nuo pirmesnių įtampų, tačiau tai nereiškia, kad jis su savimi neatsinešė naujų problemų ir sunkumų. Ypač būdu tebūna pagarbinta Dievo Apvaizda, kad vadinamojo „šaltojo karo“ laikotarpis pasibaigė be ginčluoto branduolinio konflikto, kurio grėsmė kybojo virš pasaulio ligšioliniu laikotarpiu.

4. Stovėdamas ant trečiojo tūkstantmečio slenksčio „*in medio Ecclesiae*“ trokštu dar kartą išreikšti padėką Šventa-

jai Dvasiai už didžiulę Vatikano II Susirinkimo dovaną, už kurią kartu su visa Bažnyčia – ir pirmiausia su visu episkopatu – jaučiuosi dėkingas. Esu išitikinęs, kad naujos kartos dar ilgai semsis turty, kuriuos šis XX amžiaus Susirinkimas mums dovanojo. Kaip vyskupas, dalyvavęs Susirinkimo įvykyje nuo pirmos iki paskutinės dienos, trokštu patikėti šį didį paveldą visiems tiems, kurie yra ir bus pašaukti ateityje jį įgyvendinti. Pats aš dėkoju amžinajam Ganytojui, kuris leido man tarnauti dėl šio itin didaus reikalo per visus mano pontifikato metus.

„*In medio Ecclesiae*“... nuo pirmųjų vyskupo tarnystės metų – ypač Susirinkimo dėka – man buvo duota patirti brolišką Episkopato bendrystę. Kaip Krokuvos arkivyskupijos kunigas išgyvenau, kas yra broliška kunigų bendrystė – ir Susirinkimas atvėrė naują šios patirties plotmę.

5. Kiek asmenų turėčiau čia išvardyti! Tikriausiai Viešpats Dievas daugelį jų pašaukė Savęsp – o tuos, kurie dar yra šiapus, šio testamento žodžiai tegul primena – visus ir visur, kad ir kur jie būtų.

Per daugiau kaip dvidešimt mano vykdytos petriškiosios tarnystės „*in medio Ecclesiae*“ metų patyriau daugelio kardinolų, arkivyskupų ir vyskupų, daugelio kunigų, daugelio pašvęstųjų asmenų – Brolių ir Seserų – ir galiausiai gausybės pasauliečių Kurijoje, Romos vyskupijos vikariate, taip pat už šios aplinkos ribų palankumą ir netgi vaisingą bendradarbiavimą.

Negaliu dėkinga atminti neapkabinti visų pasaulio episkopatų, kuriuos sutikau per „*ad limina Apostolorum*“ vizitus! Taip pat negaliu neatminti daugelio nekatalikų Brolių krikščionių! Romos rabino! Ir daugelio nekrikščioniškų religijų atstovų! O kiek daug kultūros, mokslo, politikos ir socialinio komunikavimo priemonių atstovų!

6. Mano gyvenimo pabaigai besiantartant sugrįžtu atminti į pradžia, pas savo Tėvus, savo Brolių ir Seserį (kurios nepažinojau, nes ji mirė prieš man gimstant), į savo Wadowicų parapiją, kur buvau pakrikštytas, į tą savo meilės miestą, pas savo amžininkus, pagrindinės mokyklos, gimnazijos ir universiteto koleges ir kolegas, okupacijos metą, kai buvau darbininkas, paskui į Niegowicų ir Krokuvos šv. Florijono parapijas, į akademinės sielovados tarnystę, į aplinką... į visas aplinkas... į Krokuvą ir į Romą... pas visus žmones, kuriuos man ypatingai Viešpats patikėjo.

Visiems noriu pasakyti vienintelį dalyką: „Teatlygina jums Dievas“.

„*In manus Tuas, Domine, commendo spiritum meum.*“

A. D.

2000.III.17

Jonas Paulius II, popiežius

Kardinolo Angelo Sodano pamokslas per šv. Mišias šv. Petro aikštėje už mirusį popiežių

Vatikanas,
2005 04 03

Garbingieji koncelebrantai,
gerbiamieji valdžios atstovai,
broliai ir seserys Viešpatyje!

Aleliuja giesmė šiandien aidi iškilmingiau negu kada nors anksčiau.

Švenčiame antrąjį Velykų sekmadienį. Tai sekmadienis *in albis*, baltųjų apdarų, primenančių mūsų krikštą, šventė. Tai Dieviškojo gailingumo, apie kurį giedojame 118 psalmėje, sekmadienis: „Dėkokite Viešpačiui, nes jis geras ir jo ištikimoji meilė amžina“.

Tai tiesa. Mus sukretė liūdnas įvykis: mus paliko mūsų tėvas ir ganytojas Jonas Paulius II. Tačiau šiuos daugiau negu 26 metus jis mus kvietė žvelgti į Kristų, nes jis yra vienintelis mūsų vilties pagrindas.

Daugiau negu 26 metus Jonas Paulius II nešė krikščioniškosios vilties Evangeliją į visas pasaulio aikštes. Taip jis visus žmones mokė, kad mūsų mirtis tėra perėjimas į mūsų tėvynę danguje. Ten yra mūsų amžinoji tėvynė, ten, kur mūsų laukia Dievas, mūsų Tėvas.

Krikščionio skausmas tuoj pat virsta giliu giedrumu. Tai padarinys mūsų tikėjimo į tą, kuris yra pasakęs: „Aš esu prisikėlimas ir gyvenimas. Kas tiki mane, nors ir numirtų, bus gyvas. Ir kiekvienas, kuris gyvena ir tiki mane, neragaus mirties per amžius“ (*Jn 11, 25–26*).

Atsiskyrimas su brangiais asmenimis priverčia mus iš pradžių pravirkti sielvarto ašaromis, tačiau visuomet aktualus išlieka raginimas, kurį apaštalas Paulius adresuoja Tesalonikos krikščionims. Jis akina nenusiminti kaip tie, „kurie neturi vilties“, „*sicut coeteri, qui spem non habent*“ (*1 Tes 4, 13*).

Mano broliai ir seserys, tikėjimas kviečia mus pakelti galvą ir žvelgti į priekį, žvelgti aukšty! Šiandien apraudodami mus palikusį popiežių taip atveriamė savo širdį šiam mūsų amžinosios paskirties regėjimui.

Šv. Mišių už mirusiuosius prefacijoje yra nuostabus sakiny: „Gyvenimas, Viešpatie, tavo ištikimiesiems tik pasikeičia, bet nenutrūksta“, „*vita mutatur, non tollitur*“. Griūvant žemiškajam būstui, danguje atsiranda naujas!

Tai paaiškina, kodėl krikščionis jaučia džiaugsmą kiekvieną gyvenimo momentą. Jis žino, kad jį, kad ir koks jis būtų nusidėjėlis, visada lydi jo laukiančio Dievo Tėvo gailingumas. Tai šiandienės Dieviškojo gailingumo šventės, kurią kaip tik įsteigė popiežius Jonas Paulius II, norėjęs iškelti aikštėn šį tokį guodžiantį krikščioniškojo slėpinio aspektą, prasmė.

Šis sekmadienis gali būti gera proga iš naujo perskaityti vieną gražiausių jo enciklikų *Dives in misericordia*, kurią jis mums padovanojo jau 1980 m., trečiaisiais savo pontifikato metais.

Tada popiežius mus kvietė žvelgti į gailėstingumo Tėvą ir visokios paguodos Dievą, „kuris guodžia mus kiekviename sielvarte“ (plg. 2 Kor 1, 3–4). Toje pačioje enciklikoje Jonas Paulius II kviečia mus kreipti savo žvilgsnį į Mariją, gailėstingumo motiną, kuri, lankydamasi pas Elzbieta, aukština Viešpatį sušukdama: „Jis maloningas iš kartos į kartą“ (plg. Lk 1, 50).

Mūsų mylimas popiežius ragino Bažnyčią būti gailėstingumo namais, priimančiais visus, kuriems reikia pagalbos, atleidimo ir meilės. Kaip dažnai popiežius per šiuo 26 metus kartoję, jog neužtenka statydinti žmonių tarpusavio santykius ant teisingumo, juos dar turi patobulinti gailėstingoji meilė, tokia būdinga krikščioniškajai žinia.

Jonas Paulius II, arba teisingiau Jonas Paulius Didysis, šitaip tapo „meilės civilizacijos“ šaukliu. Šioje sąvokoje jis išvelgė gražiausią „krikščioniškosios civilizacijos“ apibrėžimą. Iš tiesų krikščioniškoji civilizacija, būdama meilės civilizacija, iš pagrindų skiriasi nuo neapykantos civilizacijų, kurias skleidė nacionalizmas ir komunistas.

Dieviškojo gailėstingumo sekmadienio išvakarėse Viešpaties angelas išgė į Apaštališkuosius rūmus Vatikane ir tarė savo šaunijam ir ištikimajam tarnui: „Eik į savo Šeimnininko džiaugsma!“ (plg. Mt 25, 21).

Tegu jis iš dangaus mumis rūpinasi ir mums padeda „peržengti“ šį „vilties slenkstį“, apie kurį jis taip dažnai kalbėjo.

Tegu jo žinia lieka giliai įsispaudusi į šiandienų žmonių širdis. Jonas Paulius II visiems iš naujo primena Kristaus žodžius: „Dievas juk nesiuntė savo Sūnaus į pasaulį, kad jis pasaulį pasmerktų, bet kad pasaulis per jį būtų išgelbėtas“ (Jn 3, 17).

Jonas Paulius II visame pasaulyje skelbė šią išganyto Evangeliją, visą Bažnyčią kviesdamas artintis prie šiandienų žmonių, juos apkabinti ir pakelti atperkančiąja meile. Priimkime šią žinią ir leiskime jai tapti vaisin-gai dėl pasaulio išganyto!

O mūsų neužmirštamam tėvui liturgijos žodžiais sakome: „Tenuveda tave angelai į Rojų!“, „*In Paradisum deducant te Angeli!*“ Tegu tave sutinka šventiškas choras ir nuveda į Šventąjį miestą, dangiškąją Jeruzalę, idant ten tu atrastum amžinąją ramybę!

Amen.

Kardinolo Josepho Ratzingerio homilija per popiežiaus Jono Pauliaus II laidotuves

Vatikanas,
2005 m. balandžio 8 d.

„Sek paskui mane“, – sako prisikėlęs Viešpats Petru; tai jo paskutiniai žodžiai šiam mokiniui, kurį jis pasirinko savo kaimenei ganyti. „Sek paskui mane“ – šie glausti Kristaus žodžiai gali būti laikomi raktu siekiant suprasti žinią, kylančią iš mūsų gedimo ir mylimo popiežiaus Jono Pauliaus II, kurio palaikus liūdesio ir sykiu džiugios vilties bei gilaus dėkingumo kupina širdimi šiandien kaip nemirtingumo sėklą atiduodame žemei, gyvenimo.

Tokie yra mūsų sielos jausmai, broliai ir seserys Kristuje, susirinkę Šv. Petro aikštėje, gretimose gatvėse ir įvairiose kitose Romos miesto, kurį šiomis dienomis užtvindė milžiniška tyli ir besimeldžianti minia, vietose. Visus jus nuoširdžiai sveikinu. Kardinolų kolegijos vardu noriu išreikšti pagarbą valstybių ir vyriausybių vadovams, taip pat įvairių šalių delegacijoms. Sveikinu kitų Bažnyčių bei krikščioniškųjų bendruomenių, taip pat kitų religijų vadovus ir atstovus. Sveikinu arkivyskopus, vyskopus, kunigus, vienuolius ir vienuoles, taip pat pasauliečius, atvykusius iš visų žemynų, pirmiausia jaunuolius, kuriuos Jonas Paulius II mėgo vadinti Bažnyčios ateitimi ir viltimi. Mano sveikinimas tepasiekia ir visame pasaulyje visus tuos, kurie šiose iškilingose atsisveikinimo su mūsų mylimuoju popiežiumi apeigose dalyvauja vienydamiesi su mumis per radiją ir televiziją.

Sek paskui mane – būdamas jaunas studentas, Karolis Wojtyła žavėjosi literatūra, teatru, poezija. Dirbdamas chemijos fabrike, supamas ir grasinamas nacių teroro, jis išgirdo Viešpaties balsą: Sek paskui mane! Šiomis ypatingomis aplinkybėmis jis ėmė skaityti filosofijos ir teologijos knygas, paskui įstojo į slapta kardinolo Sapiegos įsteigtą seminariją, o po karo savo studijas galėjo pabaigti Krokuvos Jogailos universitete. Daugybę kartų savo laiškuose kunigams bei savo autobiografinėse knygos jį kalbėjo mums apie savo kunigystę, kuriai buvo iššventintas 1946 m. lapkričio 1 d. Šiuose tekstuose jis aiškina savo kunigystę pirmiausia remdamasis trimis Viešpaties pasakymais: „Ne jūs mane išsirinkote, bet aš jus išsirinkau ir paskyriau, kad eitu-mėte, duotumėte vaisių ir jūsų vaisiai išliktų“ (Jn 15, 16). Antrasis pasakymas yra šis: „Geras ganytojas už avis guldo gyvybę“ (Jn 10, 11). Ir galiausiai: „Kaip mane Tėvas mylėjo, taip ir aš jus mylėjau. Pasilikite mano meilėje“ (Jn 15, 9). Šiuose trijuose pasakymuose regime visą mūsų Šventojo Tėvo sielą. Jis tikrai nenuilstamai visur keliavo, kad duotų vaisių, išliekančių vaisių. „Kel-

kitės, eime!“ – toks yra jo priešpaskutinės knygos pavadinimas. „Kelkitės, eime!“ – šiais žodžiais jis mus pažadino iš tikėjimo nuovargio, iš vakarykščių ir šiandienų mokinių miego. „Kelkitės, eime!“ – jis tebesako mums ir šiandien. Šventasis Tėvas buvo kunigas iki pat galo, nes aukojo savo gyvenimą Dievui dėl savo kaimenės ir visos žmonių šeimos, kasdien atiduodamas save, ypač paskutiniaisiais mėnesiais pakeldamas išbandymus, Bažnyčios tarnybai. Taip jis tapo viena su Kristumi, savo kaimenę mylinčiu Geruoju Ganytoju. Galiausiai – „pasilikite mano meilėje“: popiežius, stengęsis susitikti su visais, gebėjęs atleisti bei atverti savo širdį visiems, šiandien mums dar kartą šiais Viešpaties žodžiais sako: Pasilikdami Kristaus meilėje, Kristaus mokykloje mokomės tikrosios meilės meno.

Sek paskui mane! 1958 m. liepą jaunam kunigui Karoliui Wojtyłai prasideda naujas jo kelionės su Viešpačiu ir sekant jo pėdomis etapas. Karolis per atostogas, kaip buvo įpratęs, su būreliu jaunuolių, mėgusių baidares, nuvyko prie Mozūrijos ežerų. Su savimi jis turėjo laišką, kuriame buvo kviečiamas aplankyti Lenkijos primą kardinolą Wyszyński, ir galėjo nuspėti susitikimo tikslą – savo nominavimą Krokuvos vyskupu augziliaru. Palikti akademinį dėstymą, palikti įkvepiantį bendravimą su jaunuoliais, palikti didžiulį intelektualinį troškimą pažinti ir perteikti šiandieniam pasauliui krikščioniškąją mūsų būties aiškinimą, – visa tai jam turėjo atrodyti kaip savo paties prarastis, kaip to, kas buvo tapę pačia šio jaunojo kunigo žmogiškąja tapatybe, prarastis. Sek paskui mane – Karolis Wojtyła tai priėmė, Bažnyčios kvietime girdėdamas Kristaus balsą. Ir tada jis suprato, kokie teisingi yra Viešpaties žodžiai: „Kas stengsis išsaugoti savo gyvybę, tas ją prazudys, o kas ją prazudys, tas ją atgaivins“ (Lk 17, 33). Mūsų popiežius – tai žinome visi – niekuomet netroško išsaugoti savo gyvybės, pasilaikyti ją sau pačiam; jis iki pat paskutinio momento troško visiškai atiduoti save Kristui ir taip pat mums. Ir per tai jis galėjo patirti, kaip visa, ką sudėjo į Viešpaties rankas, grįžo jam naujaip: meilė žodžiui, poezijai, literatūrai tapo esminė jo pastoracinės misijos dalis ir suteikė Evangelijos skelbimui – net ir tada, kai tai yra prieštaravimo ženklas, – naujo šviežumo, naujo aktualumo, naujo patrauklumo.

Sek paskui mane! 1978 m. spalį Karolis Wojtyła vėl išgirdo Viešpaties balsą. Dar kartą pasikartojė dialogas su Viešpačiu, apie kurį pasakojama šio šventimo Evangelijoje: „Simonai, Jono sūnau, ar myli mane?“ Į Viešpaties klausimą: „Karoli, ar myli mane?“ Krokuvos arkivyskupas iš širdies gelmių atsakė: „Viešpatie, tu viską žinai. Tu žinai, kad tave myliu“. Kristaus meilė buvo dominuojanti jėga mūsų mylimo Šventojo Tėvo gyvenime. Visi, kurie jį matė besimeldžiantį, girdėjo pamokslaujantį, tą žino. Gilus šaknijimasis Kristuje leido jam pakelti našta, pranokstančią vien žmogiškas jėgas, – buvimą Kristaus kaimenės, jo visuotinės Bažnyčios, ganytoju. Čia ne laikas kalbėti apie ypatingą

šio turtingo pontifikato turinį. Norėčiau tiktai perskaityti du šiandienės liturgijos tekstus, atspindinčius esminius jo žinios elementus: „Iš tiesų aš dabar suprantu, jog Dievas nėra šališkas. Jam brangus kiekvienos tautos žmogus, kuris jo bijo ir teisingai gyvena. Jis pasiuntė savo žodį Izraelio vaikams ir per Mesiją Jėzų paskelbė gerąją taikos naujieną“ (Apd 10, 34–36). Antroje skaitinyje šventasis Paulius – o su šventuoju Pauliumi ir mūsų miręs popiežius – ragina mus susukdamas: „Mano broliai, mano mylimieji ir išsiilgtieji, mano džiaugsme ir mano vainike, tvirtai stovėkite Viešpatyje, mylimieji!“ (Fil 4, 1).

Sek paskui mane! Kartu su įsakymu ganyti jo kaimenę Kristus Petruį paskelbia, jog jis miršias kankinio mirtimi. Šiais žodžiais, užbaigiančiais ir apibendrinančiais pokalbį apie meilę ir visuotinio ganytojo įpareigojimą, Viešpats primena kitą, per Paskutinę vakarienę įvykusį pokalbį. Tada Jėzus pasakė: „Kur aš išeinu, jūs negalite eiti“. Petras paklausė: „Kur eini, Viešpatie?“ Jėzus atsakė: „Kur aš einu, tu dabar negali manęs palydėti, bet vėliau palydėsi“ (Jn 13, 33. 36). Jėzus iš Vakarienės išėjo pasitikti kryžiaus, savo prisikėlimo – įžengė į Velykų slėpinį; Petras dar negalėjo jo palydėti. Dabar – po prisikėlimo – ateina tas metas, ateina tas „vėliau“. Gandydamas Kristaus kaimenę, Petras įžengia į Velykų slėpinį, eina pasitikti kryžiaus ir prisikėlimo. Viešpats jam apie tai pasako šiais žodžiais: „Kai buvai jaunas, pats susijuosdavai ir vaikščiojai, kur norėjai. O pasenęs tu ištiesi rankas; kitas tave perjuos ir ves, kur nenorėsi“ (Jn 21, 18). Pirmuoju savo pontifikato tarpsniu dar jaunas ir energijos kupinas Šventasis Tėvas, vedamas Kristaus, vykdavo iki pačių žemės pakraščių. Bet vėliau jis vis labiau žengė į bendrystę su kenčiančiu Kristumi, vis labiau suprato žodžių: „Kitas tave perjuos“ tiesą. Ir šioje bendrystėje su kenčiančiu Viešpačiu jis nenuilstamai ir vis su nauju įkarščiu skelbė Evangeliją, meilės iki galo slėpinį (plg. Jn 13, 1).

Jis aiškino mums Velykų slėpinį kaip Dievo gailestingumo slėpinį. Savo paskutinėje knygoje jis rašė: riba, nustatyta blogiui, „iš esmės yra Dievo gailestingumas“ („Atmintis ir tapatybė“, p. 64–65). O apmąstydamas bandymą į jį pasikėsinti jis teigė: „Kristus, kentėdamas už mus visus, kančiais suteikė naują prasmę. Jis perkėlė ją į naują matmenį, naują tvarką – meilės tvarką... Ši kančia degina ir naikina blogį meilės liepsna ir net iš nuodėmės geba išgauti įvairialypio gėrio apraiškų“ (p. 190). Gaivinamas tokios vizijos, popiežius kentėjo ir mylėjo bendrystėje su Kristumi, ir būtent todėl jo kančios bei nebylumų žinia buvo tokia iškalbinga ir vaisinga.

Dieviškasis gailestingumas: gryniausią Dievo gailestingumo atspindį Šventasis Tėvas atrado Dievo Motinoje. Jis, kuris neteko motinos dar būdamas visiškai jaunas, dar labiau mylėjo savo dieviškąją motiną. Jis girdėjo tarsi jam asmeniškai adresuotus nukryžiuoto Viešpaties

žodžius: „Štai tavo motina“. Ir pasielgė taip, kaip mylimas mokinys: jis pasiėmė ją pas save į namus (*eis ta idia: Jn 19, 27*) – *Totus tuus*. Ir iš motinos jis išmoko, kaip darytis panašiam į Kristų.

Nė vienas iš mūsų niekada neužmirš, kaip paskutinįjį savo gyvenimo Velykų sekmadienį kančios paženklintas Šventasis Tėvas dar kartą pasirodė pro apaštališkųjų rūmų langą ir paskutinį kartą suteikė savo palaiminimą *Urbi et orbi*. Galime būti tikri, kad mūsų mylimas popiežius šiandien stovi prie Tėvo namų lango, kad jis mus mato ir laimina. Taip, palaimink mus, Šventasis Tėve. Tavo brangią sielą patikime Dievo Motinai, tavo Motinai, kasdien vedusiai ir dabar nuvesiančiai tave į amžinąją savo Sūnaus, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus, garbę. Amen.

*Paskutinė
Jonas Pauliaus DD knyga*

**Jonas Paulius II
ATMINTIS IR TAPATYBĖ:**

Pokalbiai tūkstantmečių sandūroje. – Katalikų pasaulio leidiniai, 2005. – 206 p.

Rašydamas šią knygą, Jonas Paulius II mintimis sugrįžo į 1993 metais Kastelgandolfe vykusius pokalbius. Du lenkų filosofai, Józefas Tischneris ir Krzysztof Michalskis, Vienos Humanitarinių mokslų instituto įkūrėjai, jam pasiūlė kritiškai – istoriškai ir filosofiškai – analizuoti dvi XX amžių paženklinusias diktatūras – nacizmą ir komunizmą. Tuometiniai pokalbiai vėliau buvo užrašyti. Remdamasis šiais pokalbiais, Šventasis Tėvas panorą žengti pirmyn ir praplėsti apmąstymų akiratį: taip ir atsirado ši knyga, kurioje, vos įžengus į trečiąjį tūkstantmetį, aptariamos žmonių likimą nulėmusios temos. Išskirtinio dėmesio vertas ir knygos epilogas: kas išties įvyko lemtingąją 1981 m. gegužės 13 d., kai Joną Paulių II pašovė lig šiol neklydusio žmogaus ranka.

Popiežius, pakeitęs pasaulio veidą

(KAP) 1978 m. spalio 16 d. kardinolas Pericle Felici iš Šv. Petro bazilikos vidurinės lodžijos Šv. Petro aikštėje susirinkusiems nustebusiems tikintiems paskelbia: „*Habemus Papam – Carolum Sacrae Romanae Ecclesiae Cardinalem Wojtylam*“. „Kuris pasirinko Jono Pauliaus II vardą“, – priduria jis. Pasigirsta mandagūs aplovis, „užsieniečių“. Tiktai po improvizuotos Jono Pauliaus II kalbos itališkai susirinkusieji užsidega. Naujasis popiežius kalba apie savo baimę imtis atsakingos tarnybos, kurią jis priima iš klusnumo Dievui. „Ir jeigu nemokėsiu taisyklingai pasakyti jūsų – mūsų – italų kalba, jūs mane pataisysite“, – sakė naujasis popiežius. Mandagūs aplovis virsta ovacijomis. „Emocijų kupinas magiškas momentas“, – taip šitai kitą dieną pavadina Vatikano dienraštis *L'Osservatore Romano*. Petro įpėdiniu pirmą kartą per 455 metus tapo ne italas. Daugeliui įsimintini liko Jono Pauliaus II pirmosios kalbos žodžiai: „Nebijokite! Atverkite, plačiai atlapokite vartus Kristui. Atverkite jo gelbėjančiai galiai valstybių sienas, ekonomines ir politines sistemas“.

Esminiai elementai, būdingi jo tarnybos laikotarpiui, išryškėjo jau pontifikato programoje, kurią naujasis popiežius pateikė konklavos pabaigoje: ištikimybė Vatikano II Susirinkimui ypatingą dėmesį skiriant tikėjimo skleidimui bei ekumenizmui, taip pat bažnytinei drausmei. Tikėjimo lobynas turi išlikti nepaliestas, vidinė Bažnyčios vienybė privalo būti saugotina, liturginės normos paisytinos, kolegialumas, pavyzdžiui, Vyskupų sinodo pavidalu, skatintinas. Be to, Bažnyčia privalo prisidėti prie tautų taikos, pažangos ir teisingumo. „Turime visomis priemonėmis siekti, kad visos šiandien pasitaikančios neteisingumo formos būtų bendrai pasvertos ir iš tikrųjų užbaigtos, idant visi žmonės galėtų gyventi išties žmogaus orumą atitinkantį gyvenimą“, – sakoma programoje.

Šią programą Jonas Paulius II įgyvendino išpūdingomis iniciatyvomis ir nekonvenciniais gestais, iškilia liturgija ir tyliu malda, viešomis kalbomis, žiniomis ir tyliu diplomatija. Jonas Paulius II šiuo požiūriu įeina į Bažnyčios istoriją kaip vienas didžiųjų ir ryžtingųjų popiežių.

Savo pontifikato metu jis darė didžiulį poveikį „išorei“, pasauliui už Bažnyčios ribų. Jonas Paulius II visada ieškojo ryšio su žmonėmis. Jis surengė daugiau negu 1000 bendrųjų audiencijų, priėmė maždaug 900 valstybių bei vyriausybių vadovų. Savo kelionėmis į užsienį padarė Katalikų Bažnyčią kaip visuotinę naujaip regimą bei jaučiamą. 1981 m. pasikėsinimas nesulaikė jo nuo tiesioginio sąlyčio su „masėmis“ ieškojimo, pirmiausia pastoracinių vizitų metu.

Užsienio kelionės

Jonas Paulius II nebuvo pirmasis „keliaujantis popiežius“. Devynias dideles pastoracines keliones į visus žemynus yra atlikęs Paulius VI. Tačiau popiežius Jonas Paulius II sistemingai plėtojamus pastoracinius apsilankymus pavertė esminiu savo vadovavimo Bažnyčiai elementu.

Per užsienio keliones Jonas Paulius II nukeliavo 1,16 mln. kilometrų. Iš 194 pasaulio valstybių jis aplankė 129. Čia dar pridurtinos 143 pastoracinės kelionės Italijoje ir 301 pastoracinis apsilankymas Romos vyskupijos parapijose. Sunku tiksliai pasakyti, kiek yra žmonių, tiesiogiai girdėjusių ir mačiusių popiežių jo kelionių metu. Vien gausiausiose šv. Mišiose, kurias jis aukojo 1995 m. Maniloje, dalyvavo 4 mln. tikinčiųjų, o kelionių į Lenkiją metu per savaitę jis gebėdavo susitikti su iki 10 mln. savo tėvynainių.

Apžvelgus popiežiaus keliones į užsienį matyti, kam jis teikė pirmenybę. Regioninių požiūriu pirmauja Europa (58 kelionės), po jos eina Amerikos žemynas (lankytasi 26 kartus). Lenkijoje jis lankėsi 8 kartus, JAV ir Prancūzijoje –

po 7, Meksikoje ir Ispanijoje – po 5, Brazilijoje ir Portugalijoje – po 4. Per pastaruosius penkerius metus popiežius dėmesį aiškiai skyrė Rytams: iš 20 užsienio kelionių per šį laikotarpį jis 12 kartų keliavo į buvusias komunistines šalis – nuo Slovėnijos iki Kazachstano. Šventaisiais 2000 metais popiežiaus žvilgsnis kryo į krikščionybės lopšį Artimuosiuose Rytuose: jis aplankė Egiptą, Siriją, Jordaniją ir Šventąją Žemę. Nepaisant nenuilstamos kelioninės veiklos, jam nepavyko pasiekti kelių šalių, tarp jų Rusijos, Kinijos ir kai kurių islamo valstybių.

Istorinės reikšmės buvo jo pirmojo apsilankymo Lenkijoje 1979 m. politiniai padariniai. Milijonai žmonių veržėsi išgirsti popiežių, meldusį savo kraštui „atnaujini- mo“. Lenkams susitikimas su savo tėvynainiu šv. Petro soste buvo sukrečiantis išgyvenimas, išlaisvinęs milžinišką energiją. Po kelių mėnesių gimė Vatikano remiamas masinis „Solidarumo“ sąjūdis, ilgametėje kovoje atėmęs iš komunistų valdžią ir taip davęs pradžią valstybinio socializmo saulėlydžiui Rytų Europoje.

Panašius „žemės drebėjimus“ Jonas Paulius II vėliau sukėlė Čilėje, Paragvajuje, Haityje, Filipinuose ir Nikaragvoje. Tų kraštų diktatūrų valdymo laikas po popiežiaus apsilankymo dramatiškai sutrumpėdavo, nes Jono Pauliaus II žodžiai padarė opozicinius sąjūdžius, o masiniai renginiai, kuriuose dalyvaudavo popiežius, neretai įžiebėdavo naujus visuomeninius procesus. Net ir Kubos pilietinių teisių sąjūdis, šiuo metu šurkščiai slopinamas Fidelio Castro, kilo iš popiežiaus apsilankymo Kuboje 1998 m. sausį.

Tačiau pagrindinis pastoracinių kelionių tikslas paprastai būdavo ne politinės permainos, bet Katalikų Bažnyčios toje šalyje religinis sustiprinimas. Vietinė Bažnyčia taip pat atsidurdavo visuomenės dėmesio centre dėl intensyvaus popiežiaus vizitų nušvietimo žiniasklaidoje. Esminis vaidmuo taip pat tekdavo ekumeniniams susitikimams su kitų konfesijų atstovais bei dialogui su nekrikščioniškųjų tikėjimo bendruomenių nariais. Daugiausia dėl tokių kelionių musulmonai ir žydai ėmė teigiamiau žvelgti į popiežystę ir Katalikų Bažnyčią. Vidiniai Bažnyčios konfliktai tik labai retai iškil- davo aikštėn: tai yra atsitike, pavyzdžiui, Jungtinėse Valstijose, Nyderlanduose, Vokietijoje.

Per pastaruosius septynerius metus vidutinė kelionių trukmė dėl popiežiaus amžiaus bei ligos ryškiai sutrumpėjo: nuo 2000 m. užsienio kelionės vidutiniškai trukdavo nuo keturių iki penkių dienų. Viešųjų pasirodymų kelionių metu irgi smarkiai sumažėjo. Anksčiau popiežius per dieną pasakydavo vidutiniškai penkias kalbas ar homilijas, o pastaruoju metu – tik vieną, daugiausia dvi. Tačiau tai nė kiek nesusilpnino traukos, kurią popiežius darė tikintiesiems, pirmiausia jaunimui.

Kovotojas už žmogaus teises, taiką ir teisingumą

Reikšmingų padarinių Jono Pauliaus II veikla turėjo ir politinėje srityje. Jis daug prisidėjo prie komunistinio režimo žlugimo ir „geležinės uždangos“ sugriovimo.

Slavo išrinkimas popiežiumi sukėlė psichologinį „žemės drebėjimą“, smarkiai sukrėtusį tuometinę komunistinę valstybinę sąrangą.

Jonas Paulius II sugriežtino Vatikano vadinamąją Rytų politiką, kuria iki tol siekta kompromisais, nedidelėmis nuolaidomis bei tam tikromis aukomis garantuoti Bažnyčios išgyvenimą komunistinės diktatūros sąlygomis. Bažnytinio pertvarkymo VDR teritorijoje planas, turėjęs bažnytinio matmeniu sankcionuoti Vokietijos padalijimą ir beveik užbaigtas popiežiaujant Pauliui VI, buvo visiems laikams užmirštas. Negana to, Jonas Paulius II viešai metė iššūkius Vengrijos, Čekoslovakijos, Jugoslavijos ir Baltijos šalių valdžioms. Jis reikalavo religijos laisvės, drąsino engiamus komunistinės Europos krikščionis. Per kelis didelius bažnytinis jubiliejus, pavyzdžiui, minint Agnietę Prahoje ir švenčiant šv. Kazimiero jubiliejų Lietuvoje, pareiškė norą apsilankyti – neigiami galingųjų atsakymai kompromituodavo juos pačius.

Sykiu Vatikanas intensyviai dalyvavo Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencijoje. Šventasis Sostas primygtinai reikalavo, kad Helsinkio baigiamajame akte prie garantuotinių žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių būtų pridurta: „...įskaitant mąstymo, sąžinės, religijos ar įsitikinimų laisvę“.

Pagrindinis vaidmuo naujojoje Rytų politikoje, kuria daugiau siekta ne revoliucinių, bet evoliucinių permainų, teko popiežiaus kelionėms į Lenkiją. Jo pirmasis apsilankymas tėvynėje 1979 m. birželį tapo tikru triumfu. Gimstančio „Solidarumo“ sąjūdžio aplinkoje popiežius skleidė katalikų socialinį mokymą kaip trečiąjį kelią tarp komunizmo ir kapitalizmo. Karinės padėties sąlygomis popiežius savo antrosios kelionės 1983 m. metu drąsino savo tautiečius, tačiau sykiu patarė atsisakyti žingsnių, galinčių duoti progą sovietų intervencijai. Pabrėžtinai dažnai popiežius vartojo dvireikšmį žodį „solidarumas“, kaskart susilaukdamas griausmingų aplodismentų. Galiausiai laisvoji profsąjunga „Solidarumas“ pradėjo Lenkijoje pervartą, sukėlusią grandininę reakciją kitose Rytų bloko šalyse.

Šiuo metu Vatikanas palaiko visaverčius diplomatinis santykius su beveik visomis buvusio Rytų bloko valstybėmis. Daugeliu atvejų pasirašytos dvišalės sutartys. Tai, kad su Rusija palaikomi ne visaverčiai diplomatiniai, bet ypatingieji santykiai, nulėmė pirmiausia ekumeninės komplikacijos.

Jonas Paulius II, savo jaunystėje pats išgyvenęs karą, rasizmą, antisemitizmą ir komunistų priespaudą, savo kelionių metu nevengdavo susitikti tiek su „kairiaisiais“, tiek su „dešiniaisiais“ diktatoriais, kad viešai ir prie keturių akių galėtų kreiptis į jų sąžinę. Po jo kelionių į Čilę ir Paragvajų Pinochetas ir Stroessneris valdžioje ilgai nebeišsilaikė. Sensacinga, nors iki šiol svaresnių vaisių neatnešusi buvo Jono Pauliaus II kelionė į Kubą, kur jis atvirai reikalavo laisvės.

Popiežius nuolatos primindavo tarptautinės politikos ignoruojamą krizių židinių Libane. Jis troško nepriklausomo, daugiakultūrio Libano, kuriame tarpusavio pagarbos dvasia sugyventų krikščionys ir musulmonai, atkūrimo.

Oslo taikos procesui galiausiai atvėrus taikos perspektyvas, niekas nebetrukde 1994 m. užmegzti visaverčius diplomatinis santykius su Izraeliu. 2000 m., prieš Šventųjų metų kelionę į Šventąją Žemę, jis pasirašė pamatinę sutartį su palestiniečių autonomijos valdžia. Artimieji Rytai ir Šventoji Žemė ir vėliau liko pirmutiniai klausimai Vatikano diplomatų darbotvarkėje. Vis naujomis iniciatyvomis popiežius primygtinai akino atgaivinti taikos procesą ir siekti teisingo sprendimo, nuo kurio, popiežiaus akimis, buvo neatsiejama savarankiška palestiniečių valstybė.

Žlugus komunistinėms sistemoms, Jonas Paulius II pakėlė kritišką balsą nevaržomo kapitalizmo bei neoliberalizmo atžvilgiu. Nesuskaičiuojamai daug kartų jis ragino siekti taikos, socialinio teisingumo, gynė žmogaus teises, niekada neužmiršdamas pabrėžti negimusiuju teisės į gyvybę nuo pat prasidėjimo momento. Nesėkmės, patirtos plėtojant taikos iniciatyvas, pavyzdžiui, dėl Jugoslavijos karų ir Artimųjų Rytų konflikto, neprivertė nuleisti rankų. Popiežiaus nepritarimas Persijos įlankos karui 1991 m., oro antpuoliams prieš Serbiją Kosovo krizės metu 1999 m. ir galiausiai Karui Irake 2003 m. sukeldavo laikinas įtampas su Vašingtonu.

Prie Šventojo Sosto akredituotas diplomatų korpusas Jono Pauliaus II pontifikato metais padidėjo beveik du kartus ir šiandien vienija 174 atstovus iš 190 valstybių; popiežiui pradėdant savo tarnybą, jų būta 84 iš 148 valstybių. Nepaisant dažnų mėginimų, praktiškai jokių ryšių nepavyko išplėtoti su Kinija. Pekino taktika buvo sunkiai suprantama, draugiškus gestus stauga keitė griežta kritika.

Jonas Paulius II tris kartus tiesiogiai kreipėsi į Jungtinių Tautų Organizacijos susirinkimus (1979, 1994, 1995), vieną kart – į UNESCO (1980).

Istoriniai žingsniai ekumenizmo srityje

Jonas Paulius II per visą savo pontifikato laiką nenuildamas kvietė krikščionių Bažnyčias vienybėn. Katalikų Bažnyčios išipareigojimas ekumenizmui esąs neatšaukiamas, jo pontifikato metu tai būsiąs prioritetas. Krikščionijos susiskaldymas esąs papiktinimas, prieštaraujās Kristaus valiai, griaunās krikščionių įtikinamumą ir piktinās pasaulį. Ekumenizmas esąs Bažnyčios „kelias“.

Pasak Popiežiškosios krikščionių vienybės tarybos prezidento kardinolo Walterio Kasperio, ekumenizmas popiežiui buvęs „gyvybiškas reikalas“. Jis nuolatos skatindavęs savo bendradarbius žengti toliau. Būtent per pastaruosius dešimt metų ekumenizmas dėl to tapo viena pagrindinių Jono Pauliaus II pontifikato temų.

Popiežiaus akimis, po nepadalytos Bažnyčios pirmojo tūkstantmečio ir susiskaldymų antrajame trečiasis tūkstantmetis turėtų jas vėl suburti į viena. Nors ir krikščionija Jubiliejaus metus pasitinka dar ne visiškai susivienijusi, tai „bent tikėdama, jog susiskaldymų įveikimas jau labai arti“. Naujojo tūkstantmečio pradžios šventimams Romoje buvo būdingi kai kurie ekumeniniai elementai, vienas svarbiausių iš jų – visų Bažnyčių šiuolaikinių kankinių atminimo aktas Koliziejuje. Vienas įsimintiniausių Šventųjų metų momentų taip pat buvo Šventųjų vartų atvėrimas: jas kartu atvėrė popiežius, anglikonų primas ir ortodoksų metropolitas.

Sykiu keliaudamas Jonas Paulius II stengėsi suartėti su Rytų Bažnyčiomis. 1999 m. popiežius nuvyko į Rumuniją. Jis pirmą kartą aplankė šalį, kurioje dauguma gyventojų priklauso ortodoksų Bažnyčiai. Vėliau keliavo į Šventąją Žemę, Jeruzalėje, Kaire ir Damaske susitiko su tenykščių Bažnyčių vadovais. Net iki tol popiežiaus atžvilgiu ne itin draugiška Graikija pakvietė jį apsilankyti. Keliones į Gruziją, Armėniją, Bulgariją ir Ukrainą vainikavo, nepaisant kai kurių nesėkmių, teigiami poslinkiai santykiuose su ortodoksų Bažnyčiomis.

Ekumeniniam matmeniui Jonas Paulius II daugiau dėmesio skyrė antroje savo pontifikato pusėje. Tiesa, viena pirmųjų kelionių į užsienį popiežių 1979 m. atvedė į Konstantinopolį pas ekumeninį patriarchą, o ir kelionėms į Vokietiją, Šveicariją ir Skandinaviją nestigo ekumeninių akcentų. Tačiau iš pradžių popiežių, regis, labiau domino Rytų ir Vakarų konfliktas, žmogaus teisių, teisingumo ir religijos laisvės klausimai. Tikrai 1995 m. pasirodė didelis dokumentas ekumeniniais klausimais – enciklika *Ut unum sint*.

Su 1989 m. pervarta ryšiai tarp Romos ir ortodoksų pablogėjo. Komunistų prievarta į ortodoksų Bažnyčių integruoti bizantinių apeigų katalikai išėjo iš katakombų ir pareikalavo grąžinti jų bažnytinę nuosavybę. Santykius dar labiau atšaldė katalikiškųjų vyskupijų įsteigimas Rusijoje. Tačiau pastaruoju metu Maskvos patriarchatas vėl buvo pradėjęs linkti dialogo kryptimi. Tuo tarpu santykiai su ortodoksais serbais, rumunais, bulgarais ir graikais plėtojosi gerai.

Su senosiomis Rytų Bažnyčiomis, koptų, armėnų, sirų ir asirų, Vatikanas per pastaruosius 30 metų pasirašė reikšmingų padarinių turinčius bendrystės pareiškimus. Po ilgo darbo 1999 m. su Liuteronų pasauline sąjunga buvo pasirašytas dokumentas dėl mokymo apie nuteisinimą. Sykiu nevalia išleisti iš akių, kad nuo tada praktiškai ekumeninių santykių pažangos su Reformacijos ir anglikonizmo Bažnyčiomis nebebuvo pasiekta.

Pasak kardinolo Kasperio, Susirinkimas sukėlė daug entuziazmo, tuo tarpu šiandien ekumenizmas yra tapęs rutina. Vargu ar šiandien kas prisimena, kaip neįtikėtina dar 1965 m. būtų pasirodę tai, kas šiandien jau yra savaime suprantama kasdienybė. Būtent todėl, pasak kardinolo, kad šiandien taip suartėta, dabar kliūva-

ma už „karštų dalykų“ ir susiduriama su didesniais sunkumais. Pagrindine problema santykių su reformacinėmis Bažnyčiomis srityje tapo tarnybos klausimas.

Labiausiai ginčytiną klausimą išryškino pats Jonas Paulius II, kviesdamas visų Bažnyčių teologus bendrai apmąstyti Romos vyskupo tarnybą kaip „nuolatinį ir regimą vienybės principą bei pamatą“. Tarpiniai tokių pasitarimų rezultatai jau pateikti. Praktinėje plotmėje jau Irako krizės metu paaiškėjo, kad popiežius kartais *de facto* pripažįstamas kaip „krikščionijos balsas“. Problema ta, pasak kardinolo, kaip tą miglotą vaidmenį susieti su jurisdikcijos primatu pagal Vatikano I Susirinkimo supratimą.

Santykiai su kitomis religijomis

Istorinių aktų Jonas Paulius II atliko ir santykių su kitomis religijomis srityje. 1986 m. jis kaip pirmasis popiežius apsilankė Romos žydų sinagogoje. Tais pačiais metais pirmą kartą pakvietė pasaulinių religijų atstovus į Asyžių bendrai religijų maldai už taiką. 2002 m. sausio mėn. Jonas Paulius II pakartojo kvietimą, atsišaukdamas į įtemptą pasaulinę padėtį po 2001 m. rugsėjo 11 d. teroristinių aktų Jungtinėse Valstijose.

Šventųjų 2000 metų kovo 12 d. Jonas Paulius II atliko, daugelio nuomone, „pasaulinės istorinės reikšmės“ ir vieną svarbiausių savo pontifikato aktų: pirmąjį 2000 m. gavėnios sekmadienį iškilmingai atsiprašė už nusižengimus, padarytus krikščionių per dutūkstantmetę Bažnyčios istoriją. Netrukus lankydamasis Jeruzalėje jis paprašė atleidimo už krikščionių vykdytus žydų persekiojimus. Popiežiaus, kuris kaip tikintis žydas įdeda atleidimo prašymą į Raudų sienos plyšį, vaizdas išliks kaip vienas neišdildomų jo pontifikato atminimų.

2001 m. gegužę lankydamasis Damaske Jonas Paulius II pirmąkart peržengė mečetės slenkstį. Ir čia jis akcentavo tolerancijos, abipusės pagarbos, tarpusavio supratimo ir bendradarbiavimo būtinybę. Po 2001 m. rugsėjo 11-osios jis taip pat išpėjo nepasiduoti islamofobijai ir „religijų karo“ pagundai.

Per 26 metus – 14 enciklikų

Popiežiaus Jono Pauliaus II paskelbtose 14 enciklikų atsispindi beveik visi jo pontifikato akcentai. Pirmojoje savo enciklikoje *Redemptor hominis* (1979) jis išdėstė savo teologinę programą. Jos kertiniai akmenys yra, viena vertus, Kristaus kaip Bažnyčios šerdies ir teologijos išeities taško apmąstymas ir, antra vertus, žmogaus bei jo asmeninės egzistencijos iškėlimas į pirmą planą.

Antroje savo enciklikoje *Dives in misericordia* (1980) pagrindinį dėmesį jis skiria Dievui Tėvui: Kristuje žmonėms apsirodo Dievo Tėvo gailestingumas, įveikiantis visas nuodėmes ir visą blogį. 1986 m. pasirodė „Trejybės trilogiją“ užbaigianti enciklika *Domīnum et vivificantem*, kurioje gvildinama Šventosios Dvasios veikimo tema.

Trys Jono Pauliaus II enciklikos skirtos socialinėms temoms. *Laborem exercens* (1981) parašyta turint prieš akis maištaujančių darbininkų Lenkijoje situaciją. Popiežius joje teisę į profsąjungas skelbia esant neliečiama pagrindine teise ir mėgina nubrėžti „trečiąjį kelią“ tarp kapitalizmo ir komunizmo. Enciklikoje *Sollicitudo rei socialis* (1987) jis toliau plėtoja Bažnyčios socialinį mokymą, daugiausia dėmesio skirdamas Šiaurės ir Pietų konfliktui. Enciklikoje *Centesimus annus* (1991) apmąstoma padėtis Europoje žlugus komunizmui bei priartėjama prie socialinio rinkos ūkio sampratos.

Dvi enciklikos yra reikšmingos ekumeniškai. Enciklikoje *Slavorum apostoli* (1985) nagrinėjamos Bažnyčios Rytų Europoje kultūrinės šaknys ir kaip Rytų bei Vakarų Bažnyčių suaugimo į vieną globėjai pagerbiami slavų apaštalai Kirilas ir Metodijus. Tikraja ta žodžio prasme ekumeninėje enciklikoje *Ut unum sint* (1995) Jonas Paulius II pranašiška ir protestantams, ir ortodoksams siūlo ekumeniniame dialoge aptarti popiežiaus tarnybą, kuri būtų priimtina visoms pusėms.

Taip pat dviejose enciklikose gvildenami principiniai etikos klausimai. Enciklikoje *Veritatis splendor* (1993) filosofiskai bei teologiškai pagrindžiamos etikos normos reliatyvizmo amžiuje. Vėlesnėje enciklikoje *Evangelium vitae* (1995) pagrindinis dėmesys skiriamas gyvybės apsaugai, reiškiamą pozicija aborto ir eutanazijos atžvilgiu, pradmeniškai diskutuojama naujų gyvybės perdavimo technikų klausimais.

Enciklikoje *Fides et ratio* (1998) kalbama apie tiesą. Filosofiskiausioje savo enciklikoje Jonas Paulius II atskleidžia proto ir tikėjimo santykį: ieškant tiesos, protas ir tikėjimas vienas kitam ne prieštarauja, bet vienas kitą papildo. Dokumente taip pat diskutuojama su naujosios filosofijos kryptimis, pirmiausia su *pensiero debole*, postmodernizmui būdingu „silpnu mąstymu“, viską laikančiu vienodai teisinga ir klaidinga.

Po vieną encikliką skirta Dievo Motinai Marijai (*Redemptoris mater*, 1987), misijai ir dialogui tarp religijų (*Redemptoris missio*, 1990) ir Eucharistijai (*Ecclesia de Eucharistia*, 2003).

Skelbiant enciklikas, būta dviejų ilgesnių „kūrybinių paūzių“. 1982–1984 m. nepasirodė nė viena enciklika. Tai buvo metas po pasikėsinimo ir vienas įtempčiausių kovos už laisvę Lenkijoje periodų. Šiuo laikotarpiu popiežius daug dėmesio taip pat skyrė naujam Bažnyčios teisės kodeksui ir 1983–1984-iesiems – Šventiesiems metams. 1999–2000 m. jo dėmesys buvo nukreiptas į Šventuosius 2000 metus, kurių kontekste pasirodė keletas kitų svarbių dokumentų.

Dėmesys bažnytinei tradicijai ir drausmei

Bažnyčios viduje popiežius Jonas Paulius II ištikimai laikėsi bažnytinės tradicijos. Jis nepasidavė nei reikalavimams sušvelninti bažnytinę seksualinę moralę, pritarti vadinamajam dirbtiniam apsisaugojimui nuo neštumo,

panaikinti kunigų celibatą, nei raginimams leisti išsiškyrusiesiems ir vėl susituokusiesiems eiti Komunijos. Bažnyčios „ne“ moterų kunigystei popiežius Jonas Paulius II įvardijo kaip „galutinį“. Jis nenuilstamai reikalavo šeimos ir santuokos apsaugos ir nedviprasmiškai atmetė mėginimus įteisinti homoseksualių asmenų santuoką.

Jonas Paulius II reikalavo vyskupų ištikimybės Magisteriumui ir Petro įpėdiniui. Jo akimis, visuotinės Bažnyčios vienybę bei atvirumą išorei turėjo lydėti didesnė vidinė drausmė. To jis siekė 1983 m. paskelbdamas naują Kanonų teisės kodeksą, 1989 m. reformuodamas Romos kuriją ir 1992 m. išleisdamas visuotinę Katalikų Bažnyčios katekizmą.

Paskutiniai metai

Dešimtojo dešimtmečio pradžioje Jono Pauliaus II pontifikatas atrodė peržengęs savo aukščiausiąją tašką. Žlugus komunizmui persitvarkančiose Rytų Europos šalyse Bažnyčios balso mažiau klausyta, į popiežiaus paskelbtą naująją evangelizaciją atsiliepta tikrai iš dalies. Greta Bažnyčios pakilimo Pietų šalyse popiežiui teko išgyventi skausmingų Bažnyčios krizės apraiškų sekuliarizuotuose Vakaruose. Joną Paulių II ėmė kamuoti sveikatos problemos, pasijuto vėlyvieji pasikėsimo į jį padarininiai.

Tačiau sulig Šventaisiais 2000 metais Jonas Paulius II vėl perėmė iniciatyvą. Juo silpnesnis jis buvo dėl amžiaus ir ligos, juo sunkiau kalbėdavo bei eidavo, juo labiau didėjo jo moralinis ir dvasinis autoritetas, juo ryžtingiau jis žengė savo keliu. Paskutiniaisiais savo tarnybos metais popiežius dar kartą pabrėžė esminius dialogo tarp religijų ir bažnytinio gyvenimo momentus. Jis nepaprastai traukė jaunimą, tai ypač jautėsi per Pasaulines jaunimo dienas Paryžiuje (1997), Romoje (2000), Toronte (2002).

Ligos ir amžiaus išvargintas popiežius 2004 m. rugpjūčio mėnesį Lurde dar kartą išpūdingai ir simboliškai pateikė savo paguodos ir padrąsinimo kenčiantiesiems žinią. Per savo dvi dienas trukusį apsilankymą popiežius nekart kreipėsi į ligonius, norėdamas priminti, jog su jais trokštąs pasidalyti „gyvenimo tarpsniu, paženklintu fizinės kančios, tačiau jokių būdu ne mažiau vertingu“.

„Kančią įprasmina Kristaus kryžius“

Paskutiniaisiais metais Jonas Paulius II savo tarnybą vykdė paženklintas sunkios ligos. 58 metų išrinktas popiežiumi, jis tryško sveikata, buvo sportiškas, mėgo plaukioti, keliauti pėsčiomis, slidinėti. Kai po trejų metų, 1981 m. gegužės 13 d., popiežių pakirto Ali Agca kulkos, jo gyvenimas lemtingai pakito ir fiziniu matmeniu.

Jau tuomet popiežius neslėpė savo kančios. Jis leidosi fotografuojamas Gemelli klinikoje. Nepaisydamas gydytojų patarimų, nekantravo kuo skubiau grįžti prie rašomojo stalo Vatikane, kaip pasirodė – per anksti. Birželio 20 d. jam teko grįžti į ligoninę: pooperacinė virusinė infekcija privertė jį gydytis klinikoje dar 24 dienas.

1982 m. vasario mėn. Jonas Paulius II su nemažesniu veržlumu vėl leidosi į keliones po pasaulį, liga, rodėsi, pasitraukė. Tačiau po dešimties metų, 1992 m. liepos 12 d., popiežius vėl atsidūrė Gemelli klinikoje: jo žarnyne buvo aptiktas apelsino dydžio auglys, kurį gydytojai įvertino kaip galimą vėlyvąją pasikėsimo padarinį. Tais pačiais metais žurnalistai pirmąkart pastebėjo drebant jo kairiąją ranką.

1993 m. pabaigoje popiežius kluptelėjęs susilaužė petį. 1994 m. balandį pargriuvęs vonioje susilaužė viršutinį šlaunikaulį. Klubo protezavimo operacija pavyko tik iš dalies, vaikščioti darėsi vis sunkiau. 1996 m. spalį Jonas Paulius II vėl atsidūrė ligoninėje: šįkart buvo pašalinta akloji žarna ir išvešėjęs randų nuo ankstesnių operacijų audinys. Nuo 1999 m. popiežiaus gyvenimą ženklo progresuojanti Parkinsono liga ir didėjanti vaikščiojimo negalia. Nuo 2002 m. vis labiau ryškėjo artrito požymiai: popiežius galėdavo žengti vos keletą žingsnių ir tai tik kamuojamas skausmų.

Paskutinioji krizė prasidėjo 2005 m. vasario 1 d., kai popiežius dėl gripo buvo paguldytas į Gemelli kliniką. Vasario 10 d. paleistas, po 14 dienų jis vėl buvo atgabentas į tą pačią ligoninę, kur dėl pasunkėjusio kvėpavimo jam dar tą pačią dieną buvo atlikta kvėpavimo takų operacija. Tačiau po jos popiežius jau nebeatsigavo.

Jonas Paulius II buvo įsitikinęs, jog skausmas, liga ir kančia priimtini kaip neatsiejama žmogiškosios prigimties dalis. Daugelyje kalbų ir dokumentų jis pabrėžė, kad krikščioniui kančia esmingai susijusi su Kristaus kančia. Per susitikimą su ligoniais 2000 m. jis pareiškė, jog Kristaus kryžius bet kokiai kančiai suteikia „prasmes galimybę“. Liga, nors ir toliau lieka išbandymas, sykiu būna nušviesta vilties.

Jonas Paulius II ir Lietuva

Popiežiaus Jono Pauliaus II pontifikatas susijęs ir su dvasiniu lietuvių tautos atgimimu. Jis buvo pirmasis istorijoje popiežius, aplankęs Lietuvą, taip pat kaimynines Latviją ir Estiją. Šio atmintino lankymosi metu 1993 m. rugsėjo 4–8 d. Šventasis Tėvas savo sveikinimo žodžius, homilijas bei kalbas sakė daugiausia lietuviškai, taip pat Lietuvoje gyvenančių tautų kalbomis.

Popiežius Jonas Paulius II nuo pat pontifikato pradžios reiškė solidarumą „tylinčiąjai Bažnyčiai“ tuose kraštuose, kur tikėjimas buvo persekiojamas ar varžomas. Jau per savo inauguracijos iškilmes jis tarė sveikinimo žodį lietuviškai, o vėliau daugelį kartų sveikino lietuvius jų gimtąja kalba. Ypač reikšmingi buvo Romoje surengti didingi minėjimai – šv. Kazimiero mirties 500 metų (1984 m.) ir Lietuvos krikšto 600 metų (1987 m.) jubiliejai. Šie renginiai priminė pasauliui sovietų okupuotą Lietuvą ir jos persekiojamus tikinčiuosius. 1987 m. minint Lietuvos krikšto jubiliejų, popiežius Jonas Paulius II paskelbė palaimintuoju arkivyskupą Jurgį Matulaitį. Komunistinės sistemos griūtis išvakarėse 1988 m. Šventasis Tėvas

parodė Lietuvai dar vieną palai-
kymo ir įvertinimo ženklą pakel-
damas vyskupą Vincentą Sladke-
vičių kardinolū. 1991 m. gruodžio
24 d. popiežius Lietuvos teritori-
joje įkūrė dvi bažnytines provin-
cijas – Vilniaus ir Kauno arkivys-
kupijas su sufraganinėmis vysku-
pijomis. Lygiagrečiai buvo pertvar-
kytos ir kaimyninių Lenkijos bei
Baltarusijos vyskupijos. Simboliš-
ka, kad iš Lenkijos kilęs popiežius
šiais aktais įtvirtino Vilniaus arki-
vyskupijos priklausomybę Lietu-
vai. 1993 m. apaštališkoji kelionė
po Baltijos šalis buvo pirmasis
Šventojo Tėvo apsilankymas buvu-
sioje Sovietų Sąjungos teritorijoje.
Jubiliejiniais 2000 metais lietuviai
buvo pagerbti ne visoms tautoms
tekusia privilegija – galimybe švęsti
Jubiliejinės lietuvių dienas Romoje.
2001 m. sausio 21 d. popiežius
Jonas Paulius II, papildydamas
Kardinolų kolegiją, įtraukė į ją ir
Vilniaus arkivyskupą Audrį Juozą
Bačkį.

Popiežiaus Jono Pauliaus II lanky-
mosi Lietuvoje dešimtmetis 2003 m.
rugsėjo 5–14 d. įvairiais renginiais
paminėtas Vilniuje, Kaune, Kryžių
kalne ir Šiluvoje. Ta proga Jono Pau-
liaus II vardu pavadintas naujai pa-
statytas dvasinis centras Šiluvoje.

Popiežiaus Jono Pauliaus II biografija

Svarbiausi pontifikato įvykiai

– Karolis Józefas Wojtyła, nuo 1978 m. spalio 16 d. popiežius Jonas Paulius II, gimė 1920 m. gegužės 18 d. Vadovicuose, nedideliame mieste 50 kilometrų nuo Krokuvos. Jis buvo antras sūnus, gimęs Karoliui Wojtyłai ir Emilijai Kaczorowskai. Jo motina mirė 1929 m. Vyresnysis brolis Edmundas, gydytojas, mirė 1932 m., o jo tėvas, karininkas, – 1941 m.

– Pirmąją Komuniją jis priėmė 9 metų, Sutvirtinimo sakramentą – 18. Baigęs Vadovicų *Marcin Wadowita* mokyklą, 1938 m. įstojo į Krokuvos Jogailos universitetą ir dramos mokyklą.

– Okupavę Lenkiją naciai 1939 m. uždarė universitetą, ir jaunajam Karoliui, kad galėtų užsidirbti pragyvenimui ir išvengti deportacijos į Vokietiją, teko dirbti karjere (1940–1944), vėliau *Solvay* chemijos gamykloje.

1942 m., pajutęs pašaukimą į kunigystę, jis ėmė studijuoti pagrindinėje Krokuvos seminarijoje, vadovaujamoje Krokuvos arkivyskupo kardinolo Adamo Stefano Sapiehos. Tuo pačiu metu jis buvo vienas iš pagrindinio „Rapsodijos teatro“ pradininkų.

– Pasibaigus Antrajam pasauliniam karui, tęsė savo studijas Krokuvos didžiojoje seminarijoje ir Jogailos universiteto Teologijos fakultete. 1946 m. lapkričio 1 d. Krokuvoje jam buvo suteikti kunigo šventimai.

– Netrukus kardinolas Sapieha išsiuntė jį į Romą, kur jis darbavosi vadovaujamas prancūzų dominikono Garrigou-Lagrange'o. 1948 m. apgynė teologijos daktaro disertaciją apie tikėjimo sampratą šv. Kryžiaus Jono kūriniuose. Šiuo laikotarpiu per atostogas vykdė pastoracinę tarnybą tarp Prancūzijos, Belgijos ir Olandijos lenkų imigrantų.

– 1948 m. grįžo į Lenkiją, iki 1950 m. dirbo vikaru įvairiose Krokuvos parapijose ir universiteto studentų kapelionu, po to tęsė teologijos ir filosofijos studijas. 1953 m. apgynė tezę „Apie galimybės pagrįsti katalikų etiką etine Maxo Schelerio sistema įvertinimą“ Liublino katalikiškajame universitete. Vėliau tapo moralinės teologijos ir socialinės etikos profesoriumi Krokuvos didžiojoje seminarijoje ir Liublino Teologijos fakultete.

– 1958 m. liepos 4 d. popiežiaus Pijaus XII buvo paskirtas Krokuvos vyskupu augziliaru ir arkivyskupo Baziako 1958 m. rugsėjo 28 d. išventintas vyskupu Krokuvos Vavelio katedroje.

– 1964 m. sausio 13 d. popiežiaus Pauliaus VI nominuotas Krokuvos arkivyskupu, 1967 m. birželio 26 d. – pakeltas kardinolū.

– Kardinolas Karolis Wojtyła svariai prisidėjo prie Vatikano II Susirinkimo konstitucijos *Gaudium et spes* rengimo, dalyvavo visuose Vyskupų sinodo susirinkimuose.

1978 m. spalio 14 d. po 33 dienas trukusio popiežiaus Jono Pauliaus I (Albino Luciani) pontifikato prasidėjusioje konklavoje spalio 16 d. kardinolas Karolis Wojtyła buvo išrinktas 264 -uoju Romos popiežiumi. Spalio 22 d. iškilmingoje pontifikato inauguracijoje nuskambėjo popiežiaus Jono Pauliaus II žodžiai: „Nebijokite!“

1979 m. sausio 25 – vasario 1 d. popiežius leidosi į pirmąją užsienio kelionę į Meksiką, Dominiką ir Bahamų salas. Kalboje Lotynų Amerikos vyskupams Šventasis Tėvas išpėjo vengti „naujų“ Evangelijos interpretacijų, leidžiančių prievarta kovoti su neteisingumu ir pateikiančių Kristaus kaip politiko ir revoliucionieriaus įvaizdį.

– Kovo 4 d. Jonas Paulius II paskelbė pirmąją encikliką *Redemptor hominis*.
– Birželio 2–10 d. jis vyko į tėvynę Lenkiją. Praslinkus metams po popiežiaus lankymosi Lenkijoje susiformavo „Solidarumo“ judėjimas.

– Rugsėjo 29 – spalio 8 d. popiežius lankėsi Airijoje ir JAV. Spalio 2 d. jis kalbėjo JTO forume ir kritikavo ateistines politines sistemas, nepaisančias tikinčiųjų teisių.

– Spalio 16 d. paskelbtas apaštališkasis paraginimas *Catechesi tradendae*.

– Lapkričio 28–30 d. – kelionė į Turkiją. Stambule susitiko su patriarchy Dimitrijumi I. Užmegztas oficialus teologinis dialogas tarp Katalikų ir Ortodoksų Bažnyčių.

1980 m. gegužės 2–12 d. pirmą kartą vyko į Afriką (aplankė Zairą, Kongą, Keniją, Gana, Aukštutinę Volta, Dramblio Kaulo Krantą).

– Gegužės 30 – birželio 2 d. Šventasis Tėvas lankėsi Prancūzijoje. Per Mišias Le Bourget oro uoste nuskambėjo dramatiškas klausimas: „Prancūzija, vyriausioji Bažnyčios dukra, ar tebese ištikima krikšto pažadams?“ Birželio 2 d. popiežius kalbėjo UNESCO būstinėje Paryžiuje.

– Lapkričio 30 d. paskelbta antroji enciklika *Dives in misericordia*, kurioje apmąstomas dieviškojo gailestingumo slėpinys.

– Birželio 30 – liepos 12 d. aplankė Braziliją. (Lankydamasis vienoje faveloje popiežius nusiėmęs nuo piršto žiedą padovanojo jį vargšams.)

– Gruodžio 31 d. apaštališkuoju laišku *Egregiae virtutis* šventieji Kirilas ir Metodijus paskelbti Europos globėjais.

1981 m. vasario 16–27 d. pirmą kartą keliauja į Aziją (aplanko Pakistaną, Filipinus, Guamo salą, Japoniją, Aliaską). Lankydamasis Hirosimoje Šventasis Tėvas paskelbia taikos raginimą.

– Gegužės 13 d. Šv. Petro aikštėje pasikėsinta į Jono Pauliaus II gyvybę.

– Rugsėjo 19 d. paskelbta trečioji enciklika *Laborem exercens* apie žmogaus darbo orumą.

– Lapkričio 22 d. paskelbtas apaštališkasis paraginimas *Familiaris consortio* apie krikščioniškosios šeimos uždavinius šiuolaikiniame pasaulyje.

– Lapkričio 25 d. kardinolas Josephas Ratzingeris buvo paskirtas Tikėjimo mokymo kongregacijos prefektu.

1982 m. vasario 12–19 d. Jonas Paulius II vyko į antrąją kelionę po Afrikos šalis: Nigeriją, Beniną, Gaboną ir Pusiaujo Gvinėją.

– Gegužės 12–15 d. Šventasis Tėvas lankėsi Portugalijoje. Gegužės 13 d., per pirmąsias pasikėsimo metines, Fatimoje jis dėkojo Dievo Motinai už išgelbėtą gyvybę.

– Gegužės 20 d. įsteigta Popiežiškoji kultūros taryba.

– Gegužės 28 – birželio 2 d. vyko popiežiaus vizitas Didžiojoje Britanijoje. Gegužės 29 d. jis lankėsi Kenterberio anglikonų katedroje. Drauge su anglikonų primu paskelbė bendrą deklaraciją apie teologinį dialogą.

– Birželio 10–13 d. vyko popiežiaus kelionė į Argentiną ir Braziliją.

– Birželio 15 d. popiežius lankėsi Šveicarijoje. Kalbėjo Tarptautinės darbo organizacijos forume.

– Rugsėjo 29 d. – kelionė į San Mariną.

– Spalio 10 d. vyko Aušvico kankinio kun. Maksimilijono Kolbės kanonizacija.

– Spalio 31 – lapkričio 9 d. popiežius lankėsi Ispanijoje.

– Lapkričio 28 d. apaštališkąją konstituciją *Ut sit validum* nustatytas *Opus Dei* kaip asmeninės prelatūros statusas.

1983 m. sausio 6 d. bule *Aperite portas Redemptori* paskelbti 1950-ieji Atpirkimo jubiliejaus metai.

– Sausio 25 d. apaštališkąją konstituciją *Sacrae disciplinae leges* įteisinamas naujasis Kanonų teisės kodeksas.

– Vasario 24 d. pristatyta André Frossardo knyga „Nebijokite! Pokalbiai su Jonu Pauliumi II“.

– Kovo 2–10 d. popiežius lankėsi Lotynų Amerikos šalyse: Kosta Rikoje, Nikaragvoje, Panamoje, Salvadore, Gvatemaloje, Hondūre, Belizėje ir Haityje. Kovo 4 d. Nikaragvoje sandinistų grupės trukdė Šventajam Tėvui sakyti homiliją. Popiežius kvietė laikytis bažnyčios vienybės ir išpėjo neiškreipti Bažnyčios mokymo politinėmis programomis.

– Birželio 16–23 d. popiežius lankėsi Lenkijoje. Vizitas vyko įvedus nepaprastąją karo padėtį. Po oficialiosios programos Šventasis Tėvas susitiko su „Solidarumo“ vadovu Lechu Wałęsa.

– Rugsėjo 14–15 d. popiežius keliavo į Prancūziją, lankėsi Lurdo šventovėje.

– Rugsėjo 10–13 d. lankytasi Austrijoje.

– Gruodžio 11 d. popiežius lankėsi Romos liuteronų bažnyčioje. Kiek anksčiau paskelbė laišką M. Liuterio 500-ųjų gimimo metinių proga.

– Gruodžio 27 d. kalėjime aplankė pasikėsinusi į jo gyvybę Mehmetą Ali Agca. Jau pirmoje viešojo kalboje po pasikėsimo popiežius pareiškė, jog nuoširdžiai atleido pasikėsinusiui „broliui“.

1984 m. užmegzti Apaštalų Sosto diplomatiniai santykiai su JAV.

– Vasario 11 d. paskelbtas apaštališkasis laiškas apie krikščioniškąją kentėjimo prasmę *Salvifici doloris*.

– Kovo 4 d. Romoje minėtos Lietuvos globėjo šv. Kazimiero mirties 500-osios metinės.

– Gegužės 2–12 d. popiežius pro Aliaską keliauja į Tolimųjų Rytų šalis: Pietų Korėją, Papua – Naująją Gvinėją, Saliamono salas, Tailandą. Kanonizuoti 103 Korėjos kankiniai. Popiežius lankėsi pabėgėlių iš Kambodžos, Laoso ir Vietnamo stovykloje.

– Birželio 12–17 d. popiežius lankėsi Šveicarijoje. Vizito metu apsilankė Pasaulinės Bažnyčių tarybos būstinėje.

– Rugsėjo 6 d. paskelbta Tikėjimo mokymo kongregacijos instrukcija dėl kai kurių „Išlaisvinimo teologijos“ aspektų.

– Rugsėjo 9–21 d. kelionė į Kanadą.

– Spalio 10–13 d. popiežius leidosi Kolumbo keliais pro Ispaniją į Lotynų Ameriką: Dominiką ir Puerto Riką. Pradėta Amerikos atradimo 500 metinių pasirengimo novena.

– Gruodžio 2 d. paskelbtas apaštališkasis paraginimas *Reconciliatio et paenitentia*.

1985 m. sausio 26 – vasario 2 d. keliauta į Lotynų Amerikos šalis: Venesuelą, Ekvadorą, Peru, Trinidadą ir Tobagą.

– Vasario 11 d. įkurta Popiežiškoji sveikatos apsaugos darbuotojų sielovados komisija.

– Kovo 30–31 d. Romoje švęsta pirmoji Pasaulinė jaunimo diena. Paskelbtas apaštališkasis laiškas pasau-

lio jaunimui. Pasaulinių jaunimo dienų šventimo iniciatyva būdinga Jono Pauliaus II pontifikatui.

– Gegužės 11–21 d. popiežius lankėsi Olandijoje, Liuksemburge ir Belgijoje.

– Birželio 2 d. paskelbta ketvirtoji enciklika *Slavorum Apostoli*. Pagerbta Kirilo ir Metodijaus vykdyta slavų tautų evangelizacija. Popiežius meldžia anuomet dar geležine uždanga padalytos Europos vienybės.

– Rugpjūčio 8–19 d. keliauta po Afrikos šalis: Toga, Dramblio Kaulo Krantą, Kamerūną, Centrinės Afrikos Respubliką, Keniją ir Maroką. Maroke, Kasablankos stadione, popiežius kalbėjo penkiasdešimčiai tūkstančių musulmonų jaunuolių.

1986 m. sausio 31 – vasario 1 d. popiežius aplankė Indiją.

– Balandžio 13 d. Jonas Paulius II lankėsi Romos Didžiojoje sinagogoje. Tai pirmasis istorijoje Romos popiežiaus apsilankymas sinagogoje, katalikų ir žydų susitaikinimo proceso išanga. Popiežius pavadino judėjus „mylimais vyresniaisiais broliais“ (ši frazė vėliau dažnai cituota).

– Gegužės 18 d. paskelbta penktoji enciklika *Dominum et vivificantem*.

– Birželio 26–28 d. Romoje minėtos krikščionybės Latvijoje 800-osios metinės.

– Liepos 1–8 d. popiežius lankėsi Kolumbijoje ir Sent Lusijoje.

– Spalio 4–7 d. keliauta į Prancūziją. Jonas Paulius II lankėsi Arse ir Taize.

– Spalio 27 d. Asyžiuje vyko Pasaulinė maldų už taiką diena. Susitikime dalyvavo 47 krikščioniškųjų Bažnyčių bei bendrijų delegacijos ir 13 nekrikščioniškų religijų delegacijų.

– Lapkričio 18 – gruodžio 1 d. popiežius aplankė Bangladešą, Fidžį, Naująją Zelandiją, Australiją ir Seišelių Respubliką. Tai ilgiausia pontifikato kelionė po įvairių kultūrų, religijų politinių santvarkų šalis. Popiežius susitinka su Kalkutos Motina Terese.

1987 m. kovo 25 d. paskelbta šeštoji enciklika *Redemptoris Mater*. 1987 -ieji paskelbiami Marijos metais.

– Kovo 31 – balandžio 13 d. keliauta į Urugvajų, Čilę, Argentina. Buenos Airėse buvo švenčiama Pasaulinė jaunimo diena.

– Balandžio 30 – gegužės 4 d. popiežius lankėsi Vokietijoje. Beatifikuota ses. Kryžiaus Teresė Benedikta (Edith Stein).

– Birželio 6 d. Lietuvos krikšto 600-osioms metinėms paskelbtas apaštališkasis laiškas *Sescentesima anniversaria*.

– Birželio 6 d. paskelbta Marijos metų pradžia. Audiencijoje priimtas JAV prezidentas Ronaldas Reaganas.

– Birželio 8–14 d. – kelionė į Lenkiją.

– Birželio 28 d. arkivyskupo Jurgio Matulaičio beatifikacija.

– Rugsėjo 10–21 d. popiežius lankėsi JAV ir Kanadoje. Programoje buvo įtrauktas susitikimas su AIDS ligoniais.

– Gruodžio 30 d. paskelbta septintoji enciklika *Sollicitudo rei socialis*.

1988 m. sausio 25 d. Kijevo Rusios krikšto 1000-mečio proga paskelbtas apaštališkasis laiškas *Euntes in mundum*.

– Vasario 14 d. Kijevo Rusios krikšto 1000-mečio proga paskelbta žinia *Magnum baptismi donum* ukrainiečių katalikų bendruomenei.

– Gegužės 7–19 d. keliauta į Urugvajų, Boliviją, Peru ir Paragvajų.

– Birželio 19 d. kanonizuota 117 Vietnamo kankinių.

– Birželio 23–27 d. – kelionė į Austriją.

– Birželio 28 d. vyko Kardinolų konsistorija, kurios metu kardinolo insignijos įteiktos Vincentui Sladkevičiui. Paskelbta apaštališkoji konstitucija *Pastor bonus* apie Romos kuriją.

– Liepos 2 d. – apaštališkasis laiškas *Ecclesia Dei* dėl arkivyskupo Marcelio Lefebvro schizmos.

– Liepos 9–10 d. Romoje minėtas Kijevo Rusios krikšto 1000-metis.

– Rugpjūčio 15 d. paskelbtas apaštališkasis laiškas *Mulieris dignitatem*.

– Rugsėjo 10–19 d. keliauta į Zimbabvę, Botsvaną, Lesotą ir Mozambiką.

– Spalio 8–11 d. lankytasi Prancūzijoje. Europos parlamente Strasbūre popiežius kalbėjo, kad Europa gali būti „pasaulio civilizacijos pirmeivė“, jei liks ištikima iš krikščionybės kylančiai humanistinei tradicijai.

– Gruodžio 30 d. paskelbtas apaštališkasis paraginimas *Christifideles laici*.

1989 m. vasario 6 d. audiencija Nobelio taikos premijos laureatui prof. Andriejui Sacharovui.

– Balandžio 20 d. audiencija „Solidarumo“ delegacijai ir Lechui Wałęsai.

– Balandžio 4 – gegužės 6 d. keliauta į Madagaskarą, Rejunjoną, Zambiją ir Malavį.

– Audiencija JAV prezidentui George'ui Bushui.

– Birželio 1–10 d. popiežius lankėsi Norvegijoje, Islandijoje, Suomijoje, Danijoje, Švedijoje. Tai buvo pirmoji popiežiaus kelionė į sekuliarizuotas Skandinavijos šalis, kur katalikai sudaro nežymią mažumą. Popiežius meldėsi ir už poliarinio rato. Dalis liuteronų vyskupų boikotavo susitikimą su Romos vyskupu.

– Rugpjūčio 15 d. paskelbtas apaštališkasis paraginimas *Redemptoris custos* apie šv. Juozapą ir jo misiją Jėzaus ir Bažnyčios gyvenime.

– Rugpjūčio 19–21 d. popiežius lankėsi Ispanijoje. Santjago de Komposteloje vyko Pasaulinė jaunimo diena.

– Rugpjūčio 27 d. II pasaulinio karo pradžios 50-ųjų metinių proga paskelbtas apaštališkasis laiškas.

Rugsėjo 26 – spalio 2 d. Romoje viešėjo anglikonų primas, Kenterberio arkivyskupas Robertas Runcie.

– Spalio 6–16 d. popiežius keliavo į Pietų Korėją, Indoneziją ir Mauricijų.

– Spalio 6 d. paskelbtas Tikėjimo mokymo kongregacijos dokumentas dėl kai kurių krikščioniškosios meditacijos aspektų.

– Lapkričio 12 d. – Brolio Alberto (Adamo Chmielowskio) ir Agnietės Čekės kanonizacija. Šv. Adamas Chmielowski, palikęs meno pasaulį ir pasirinkęs evangelinį

radikalizmą, darė įtaką jaunajam Karoliui Wojtyłai renkantis kunigystę. Jis pasirinktas K. Wojtyłos dramatos „Mūsų Dievo brolis“ prototipu. „Aksominės revoliucijos“ metais slavas popiežius kanonizavo XIII a. gyvenusią čekų kunigaikštystę.

– Gruodžio 1 d. audiencijoje priimtas SSRS vadovas Michailas Gorbačiovas.

1990 m. sausio 25 – vasario 1 d. popiežius keliavo į Žaliojo Kyšulio Respubliką, Malį, Gvinėją Bisau, Burkina Fasą ir Čadą.

– Vasario 9 d. atnaujinti diplomatiniai Apaštalo Sosto santykiai su Vengrijos Respublika.

– Kovo 15 d. užmegzti diplomatiniai Apaštalo Sosto santykiai su SSRS.

– Balandžio 19 d. atnaujinti diplomatiniai Apaštalo Sosto santykiai su Čekoslovakijos FSR.

– Balandžio 21–22 d. popiežius lankėsi Čekoslovakijoje. Prezidentas Vaclavas Havelas pasakė: „Nežinau, ar žinau, kas yra stebuklas. Vis dėlto drįstu sakyti, jog esu stebuklo liudininkas“.

– Gegužės 6–14 d. keliauta į Meksiką ir Kiurasao.

– Gegužės 15 d. atnaujinti diplomatiniai Apaštalo Sosto santykiai su Rumunija.

– Gegužės 20 d. beatifikuotas pasaulietis jaunuolis Pjeras Giorgio Frassati.

– Gegužės 25–27 d. popiežiaus kelionė į Malta.

– Rugsėjo 1–10 d. popiežius lankėsi Tanzanijoje, Burundyje, Ruandoje, Dramblio Kaulo Krante.

– Rugsėjo 30 – spalio 2 d. vyko Vyskupų sinodas kunigų ugdymo klausimais.

– Spalio 18 d. apaštališkąją konstituciją *Sacri canones* promulguotas Rytų Bažnyčių kanonų kodeksas.

– Lapkričio 18 d. audiencijoje priimtas SSRS vadovas M. Gorbačiovas.

– Gruodžio 6 d. atnaujinti diplomatiniai Apaštalo Sosto santykiai su Bulgarija.

– Gruodžio 7 d. paskelbta aštuntoji enciklika *Redemptoris missio*, kurioje plačiai aptariama viena svarbiausių pontifikato sąvokų – naujoji evangelizacija.

1991 m. sausio 15 d. popiežius laiškais kreipėsi į JAV prezidentą George'ą Bushą ir Irako prezidentą Saddamą Husseiną dėl situacijos Persų įlankoje.

– Balandžio 4–7 d. konsistorijoje svarstyti pavojai žmogaus gyvybei ir sektų problematika.

– Balandžio 13 d. paskirti katalikų hierarchai Rusijoje, Baltarusijoje ir Kazachstane.

– Gegužės 1 d. paskelbta devintoji enciklika *Centesimus annus* (Leono XIII enciklikos *Rerum novarum* 100-mečio proga). Joje aptariama ekonominė situacija pasaulyje po komunizmo žlugimo. Kritikuojamos tokios kapitalizmo apraiškos, kur laisvoji rinka laikoma pati sau tikslu ir nepaisoma pagarbos žmogui.

– Gegužės 10–13 d. – kelionė į Portugaliją.

– Birželio 1–9 d. keliauta į Lenkiją. Šios kelionės metu Šventasis Tėvas lankėsi Lomžoje, kur į atvykusius iš Lietuvos maldininkus kreipėsi žodžiais: „Lietuva, gir-džiu tavo balsą“.

– Rugsėjo 13–20 d. – kelionė į Lenkiją ir Vengriją. Čenstochovoje vyko Pasaulinė jaunimo diena. Joje dalyvavo šimtai tūkstančių jaunuolių iš neseniai išlaisvėjusių ateistinės ideologijos šalių. Tarp milijono PJD dalyvių 100 tūkst. buvo iš buvusių SSRS (beje, po keturių mėnesių iširsiančios) respublikų.

– Rugsėjo 30 d. oficialiai atkurti Šventojo Sosto diplomatiniai santykiai su Lietuva.

– Rugsėjo 9 d. užmegzti diplomatiniai Apaštalo Sosto santykiai su Albanija.

– Spalio 10 d. beatifikuotas Bažnyčios socialinio mokymo pirmtakas kun. Adolfas Kolpingas.

– Spalio 12–21 d. – kelionė į Braziliją.

– Spalio 23 d. popiežius kreipėsi į tarptautinę bendruomenę dėl karo veiksmų sustabdymo Kroatijoje.

– Lapkričio 8 d. audiencijoje priimtas JAV prezidentas George'as Bushas.

– Lapkričio 17 d. kanonizuotas Vilniuje gyvenęs karmelitas kun. Rapolas Kalinauskas (Rafal Kalinowski).

– Lapkričio 28 – gruodžio 14 d. vyko Vyskupų sinodas, skirtas Europai.

– Gruodžio 20 d. audiencijoje priimtas Rusijos prezidentas Borisas Jelcinas.

– Gruodžio 24 d. popiežius pertvarkė Lietuvos bažnytinę provinciją įsteigdamas Vilniaus ir Kauno metropolijas.

1992 m. Apaštalo Sostas pripažino Kroatijos ir Slovėnijos suverenumą.

– Vasario 8 d. užmegzti diplomatiniai Apaštalo Sosto santykiai su Slovėnija, Kroatija ir Ukraina.

– Vasario 19–26 d. popiežius aplankė Senegalą, Gambiją, ir Gvinėją. Gorée saloje jis aplankė Vergijos namus.

– Kovo 25 d. paskelbtas apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*.

– Gegužės 9 d., per Lurdo Dievo Motinos šventę, įsteigta Pasaulinė ligonių diena, nuo tol minima vasario 11 d.

– Gegužės 17 d. *Opus Dei* įkūrėjo Josemaria Escriva de Balaguero ir iš Sudano kilusios vergės Giuseppinos Bakhitos beatifikacija.

– Gegužės 25 d. audiencija anglikonų primui Kenterberio arkivyskupui George'ui Carey.

– Gegužės 25 d. Tikėjimo mokymo kongregacijos laiškas apie kai kuriuos Bažnyčios kaip *communio* aspektus.

– Birželio 4–10 d. popiežius keliavo į Angolą ir San Tomės ir Prinsipės salą.

– Liepos 11 d. Lietuvos ambasadorius Kazys Lozoraitis įteikė Šventajam Tėvui skiriamuosius raštus.

– Liepos 12–28 d. popiežius praleido Gemelli klinikoje.

– Spalio 9–14 d. keliauta į Dominiką (Lotynų Amerikos evangelizacijos 500 metų sukakties proga).

– Spalio 11 d. paskelbta apaštališkoji konstitucija *Fidei depositum* dėl Katalikų Bažnyčios katekizmo. Naujasis Katalikų Bažnyčios katekizmas oficialiai pristatytas gruodžio 7 d. Katekizmas buvo išverstas į 50 pasaulio kalbų, vien per pirmuosius metus parduota 3 mln. egzempliorių. Šventasis Tėvas Katekizmo pasirodymą pavadino „vienu didžiausių naujausios Bažnyčios istorijos įvykių“ ir „brandžiausiu Vatikano II Susirinkimo vaisiumi“.

– Spalio 31 d. audiencijoje Popiežiškosios mokslų akademijos sesijos nariams reabilituotas Galilėjus. Popiežius apgailestavo, kad anksčiau Bažnyčia smerkė Galilėjų, ir ragino naujai megzti dialogą tarp mokslo ir tikėjimo.

1993 m. vasario 3–10 d. – kelionė į Beniną, Ugandą ir Sudaną. Popiežius aplankė ŽIV infekuotus vaikus.

– Kovo 1 d. popiežius kreipėsi į JT generalinį sekretorių ragindamas ginti Bosnijos ir Hercegovinos gyventojus nuo karo.

– Kovo 20 d. beatifikuotas (patvirtinus kultą) filosofas ir teologas Jonas Dunsas Škotas.

– Birželio 9 d. Šventasis Tėvas laišku kreipėsi į Osvencime įsikūrusias karmelites prašydamas iškelti vienuolyną kitur.

– Balandžio 18 d. beatifikuota ses. Faustina Kowalska.

– Balandžio 25 d. kelionė į Albaniją.

– Balandžio 12–17 d. popiežius lankėsi Ispanijoje.

– Rugpjūčio 6 d. paskelbta dešimtoji enciklika *Veritatis splendor*.

– Rugpjūčio 9–16 d. keliauta į Jamaiką, Meksiką ir JAV. Denveryje vyko Pasaulinė jaunimo diena. Pusei milijono jaunuolių (tai didžiausias sambūris Kolorado valstijoje) popiežius kalbėjo apie sąžinės šventovę.

– Rugsėjo 4–10 d. popiežius lankėsi Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje. Tai pirmasis Šventojo Tėvo apsilankymas buvusios SSRS teritorijoje.

– Rugsėjo 21 d. audiencija vyriausiajam Izraelio rabinui Meirui Lau.

– Spalio 16 d. audiencija rašytojui Aleksandrui Solženicynui.

– Lapkričio 11–12 d. popiežius Gemelli klinikoje gydėsi išnirusį peties sąnarį.

1994 m. sausio 1 d. įsteigta Popiežiškoji socialinių mokslų akademija.

– Sausio 11 d. Popiežiškoji „Iustitia et pax“ taryba paskelbė kreipimąsi „Taika Balkanuose galima“.

– Sausio 23 d. Pasaulinė maldos už taiką Balkanuose diena.

– Vasario 2 d. paskelbtas Jono Pauliaus II „Laiškas šeimoms“.

– Vasario 11 d. įkurta Popiežiškoji gyvybės akademija.

– Balandžio 8 d. Siksto koplyčioje atidengta restauruota Mikelandželo freska „Paskutinis teismas“.

– Balandžio 10 – gegužės 8 d. vyko Vyskupų sinodo susirinkimas, skirtas Afrikai.

– Balandžio 14 d. paskelbtas popiežiaus laiškas valstybių vadovams ir JT generaliniam sekretoriui dėl tarptautinės konferencijos Kaire plėtros klausimais.

– Balandžio 24 d. beatifikuotos dvi pasaulietės moterys motinos: Elisabetta Canori Mora ir Gianna Beretta Molla.

– Balandžio 28 – gegužės 27 d. popiežius gydėsi Gemelli klinikoje dėl šlaunikaulio lūžio.

– Gegužės 19 d. audiencija Lenkijos prezidentui Lechui Valensai.

– Gegužės 22 d. paskelbtas apaštališkasis laiškas *Ordinatio sacerdotalis* dėl kunigystės šventimų teikimo išskirtinai tik vyrams. Šventasis Tėvas pareiškė, jog sprendi-

mas dėl šventimų teikimo tik vyrams yra galutinis.

– Birželio 9 d. žinia Ruandos Bažnyčiai ir tautai.

– Birželio 13–14 d. Ypatingoji konsistorija, skirta Didžiajam 2000 m. jubiliejui pasirengti.

– Birželio 15 d. Maldos dėl taikos Ruandoje diena.

– Rugsėjo 8 d. Mišios dėl taikos Balkanuose (tą dieną Šventasis Tėvas norėjo lankytis Sarajeve).

– Rugsėjo 10–11 d. kelionė į Kroatiją.

– Rugsėjo 14 d. Tikėjimo mokymo kongregacijos dokumentas dėl išsiskyrusių ir sudariusių naują santuoką tikinčiųjų komunijos priėmimo.

– Rugsėjo 29 d. audiencija pirmajam Izraelio ambasadoriui prie Šventojo Sosto.

– Spalio 2–29 d. vyko Vyskupų sinodas, skirtas pašventajam gyvenimui.

– Spalio 19 d. pristatyta Jono Pauliaus II knyga „Žengiant per vilties slenksčius“. Joje popiežius atsako į italų publicisto Vittorio Messori klausimus.

– Lapkričio 10 d. paskelbtas apaštališkasis laiškas *Tertio millennio adveniente*. Šiame dokumente žvelgiama į Didįjį jubiliejų kaip į naują krikščionybės pavasarį. Evangelijos šviesoje skaitomi dvidešimtojo amžiaus pabaigos laiko ženklai. Dokumente kalbama apie Bažnyčios sąžinės sąskaitą ir „kankinių ekumenizmą“.

– Lapkričio 11 d. popiežius Jonas Paulius II ir Asirų Rytų Bažnyčios patriarchas Mar Dinkha IV paskelbė bendrą kristologinę deklaraciją.

– Gruodžio 13 d. paskelbtas Šventojo Tėvo laiškas vaikams. Tai pirmas toks laiškas popiežių istorijoje. Popiežius prisimena savo vaikystę ir rašo apie vaikus – Evangelijos liudytojus.

– Gruodžio 26 d. amerikiečių laikraštis „Time“ išrinko popiežių metų žmogumi.

1995 m. sausio 11–21 d. popiežius keliavo į Filipinus, Papua – Naująją Gvinėją, Australiją ir Šri Lanką. Maniloje Pasaulinę jaunimo dieną šventė iki tol didžiausias sambūris žmonijos istorijoje – penki, o gal net septyni milijonai žmonių. Minia buvo tokia didelė, jog popiežius negalėjo privažiuoti prie altoriaus automobiliu, prireikė sraigtasparnio. Tai pirmoji Pasaulinė jaunimo diena Azijos žemyne. Popiežiaus Mišiose dalyvavo ir jaunimo delegacija iš komunistinės Kinijos. Skanduojančioms minioms popiežius mojavo lazdele, kuria nuo tol buvo priverstas vis dažniau naudotis.

– Kovo 25 d. paskelbta enciklika *Evangelium vitae*.

– Balandžio 7 d. audiencija Pasaulinės Bažnyčių Tarybos generaliniam sekretoriui Konradui Raiserui.

– Gegužės 2 d. paskelbtas apaštališkasis laiškas *Orientalis lumen*.

– Gegužės 20–22 d. – kelionė į Čekiją ir neoficialus vizitas Lenkijoje.

– Gegužės 25 d. paskelbta enciklika *Ut unum sint*. Šie Jėzaus žodžiai buvo paskutiniai popiežiaus Jono XXIII žodžiai mirties valandą. Jonas Paulius II paprastai ir nuolankiai kreipėsi į kitų Bažnyčių krikščionis kviesdamas į bendrą diskusiją labiausiai ginčytinu ekumenizmo klausimu dėl popiežiaus primato.

– Birželio 3–4 d. popiežius lankėsi Belgijoje.

– Birželio 27–30 d. Vatikane lankėsi Konstantinopolio patriarchas Baltramiejus I. Paskelbta bendra deklaracija apie ekumeninio dialogo pasiekimus.

– Birželio 29 d. artinantis IV pasaulinei konferencijai, skirtai moterims (Pekinas 1995 09 04–15), paskelbtas „Laiškas moterims“. Šis dokumentas nukreiptas prieš moterų ir motinų diskriminaciją, raginama garantuoti moterų teises į darbą, profesinę karjerą.

– Birželio 30 – liepos 3 d. popiežius lankėsi Slovakijoje. Kanonizuoti trys Košicės kankiniai. Popiežius pagerbė taip pat protestantų kankinius.

– Rugsėjo 9–10 d. Lorete vyko Europos jaunimo susitikimas.

– Rugsėjo 14–20 d. keliauta į Kamerūną, Pietų Afrikos Respubliką ir Keniją. Šios kelionės metu Jaundėje paskelbtas apaštališkasis paraginimas *Ecclesia in Africa*. Reikšminga, kad apaštališkasis paraginimas pasirašytas ne Romoje.

– Spalio 4–9 d. kelionė į JAV. Spalio 5 d. popiežius kalbėjo JTO forume, ragindamas kurti „tikrąją laisvės kultūrą“, jis taip pat apgailestavo dėl smurto Balkanuose ir Vidurio Afrikoje.

– Lapkričio 12 d. paskelbtas apaštališkasis laiškas Bresto (Brastos) unijos 400-mečiui.

– Lapkričio 26 – gruodžio 14 d. vyko specialus Vyskupų sinodo susirinkimas, skirtas Libanui.

1996 m. vasario 5–12 d. – kelionė į Gvatemalą, Nikaragvą, Salvadorą ir Venesuelą.

– Vasario 22 d. paskelbta apaštališkoji konstitucija *Universi Dominici gregis* apie Apaštalų Sosto vakanciją ir Romos vyskupo rinkimus.

– Kovo 25 d. paskelbtas apaštališkasis paraginimas *Vita consecrata*.

– Balandžio 14 d. aplankytas Tunisas.

– Balandžio 18 d. paskelbtas apaštališkasis laiškas Užgorodo unijos 350-mečio proga.

– Gegužės 17–19 d. – kelionė į Slovėniją.

– Birželio 15 d. užmezgti diplomatiniai santykiai tarp Apaštalų Sosto ir Tadžikistano.

– Birželio 21–23 d. pirmoji popiežiaus kelionė į suvienytą Vokietiją. Prie Brandenburgo vartų popiežius susitiko su Centrine žydų taryba. Beatifikuoti II pasaulinio karo kankiniai – kun. Bernardas Lichtenbergas ir kun. Karolis Leisneris.

– Liepos 6–7 d. Romoje minėtas Bresto unijos 400-metis.

– Rugsėjo 6–7 d. – kelionė į Vengriją.

– Rugsėjo 19–23 d. – kelionė į Prancūziją.

– Spalio 6–15 d. popiežius praleido Gemelli poliklinikoje.

– Spalio 22 d. paskelbta žinia Popiežiškosios mokslų akademijos nariams: „Bažnyčios magisteriumas dėl evoliucijos“.

– Spalio 27 d. Romoje minėtos Užgorodo unijos 350-osios metinės.

– Lapkričio 7–10 d. minėtos Jono Pauliaus II kunigystės šventimų 50-osios metinės. Jose dalyvavo apie 1500 kunigų, iššventintų 1946 m.

– Lapkričio 15 d. pristatyta Jono Pauliaus II knyga „Dovana ir slėpinys“. Popiežius paprastai aprašė kunigiškojo gyvenimo esmę ir savo pašaukimą. Skaitomiausia tapusi knyga paliudijo, jog pasauliui reikia tikrų kunigų.

– Lapkričio 19 d. audiencija Kubos prezidentui Fidelio Kastro.

– Gruodžio 3–5 d. Vatikane lankėsi anglikonų primas Kenterberio arkivyskupas George'as Carey. Vyko ekumeninės pamaldos. Paskelbta bendra deklaracija dėl Bažnyčių dialogo.

– Gruodžio 10–13 d. Vatikane lankėsi armėnų patriarchas Karekinas I Sarkissianas. Buvo paskelbta bendra deklaracija.

– Gruodžio 25 d. Romos miesto šeimoms įteiktas laiškas „Su Evangelija į gyvenimą“.

1997 m. sausio 23–25 d. Vatikane lankėsi Kilikijos armėnų katolikosas Aramas I.

– Vasario 3 d. audiencija Izraelio premjerui Benjaminui Netanjahu.

– Kovo 4 d. paskelbtas popiežiaus laiškas JT generaliniam sekretoriui dėl padėties Zaire.

– Kovo 30 d. pristatyta Apaštalų Sosto interneto svetainė.

– Balandžio 7 d. audiencija Lenkijos prezidentui Aleksanderiui Kwasniewskiui.

– Balandžio 12–13 d. kelionė į Bosniją ir Hercegoviną. Popiežius lankėsi karo apgriautame Sarajeve, simboliuojančiame tragišką XX a. istoriją. JT taikos palaikymo pajėgos išpėjo dėl vizito rizikos.

– Balandžio 25–27 d. – kelionė į Čekiją.

– Gegužės 4 d. beatifikuotas Ispanijos romų (čigonų) kankinys Ceferino Gimenez Malla („El Pele“).

– Gegužės 10–11 d. popiežius lankėsi Libane. Krašte, kurį nualino 16 metų trukęs karas, popiežius paskelbė apaštališkąjį paraginimą „Nauja viltis Libanui“, kuriu kvietė Libano krikščionis dalyvauti krašto atkūrimo gerbiant kitų religijų atstovus.

– Gegužės 31 – birželio 10 d. kelionė į Lenkiją. Vroclave vyko Tarptautinis Eucharistinis kongresas. Paminėtas šv. Vaitiekaus mirties tūkstantmetis, vyko susitikimas su 7 Vidurio ir Rytų Europos prezidentais. Kanonizuota Lenkijos karalienė Jadvyga.

– Liepos 17 d. popiežius pasiuntė laišką Rusijos prezidentui dėl religinių bendrijų įstatymo projekto, pagal kurį būtų varžomos katalikų teisės.

– Rugpjūčio 21–24 d. – kelionė į Prancūziją. Paryžiuje buvo švenčiama Pasaulinė jaunimo diena, į kurią atvyko daugiau kaip milijonas jaunuolių iš 160 pasaulio šalių. Toks gausus dalyvavimas pranoko prognozes. 77 metų popiežius, nusilpęs po perykštės auglio operacijos, su vis aiškiau pastebimais Parkinsono ligos požymiais, veiksmingai liudijo pasaulio jaunimui. Beatifikuotas pasaulietis visuomenės veikėjas Frederikas Ozanamas.

– Spalio 2–6 d. – kelionė į Braziliją. Popiežius dalyvavo Pasauliniame šeimų susitikime.

– Spalio 19 d. apaštališkuoju laišku *Divini amoris scientia* šventoji Kūdikėlio Jėzaus Teresė paskelbta Bažnyčios Mokytoja.

– Spalio 31 – lapkričio 2 d. Vatikane vyko simpoziumas „Antijudaizmo šaknys krikščionių aplinkoje“.
 – Lapkričio 9 d. beatifikuotas vengrų vyskupas Vilmos Apor, nužudytas Raudonosios armijos kareivio.
 – Lapkričio 10 d. sudaryta Apaštalų Sosto ir Izraelio sutartis dėl teisinės Katalikų Bažnyčios kaip juridinio asmens padėties.
 – Lapkričio 16 – gruodžio 12 d. vyko specialus Vyskupų sinodo susirinkimas, skirtas Amerikai.

1998 m. sausio 3 d. popiežius lankėsi Asyžiuje ir kitose nuo žemės drebėjimo nukentėjusiose Italijos vietose.
 – Sausio 11 d. popiežius pasiuntė laišką vokiečių vyskupams dėl katalikiškųjų nėštumo konsultavimo institucijų.
 – Sausio 21–26 d. – kelionė į Kubą. Popiežius įteikė Fidelui Kastro laišką, kuriame paminėti 302 politiniai kaliniai. Šventasis Tėvas keletą kartų diktatoriaus aki-vaizdoje priminė apie tautos teisę į laisvę. Kulminaciniu vizito momentu tapo Mišios Havanos revoliucijos aikštėje. Jose dalyvavo daugiau kaip milijonas piliečių.
 – Vasario 23 d. ratifikuotas Apaštalų Sosto ir Lenkijos Respublikos konkordatas.
 – Kovo 15 d. beatifikuotas bulgarų vyskupas Evgenijus Bosilkovas, įkalintas ir nužudytas komunistų.
 – Kovo 16 d. paskelbtas Vatikano religinių santykių su judaizmu komisijos dokumentas „Mes atsimeiname: Šoa apmąstymas“.
 – Kovo 19 d. asmeniniam Šventojo Tėvo sekretoriui kun. Stanislawui Dziwiszui suteikti vyskupo šventimai.
 – Kovo 21–23 d. – kelionė į Nigeriją.
 – Balandžio 19 – gegužės 14 d. vyko specialus Vyskupų sinodo susirinkimas, skirtas Azijai.
 – Gegužės 30–31 d. Romoje vyko Pasaulinis bažnytinių judėjimų susitikimas.
 – Gegužės 31 d. paskelbtas apaštališkasis laiškas *Dies Domini* dėl sekmadienio šventimo.
 – Birželio 12 d. audiencija Palestinos autonomijos vadovui Jaserui Arafatui.
 – Birželio 19–21 d. kelionė į Austriją. Beatifikuota II pasaulinio karo kankinė ses. Restituta Kafka.
 – Liepos 1 d. paskelbtas apaštališkasis laiškas *Ad tuendam fidem* dėl tikėjimo ir doros tiesų.
 – Liepos 23 d. paskelbtas apaštališkasis laiškas *Apostolos suos* dėl Vyskupų konferencijų teisinės ir teologinės būklės.
 – Rugsėjo 14 d. paskelbta 13-oji enciklika *Fides et ratio*.
 – Rugsėjo 20 d. beatifikuotas pasaulietis katalikų veikėjas bankininkas Giuseppe Tovini.
 – Spalio 2–4 d. – kelionė į Kroatiją. Beatifikuotas kardinolas Alojzije Stepinacas, kalintas komunistų režimo.
 – Spalio 11 d. kanonizuota ses. Kryžiaus Teresė Benedikta – Edith Stein, vienuolė, filosofė, Aušvico kankinė.
 – Spalio 29–31 d. Vatikane vyko simpoziumas inkvizicijos tema. Tais pačiais metais Vatikane atverti inkvizicijos archyvai.
 – Lapkričio 22 – gruodžio 12 d. vyko specialus Vyskupų sinodo susirinkimas, skirtas Okeanijai.

– Lapkričio 29 d. pristatyta Didžiojo 2000 metų Jubilėjaus nustatymo bulė *Incarnationis mysterium*.

1999 m. sausio 22–28 d. – kelionė į Mechiką ir JAV (St. Louis). Mechike pasirašytas posinodinis apaštališkasis paraginimas *Ecclesia in America*.
 – Vasario 11 d. Vatikane lankėsi Laoso ir Kambodžos vyskupai su pirmuoju *ad limina* vizitu.
 – Balandžio 1 d. Šventasis Tėvas pasiuntė per arkivyskupą Jean-Louisą Tauraną asmeninį laišką Jugoslavijos prezidentui S. Miloševićiui dėl karo Kosove.
 – Balandžio 4 d. paskelbtas popiežiaus „Laiškas menininkams“.
 – Gegužės 2 d. beatifikuotas tėvas Pijus iš Pietrelcinos. Į iškilmes susirinkę tikintieji netilpo Šv. Petro aikštėje.
 – Gegužės 7–9 d. popiežius lankėsi Rumunijoje. Tai pirmasis popiežiaus aplankytas kraštas, kuriame gyventojų daugumą sudaro ortodoksai. Šis vizitas įvyko po nesėkmingų bandymų susitikti su Maskvos patriarchu. Šventąjį Tėvą nuoširdžiai sutiko rumunų ortodoksų hierarchai. Mišiose dalyvavę 300 tūkstančių katalikų, ortodoksų ir Bizantinių apeigų katalikų skandavo „Unitate“, liudydami krikščionių vienybės siekį.
 – Birželio 5–17 d. – pastoracinė kelionė į Lenkiją.
 – Birželio 29 d. popiežius pasiuntė laišką sunkiai sergančiam armėnų vyriausiajam patriarchui ir katalikosui Karekinui I, kuris tą pačią dieną mirė. Atidėtas anksčiau suplanuotas popiežiaus vizitas į Armėniją.
 – Rugsėjo 9 d. Jonas Paulius II pasiuntė laišką Rytų Timoro vyskupams, kuriame išreiškė savo solidarumą išgyvenantiems pilietinį karą.
 – Rugsėjo 19 d. – pastoracinė kelionė į Slovėniją.
 – Rugsėjo 30 d. po restauracijos atidengtas Šv. Petro bazilikos fasadas.
 – Spalio 1–23 d. antrasis specialus Vyskupų sinodo susirinkimas Europai.
 – Spalio 1 d. paskelbtas apaštališkasis laiškas *motu proprio* forma *Spes aedificandi*, kuriuo šv. Brigita Švedė, šv. Kotryna Sienietė ir šv. Kryžiaus Teresė Benedikta paskelbtos Europos globėjomis.
 – Spalio 1 d. paskelbtas popiežiaus „Laiškas pagyvenusiems žmonėms“, JT iniciatyva minimų Tarptautinių pagyvenusių žmonių metų proga.
 – Spalio 31 d. Augsburgė pasirašyta Katalikų Bažnyčios ir Pasaulio Liuteronų Federacijos bendra deklaracija dėl nuteisinimo doktrinos. Popiežius *Viešpaties angelo* maldoje dėkojo dėl bendros deklaracijos pasirašymo.
 – Lapkričio 5–9 d. vizitas į Indiją Vyskupų sinodo susirinkimo, skirto Azijai, uždarymo proga. Delio katedroje popiežius pasirašė posinodinį apaštališkąjį paraginimą *Ecclesia in Asia*. Šventasis Tėvas lankėsi Gruzijoje.
 – Gruodžio 24 d. Didžiojo 2000 jubilėjaus pradžia: atidarytos Šv. Petro bazilikos Šventosios durys.
2000 m. sausio 2 d. švęstas Vaikų jubiliejus.
 – Sausio 18 d. atvertos Šv. Pauliaus bazilikos Šventosios durys. Vyko ekumeninės pamaldos su krikščioniškųjų bažnyčių atstovais Maldos už krikščionių vienybę savaitės proga.

– Vasario 24–26 d. jubiliejinė maldinga kelionė į Sinaus kalną.

– Kovo 4 d. Romoje švęsta Lietuvos jubiliejinė diena.

– Kovo 7 d. paskelbtas Tarptautinės teologinės komisijos dokumentas „Bažnyčia ir praeities kaltės“.

– Kovo 12 d. Šv. Petro bazilikoje minėta Jubiliejaus metų Atleidimo diena. Nepasiteisino kai kurių hierarchų nuogaštavimai, jog viešas Šventojo Tėvo atsiprašymas sumenkina Bažnyčios įvaizdį.

– Kovo 20–26 d. jubiliejinė kelionė į Šventąją Žemę. Tai buvo piligrimystė prie krikščionybės ištakų. Popiežius drauge su 12 kardinolų šventė Mišias Paskutinės vakarienės koplyčioje. Lankydamasis Jad Vašem institute popiežius pagerbė šešių milijonų nužudytų žydų atminimą ir atsiprašė už Bažnyčios vaikų nuodėmes žydų atžvilgiu.

– Balandžio 30 d. pirmojoje Jubiliejinių metų kanonizacijos išskilmėje popiežius paskelbė šventąją ses. Mariją Faustinę Kowalską.

– Gegužės 1 d. švęstas Darbininkų jubiliejus.

– Gegužės 7 d. Romos Koliziejuje vyko ekumeninis XX a. tikėjimo liudytojų paminėjimas.

– Gegužės 12–13 d. – kelionė į Fatimą. Beatifikuoti Fatimos regėtojai vaikai Francisco ir Jacinta Marto. Kardinolas Angelo Sodano pranešė, jog bus viešai paskelbta trečioji Fatimos paslapties dalis. Visas Fatimos žinios tekstas buvo paskelbtas 2000 m. birželio 26 d.

– Gegužės 18 d. švęstas Kunigų jubiliejus ir Jono Pauliaus II 80-asis gimtadienis.

– Gegužės 21 d. kanonizuoti 25 Meksikos kankiniai.

– Birželio 5 d. Jonas Paulius II audiencijoje priėmė Rusijos prezidentą Vladimirą Putiną.

– Birželio 13 d. popiežius išreiškė pasitenkinimą dėl to, kad Italijos prezidentas Jubiliejaus metų proga suteikė amnestijos malonę pasikėsiniui vykdytojui Ali Agca.

– Birželio 15 d. popiežius šventė Jubiliejų su 200 vargšų ir benamių.

– Birželio 18–25 d. 43-asis Tarptautinis Eucharistinis kongresas Romoje.

– Liepos 9 d. popiežius lankėsi Romos kalėjime „Regina Coeli“ Kalinių jubiliejaus proga.

– Rugsėjo 15–20 d. Pasaulinė jaunimo diena Romoje. Daugiau kaip 2 mln. jaunuolių susirinko švęsti Jubiliejaus su popiežiumi.

– Rugsėjo 3 d. beatifikuoti penki nauji palaimintieji, tarp jų popiežiai Pijus IX ir Jonas XXIII.

– Rugsėjo 5 d. Tikėjimo mokymo kongregacija paskelbė deklaraciją *Dominus Iesus*.

– Rugsėjo 16 d. įsigaliojo Šventojo Sosto ir Lietuvos Respublikos sutartys.

– Spalio 1 d. kanonizuota 120 Kinijos kankinių.

– Spalio 8 d. Vyskupų jubiliejus. Šv. Petro aikštėje popiežius drauge su vyskupais priešais Fatimos Dievo Motinos statulą pakartojo pasiaukojimo aktą.

– Spalio 14–15 d. – Šeimų jubiliejus Romoje.

– Spalio 31 d. paskelbtas apaštališkasis laiškas *motu proprio* forma, kuriuo šventasis Tomas Moras paskelbtas politikų ir valstybės tarnautojų globėju.

– Lapkričio 4–5 d. – valdančiųjų ir politikų Jubiliejus.

– Lapkričio 8–11 d. Romoje lankėsi armėnų katolikosas Karekinas II. Buvo pasirašytas bendras pareiškimas.

– Gruodžio 24–25 d. švęstos jubiliejinės Viešpaties Gimimo išskilmės. Kalėdų laikotarpiu Šventasis Tėvas kasdien meldavosi Viešpaties angelo malda pro savo kambario langą.

2001 m. sausio 6 d. Didžiojo 2000 m. jubiliejaus pabaigoje uždarytos Šv. Petro bazilikos Šventosios durys. Pasirašytas apaštališkasis laiškas *Novo millennio ineunte*.

– Sausio 25 d. Maldos už krikščionių vienybę savaitė užbaigta ekumeninėmis pamaldomis Šv. Pauliaus bazilikoje.

– Vasario 18 d. Šv. Petro bazilikoje švęsta liturgija armėnų apeigomis – minėtos Armėnijos krikšto 1700-osios metinės.

– Vasario 21 d. aštuntojoje Jono Pauliaus II konsistorijoje pakelti 42 nauji kardinolai, tarp jų – Vilniaus arkivyskupas Audrys Juozas Bačkis.

– Kovo 11 d. beatifikuoti 233 ispanų pilietinio karo kankiniai.

– Gegužės 4–9 d. popiežius keliavo apaštalo Pauliaus pėdomis po Graikiją, Siriją, Malta.

– Birželio 23–27 d. popiežius lankėsi Ukrainoje, ypač šiltai buvo sutiktas Lvove.

– Rugsėjo 22–27 d. kelionė į Kazachstaną ir Armėniją. Popiežiaus lankymasis Kazachstane, kur gyventojų daugumą sudaro musulmonai, įgavo naują prasmę po neseniai įvykdytų teroristų atakų Niujorke ir Vašingtone. Lankydamasis Armėnijoje Šventasis Tėvas pagerbė 1700-ąsias krikščionybės gyvavimo šiame krašte metines.

– Rugsėjo 30 – spalio 27 d. vyko X Vyskupų sinodo eilinis susirinkimas tema „Vyskupas: Jėzaus Kristaus Evangelijos tarnas pasaulio vilčiai“.

– Spalio 20 d. pirmąkart beatifikuota sutuoktinių pora Luigi Beltrame Quattrocchi ir Maria Corsini.

– Lapkričio 18 d. po rugsėjo 11 d. teroristų atakų vyksiant karui Afganistane popiežius pakvietė katalikus pasninko dienai dėl taikos (2001 gruodžio 14 d.). Popiežius taip pat pakvietė pasaulio religijų vadovus į maldos dieną dėl taikos pasaulyje.

– Lapkričio 22 d. paskelbtas posinodinis apaštališkasis paraginimas *Ecclesia in Oceania*. Pasirašęs dokumentą Vatikane popiežius pats pasiuntė paraginimo tekstą į Okeanijos vyskupijas elektroniniu paštu.

2002 m. sausio 18 d. Campos (Brazilijoje) šv. Jono Marijos Vianėjaus kunigų draugija (buvę arkiv. Lefebvro sekėjai) grįžo į pilnutinę bendrystę su Apaštalu Sostu ir buvo pripažinta apaštališkosios administratūros teisėmis. Popiežius leido draugijai naudotis šv. Pijaus V apeigomis.

– Sausio 14 d. Asyžiuje vyko Maldos už taiką pasaulyje diena, kurioje dalyvavo krikščioniškųjų Bažnyčių ir kitų religijų atstovai.

– Vasario 11 d. Rusijos Federacijoje įkurta katalikų bažnytinė provincija, o keturios apaštališkosios administratūros pakeltos į vyskupijų lygmenį.

- Kovo 11 d. popiežius Jonas Paulius II audiencijoje priėmė Graikų ortodoksų Bažnyčios delegaciją, vadovaujamą metropolito Panteleimono.
- Balandžio 7 d. – Maldos už taiką Šventojoje Žemėje diena. Dievo Gailestingumo sekmadienį popiežius ragino melsti taikos tuo metu, kai Betliejaus Viešpaties gimimo bazilikoje užsibarikadavus ginkluotiems palestiniečiams bazilika buvo apgulta Izraelio kariuomenės. Balandžio 15 d. popiežius telefonu paskambino baziliką globojantiems pranciškonams reikšdamas solidarumą ir dėkodamas už krikščionišką liudijimą.
- Balandžio 7 d. paskelbtas apaštališkasis laiškas *motu proprio* forma *Misericordia Dei*.
- Gegužės 23–26 d. popiežius lankėsi Azerbaidžane ir Bulgarijoje. Beatifikuoti trys kunigai, komunizmo kanjiniai. Dalis ortodoksų hierarchijos boikotavo susitikimą su popiežiumi. Jonas Paulius II pareiškė, jog niekuomet netikėjo versija, kad Bulgarija galėjo būti įtraukta į pasikėsinimą į jo gyvybę.
- Birželio 16 d. kanonizuotas kapucinas tėvas Pijus iš Pietrelcinos, miręs 1968 m. Ši kanonizacija į Šv. Petro aikštę ir aplinkines gatves sutraukė iki tol nematytą žmonių daugybę.
- Liepos 23 – rugpjūčio 2 d. popiežius dalyvavo Toronte vykusioje XVII Pasaulinėje jaunimo dienoje. Po to popiežius lankėsi Gvatemaloje ir Mechike.
- Rugpjūčio 16–19 d. – kelionė į Lenkiją. Krokuvos priemiestyje Lagiewniki Šventasis Tėvas dedikavo Dievo Gailestingumo šventovę.
- Spalio 4 d. Šv. Petro bazilikoje vyko ekumeninės pamaldos šv. Brigitos Švedės, Europos bendraglobėjos, 700 m. gimimo proga.
- Spalio 6 d. kanonizuotas *Opus Dei* įkūrėjas Josemaria Escriva de Balagueras.
- Spalio 7–13 d. Romoje viešėjo Rumunijos ortodoksų patriarchas Teoktistas.
- Spalio 16 d. paskelbtas apaštališkasis laiškas *Rosarium Virginis Mariae*. Popiežius papildė rožinio maldą „Šviesos slėpiniais“ ir paskelbė Rožinio metus. Pradėti minėti 25-ieji pontifikato metai.
- Lapkričio 14 d. popiežius lankėsi Italijos parlamente.

2003 m. sausio 25 d. Šventasis Tėvas per palydovinį televizijos tiltą krepšėsi į Maniloje vykusio IV Pasaulinio šeimų susitikimo dalyvių.

- Kovo 5 d. Pelenų trečiadienio proga Šventasis Tėvas skelbia pasninką dėl taikos Viduriniuosiuose Rytuose. Tomis savaitėmis popiežius susitiko su daugeliu politikų ir valstybių vadovų ir visokeriopa ragino nepradėti karo Irake.
- Kovo 6 d. paskelbta Jono Pauliaus II poema „Romos triptikas“ – meditacijos Šventojo Rašto, kūrinijos ir žmogaus tema. Triptike apmąstomos Mikelandželo Siksto koplyčios freskos.
- Balandžio 17 d. paskelbta keturioliktoji Šventojo Tėvo enciklika *Ecclesia de Eucharistia*.
- Gegužės 3–4 d. – kelionė į Ispaniją.
- Birželio 5–9 d. – kelionė į Kroatiją. Beatifikuota pir-

- ma Bažnyčios istorijoje kroatė ses. Marija Petkovič.
- Birželio 22 d. – kelionė į Bosniją ir Hercegoviną.
- Birželio 28 d. paskelbtas posinodinis apaštališkasis paraginimas *Ecclesia in Europa*.
- Rugsėjo 11–14 d. – kelionė į Slovakiją.
- Spalio 2–5 d. Romoje lankėsi anglikonų primas ir Kenterberio arkivyskupas dr. Rowanas Williamsas.
- Spalio 7 d. – piligrimystė į Rožinio Dievo Motinos šventovę Pompėjoje.
- Spalio 16 d. minėtos 25-osios Jono Pauliaus II pontifikato metinės. Popiežius pasirašė posinodinį apaštališkąjį paraginimą *Pastores gregis*.
- Spalio 19 d. beatifikuota Kalkutos Motina Teresė.
- Gruodžio 4 d. paskelbtas apaštališkasis laiškas *Spiritus et sponsa* minint 40-ąsias konstitucijos *Sacrosanctum Concilium* metines.

2004 m. gegužės 18 d. išspausdinta Jono Pauliaus II knyga „Kelkitės, eime“.

- Birželio 5 d. popiežius lankėsi Berne Šveicarijos katalikų jaunimo susitikimo proga.
- Birželio 29 d. popiežius priėmė audiencijoje Konstantinopolio patriarchą Baltramiejų I.
- Rugpjūčio 14–15 d. – kelionė į Lurdą Marijos Nekaltojo prasidėjimo 150-ųjų metinių paskelbimo proga. Sergantis popiežius liudijo solidarumą su sergančiais ir kenčiančiaisiais.
- Rugpjūčio 28 d. Šventojo Sosto delegacija perdavė Kazanės Dievo Motinos ikoną patriarchui Aleksijui II. Tai Šventojo Tėvo dovana Rusijos ortodoksų Bažnyčiai ir rusų tautai.
- Spalio 7 d. paskelbtas apaštališkasis laiškas, skirtas Eucharistijos metams, *Mane nobiscum Domine*.
- Spalio 17 d. – Eucharistijos metų pradžia. Televizijos tiltas sujungė Šventąjį Tėvą su Gvadalacharoje vykusio 48-ojo Tarptautinio Eucharistijos kongreso dalyviais.
- Lapkričio 27 d. Konstantinopolio patriarchui Baltramiejui I perduotos šv. Jono Auksaburnio ir šv. Grigaliaus Nazianziečio relikvijos.
- Gruodžio 6 d. Šventajam Tėvui skiriamuosius raštus įteikė Lietuvos ambasadorius Algirdas Saudargas.
- 2005 m. kovo 14 d. pristatyta popiežiaus Jono Pauliaus II asmeninių apmąstymų knyga „Atmintis ir tapatybė“.

Lietuva meldėsi už popiežių Joną Paulių II

Vilniaus arkivyskupijoje

Vėlų balandžio 2 d. vakarą, Lietuvą ir visą pasaulį pasiekus žinia apie Šventojo Tėvo Jono Pauliaus II mirtį, kardinolas Audrys Juozas Bačkis meldėsi privačioje koplyčioje.

Balandžio 3 d. 12.30 val. kardinolas kartu su Lietuvos vyskupais Vilniaus arkikatedroje bazilikoje aukojo šv. Mišias už Joną Paulių II ir paskelbė Lietuvos vyskupų laišką broliams kunigams ir tikintiesiems (visą tekstą žr. 30 p.). 15 val. Vilniaus arkivyskupas kartu su kitais vyskupais aplankė Dievo Gailestingumo šventovę ir vedė Dievo Gailestingumo vainikėlį.

Balandžio 5 d. pamaldoms, skirtoms Šventojo Tėvo atminimui, Bernardinų bažnyčioje vadovavo ir pamokslą pasakė kun. J. Sasnauskas. Pamaldų pabaigoje prisiminimais apie Šventąjį Tėvą pasidalijo ir visus palaimino apaštališkasis nuncijus Peteris Stephanas Zurbriggenas. Pamaldas tiesiogiai transliavo LTV.

Balandžio 6 d. Vilniaus arkikatedroje bazilikoje šv. Mišias aukojo nuncijus arkiv. Peteris Stephanas Zurbriggenas, vysk. J. Tunaitis ir arkivyskupijos kunigai. Jose dalyvavo premjeras Algirdas Brazauskas, Vyriausybės nariai ir užsienio šalių ambasadoriai. Po 6 val. Mišių Šventojo Sosto nunciatūroje ministras pirmininkas, ministrų kabineto nariai ir ambasadoriai pasirašė užuojautų knygoje.

Balandžio 6 d. 16 val. Vilniaus šv. Jonų bažnyčioje vykusioje atsisveikinimo valandoje su Šventuoju Tėvu „*In memoriam*“ popiežiui Jonui Pauliui II“ dalyvavo Lietuvos mokslo, kultūros ir meno bendruomenės nariai. Programoje skambėjo Dž. Verdžio „*Requiem aeternam*“ iš „*Requiem*“, buvo rodomas Šventojo Tėvo kalbos, pasakytos Lietuvos inteligentijai 1993 m. rugsėjo 5 d. Vilniaus universiteto šv. Jonų bažnyčioje, fragmentas. Kalbėjo Lietuvos Respublikos prezidentas Valdas Adamkus, Lietuvos Respublikos ministras pirmininkas Algirdas Brazauskas, literatūrologė prof. Viktorija Daujotytė, istorikas prof. Edvardas Gudavičius, prezidento patarėja Halina Kobeckaitė, Antanas Gailius, Nerija Putinaitė, poetas Justinas Marcinkevičius. Skambėjo J. Naujalio, Č. Sasnausko, A. Dvoržako, Dž. Verdžio, V. A. Mocarto kūriniai, giedėjo Kauno valstybinis choras.

Kauno arkivyskupijoje

Balandžio 4 d., pirmadienį, 12 val. Kaune Kristaus Prisikėlimo bažnyčioje arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius drauge su penkiasdešimt arkivyskupijos kunigų bei maždaug penkiais tūkstančiais tikinčiųjų meldėsi už popiežių Joną Paulių II, liturgiją tiesiogiai transliavo LRT.

Balandžio 5 ir 6 d. šv. Mišias Kauno arkikatedroje bazilikoje kas vakarą aukojo arkiv. S. Tamkevičius bei jo augziliaras vysk. J. Ivanauskas. Balandžio 5 d. jaunimo šv. Mišios už popiežių aukotos Studentų koplyčioje, liturgijai vadovavo VDU kapelionas kun. Stasys Kazėnas SJ.

Balandžio 7 d. popietę Kauno medicinos universiteto klinikų koplyčioje ligoniams bei gydytojams šv. Mišias aukojo bei pamokslą pasakė arkivyskupijos kurijos kancleris mons. Adolfas Grušas, drauge su juo šv. Mišias koncelebravo klinikų kapelionas kun. Jonas Babonas. Taip pat kitose Kauno miesto bei visos arkivyskupijos parapijose kiekvieną dieną visą savaitę nuo pat popiežiaus Jono Pauliaus II mirties iki laidotuvių dienos buvo aukojamos šv. Mišios bei meldžiamasi už Šventąjį Tėvą.

Balandžio 7 d., laidotuvių išvakarėse, šv. Mišių koncelebracijai arkikatedroje susirinko visi arkivyskupijos kunigai. Liturgijai vadovavo arkivyskupo augziliaras vysk. J. Ivanauskas, pamaldose dalyvavo Kauno stačiatikių parapijos klebono Anatolijaus Stalbovskio atstovas. Po šv. Mišių visi pamaldų dalyviai buvo pakviesti į Santaką, prie vadinamojo „Popiežiaus kalnelio“, kur Šventasis Tėvas 1993 metais lankydamsis Kaune aukojo šv. Mišias. Čia miesto savivaldybė surengė trumpą pagerbimo ceremoniją – buvo uždegtos žvakelės, padėta gėlių, išklaustas popiežiaus pamokslas, pasakyto šioje vietoje prieš dvylika metų, įrašas, sugiedota „Viešpaties angelo“ malda.

Tą patį vakarą Kristaus Prisikėlimo bažnyčioje, atsisveikinant su popiežiumi Jonu Pauliumi II, nuo 22 val. visą naktį vyko vigilija – maldos budėjimas. Liturgijai vadovavo vyskupas Jonas Ivanauskas, dalyvavo Kauno kunigai, klierikai, seserys ir broliai vienuoliai, arkivyskupijos institucijų bendradarbiai, parapijų tikintieji. Pagerbdami popiežiaus Jono Pauliaus II atminimą, drauge meldėsi kitų krikščioniškųjų konfesijų atstovai: evangelikų liuteronų kunigas Erikas Laiconas, evangelikų reformatų kunigas Julius Norvila, stačiatikių kunigas Igoris Rinkėvičius, jungtinės metodistų Bažnyčios vyskupas Šiaurės ir Baltijos šalims Oysteinas Olsenas bei tos pačios Bažnyčios superintendentas Chetas Cataldo. Pirmąsias tris valandas vigiliją tiesiogiai transliavo LTV.

Vigilija pradėta Valandų liturgijos vakarine malda, psalmių giedojimą vedė Kauno seserų vienuolių jungtinis choras bei Kunigų seminarijos auklėtiniai. Po to, Žodžio liturgijos metu, vysk. J. Ivanauskas pasakė homiliją, kurioje pabrėžė, kad Jono Pauliaus II gyvenimas liudijo ir tebeliudija, ką gali nuveikti gyvas tikėjimas į Dievą. „Mes dėkojame Dievui už šį Šventąjį Tėvą, kuris mus mylėjo paties Kristaus meile, kuris parodė, kaip Dievo malonė galingai veikia per žmogų, gyvenantį Evangelija!“ – sakė vyskupas. Jis taip pat pabrėžė, kad šio popiežiaus ne tik gyvenimas, bet ir jo mirtis daug ką pakeitė mūsų gyvenime, nes atrodo, jog nemažai žmonių tik dabar pamatė ir išgirdo Šventąjį Tėvą. Homiliją vyskupas užbaigė vildamasis, jog šio popiežiaus dėka „mes

vis labiau atversime savo širdis Kristui, girdėsime ir matysime kitą žmogų, labiau branginsime krikščionišką tikėjimą ir evangelines vertybes. Ir ateis į mūsų širdis, į mūsų šalį Dievo karalystė, ir lydės palaima mūsų gyvenimo kelią laiminanti Dievo ranka“.

Antroje vigilijos dalyje seserys vienuolės drauge su klierikais giedojo Rytų krikščionių himną akatistą Dievo Motinai Marijai. Šiai liturgijai vadovavo vysk. J. Ivanauskas, o giedojimus vedė kun. Massimo Bianco SDB ir kun. Gintaras Vitkus SJ. Po to iškilminga procesija atneštas bei išstatytas Švč. Sakramentas buvo garbinamas per visą naktį. Adoracijos pradžioje vysk. J. Ivanauskas vadovavo rožinio maldos džiaugsmo slėpiniams. Kitas rožinio dalis vėliau vedė įvairių arkivyskupijos institucijų, bendruomenių, vienuolių atstovai. Vigilijos metu giedojo Kauno miesto parapijų jungtinis choras, vargonavo Dalia Jatautaitė. Adoracijos pradžioje Kauno valstybinis choras (vad. prof. Petras Bingelis) atliko tris giesmes iš sakralinių J. Naujalio, Č. Sasnausko ir A. Dvoržako kūrinų. Vigilija baigėsi 7 val. ryte Eucharistijos liturgija, kuriai vadovavo Kristaus Prisikėlimo parapijos klebonas kun. Vytautas Grigaričius. Po to šioje šventovėje pastatytame didžiuliam ekrane norintys tikintieji galėjo stebėti laidotuvių tiesioginę televizijos transliaciją iš Vatikano.

Kaišiadorių vyskupijoje

Pamaldos už mirusį popiežių Joną Paulių II Kaišiadorių katedroje ir vyskupijoje vyko visą savaitę nuo to momento, kai buvo paskelbta apie Šventojo Tėvo mirtį.

Kaišiadorių vyskupijos kunigai drauge su savo ganytoju vyskupu Juozapu Matulaičiu Kaišiadorių katedroje už mirusį popiežių Joną Paulių II meldėsi balandžio 4 d. 15 val. Pamaldose dalyvavo 30 vyskupijos kunigų, nemažai Kaišiadorių parapijos tikinčiųjų, vietos savivaldybės vadovai ir tarnautojai. Pamokslo vietoje vyskupas perskaitė Lietuvos vyskupų laišką, paskelbtą Lietuvos tikintiesiems popiežiaus mirties proga. Baigdamas laiško mintis, vyskupas pabrėžė didžiulį Jono Pauliaus II indėlį į nūdienos Bažnyčią, primindamas gausų rašytinį palikimą kaip testamentą mums, kurį derėtų vis iš naujo atrasti ir studijuoti, kad įgyvendintume visus popiežiaus nubrėžtus tikslus ir užduotis Bažnyčioje. Vyskupas taip pat ragino branginti ir puoselėti Šventojo Tėvo atminimą, ypač jo paraginimus ir meilės pavyzdį, parodytą besilankant Lietuvoje, skatino dažniau kalbėti rožinio malda, kurią labai vertino Jonas Paulius II. Šv. Mišiose buvo kalbama Valandų liturgija, giedama malda „Viešpaties angelas“ už mirusį popiežių.

Po šv. Mišių vyskupas paragino kunigus vyskupijos bažnyčiose, ypač katedroje, kiekvieną dieną iki popiežiaus laidotuvių kartu su parapijų tikinčiaisiais jungtis rožinio maldai; kvietė kalbėti antrąją šventojo rožinio dalį – šviesos slėpinius.

Kaišiadorių katedroje šv. Mišios už Joną Paulių II taip pat buvo švenčiamos laidotuvių išvakarėse, balandžio 7 d., 19 val. Šv. Mišias, gausiai dalyvaujant parapijiečiams, aukojo Kaišiadorių vyskupo generalvikaras kun. A. Jurevičius, kurijos kancleris kun. A. G. Tamošiūnas, Kaišiadorių parapijos klebonas dek. R. Jurkevičius, kun. jub. M. Balnys, Kaišiadorių parapijos altaristas. Prieš šv. Mišias už mirusį popiežių tikintieji kalbėjo rožinį – šviesos slėpinius.

Per pamokslą kun. A. Jurevičius, priminęs tikintiesiems Šventojo Rašto tekstus, kalbančius apie apaštalo Petro primatą, pabrėžė didelę Jono Pauliaus II išmintį vadovaujant Bažnyčiai; atkreipė dėmesį į pasikėsinimą į popiežių 1981 m. Šv. Petro aikštėje. „Akivaizdu, – sakė kun. Algirdas, – kad anuomet blogio jėgos, siekusios nužudyti Katalikų Bažnyčios vadovą, kuris atkakliai priešinosi blogiui, o ypač „blogio imperijos“ (Tarybų Sąjungos) užmačioms pasaulyje, taip pat siekė sukelti tarp religinių karą. Juk popiežiaus žudikas iš Turkijos, iš musulmoniško krašto, siekė nužudyti kitos religijos vadovą. Popiežiaus reakcija buvo kupina gėrio ir išminties. Jis atleido žudikui, nenarpliojo tikrųjų pasikėsinimo užmačių. Blogį pavertė gėriu ir pamoka visam pasauliui“.

Popiežiaus laidotuvių dieną – balandžio 8-ją – palydint popiežiaus palaikus į amžinojo poilsio vietą bei prisimenant jo pontifikato 26 metus, 26 minutes skambėjo Kaišiadorių katedros varpai.

Popiežiaus laidotuvėse Vatikane, kartu su kitais Lietuvos vyskupais, dalyvavo ir Kaišiadorių vyskupas Juozapas Matulaitis.

Panevėžio vyskupijoje

Balandžio 7 d. 12 val. Panevėžio katedroje iškilmingose šv. Mišiose, kurioms vadovavo vysk. J. Kauneckas, už popiežių meldėsi visi kunigai. Šv. Mišiose dalyvavo vyskupijos merai, apskričių viršininkai, seniūnai arba jų atstovai, gausus būrys tikinčiųjų. Tos pačios dienos vakare visose Panevėžio vyskupijos bažnyčiose giedotos šermeninės budynių giesmės.

Popiežiaus laidotuvių dieną, penktadienį, visose vyskupijos bažnyčiose už popiežių melstasi tikintiesiems patogiu laiku ryte ar vakare. Prasidėjus popiežiaus laidotuvėms visose bažnyčiose 5 min. skambėjo varpai.

Šiaulių vyskupijoje

Balandžio 7 d. 19 val. Šiaulių katedroje šv. Mišias už popiežių Joną Paulių II drauge su vyskupijos kunigais aukojo vyskupas Eugenijus Bartulis. Giedojo Šiaulių valstybinis kamerinis choras „Polifonija“.

Per pamokslą vyskupas apžvelgė Jono Pauliaus II 26-erius popiežiavimo metus, per kuriuos Šventasis Tėvas visam pasauliui liudijo amžinojo gyvenimo šviesą, meilę, gailėtingumą, ištikimybę. „Visas pasaulis, atsily-

gindamas už jo parodytą meilę, nori būti kartu su juo. Ir mes, netilpdami į tą nesuskaičiuojamą žmonių dėkingumo eilę, šiandien esame čia, Šiaulių katedroje”, – sakė vyskupas. Ganytojas minėjo, jog būtent Jonui Pauliui II turime būti dėkingi už įkurtą Šiaulių vyskupiją, paskirtą pirmąjį Šiaulių vyskupą. Šiaulių ganytojas kalbėjo apie Šventojo Tėvo apsilankymą Lietuvoje bei šiauliečiams brangiame Kryžių kalne, priminė nepaprastą Šventojo Tėvo meilę jaunimui. Neliko nepaminėtas ir popiežiaus atlaidumas į jį pasikėsinusiame žmogui bei nepaprastai giliai išvelgtas nelaimingųjų, skriaudžiamų žmonių likimas. Popiežius, pasak vyskupo, dažnai prabildavo kovodamas už žmogaus teises, teisingumą, gyvybės išsaugojimą, smerkė mirties kultūrą, kuri „negali pasauliui atnešti laimės ir tyrumo”. Vyskupas taip pat minėjo Šventojo Tėvo troškimą matyti laimingas šeimas. Nusakydamas, kodėl Jono Pauliaus II pontifikatas buvo toks sėkmingas, vyskupas nurodė popiežiaus nuolatinę vienybę su Dievu, atsidavimą Šventosios Dvasios vadovavimui, pasišventimą Švenčiausiajai Mergelei Marijai. Apmąstymus jis baigė Jono Pauliaus II žodžiais, ištartais Lietuvai pontifikato pradžioje: „Būkite laimingi ir ištikimi Kristui”. „Tebūna jie mums testamentas, kuris mus visus veda, suvienija ir pašventina žemiškojo gyvenimo kelionėje”, – paragino ganytojas.

Po šv. Mišių klausytasi įrašyto Jono Pauliaus II pamokslu, pasakyto 1993 m. Kryžių kalne. Režisierė Regina Steponavičiūtė pasidalijo išpūdžiais, patirtais popiežiui lankantis Šiauliuose. „Dėkoju už tą didžią malonę, kad Šventasis Tėvas buvo ir laimino miestą, kuriame mes gyvename, kad laimino jo žmones, kad savo buvimu liudijo Kristų”, – sakė ji. Minėjamą vysk. E. Bartulis baigė iškilmingu palaiminimu ir paraginimu: „Mūsų gražiausias testamentas Šventajam Tėvui Jonui Pauliui II tebus mūsų meilė Dievui, tėvynei ir artimui”.

Vilkaviškio vyskupijoje

Balandžio 4 d. už Šventąjį Tėvą Vilkaviškio katedroje šv. Mišias aukojo Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, vysk. Juozas Žemaitis MIC ir per 40 vyskupijos kunigų. Šia intencija šv. Mišios čia buvo laikomos ir balandžio 5 bei 6 d. vakarą.

Balandžio 6 d. Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila išvyko į Vatikaną dalyvauti Šventojo Tėvo laidotuvėse.

Balandžio 7 d., ketvirtadienį, 18 val. Vilkaviškio katedroje vyko visuomenei skirtas minėjimas, kuriuo pagerbtas popiežius Jonas Paulius II. Po jo už Šventąjį Tėvą aukotos šv. Mišios, giedotas rožinis.

Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila paragino visose vyskupijos parapijose aukoti šv. Mišias už mirusį popiežių balandžio 8-ąją – laidotuvių dieną – arba išvakarėse, taip pat balandžio 8 d. nuo 10.30 val. – pusvalandį prieš laidotuvių pradžią – skambinti bažnyčių varpais.

Balandžio 8 d. 10 val. Marijampolės bazilikoje šv. Mišioms už Šventąjį Tėvą vadovavo vysk. Juozas Žemaitis MIC. Šiose šv. Mišiose kartu meldėsi Palaimintojo Jurgio Matulaičio kunigų seminarijos bendruomenė, taip pat Marijampolės šv. Vincento Pauliečio parapijos kunigai, pakvietę jose dalyvauti ir savo parapijiečius.

Telšių vyskupijoje

Balandžio 2 d. Žemaičių Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bazilikoje 12 val., gausiai dalyvaujant tikintiesiems, buvo aukojamos šv. Mišios už popiežių Joną Paulių II, prašant jam stiprybės savo gyvenimu ar mirtimi liudyti Kristų.

Vakare, gavus žinią apie popiežiaus Jono Pauliaus II mirtį, 26 minutes Telšių vyskupijos parapijų bažnyčiose skambėjo varpai, minint Šventojo Tėvo 26 popiežiaavimo metus.

Balandžio 3 d. 8 val. visoje Telšių vyskupijoje dar kartą 26 minutes skambėjo varpai, skelbiantys popiežiaus mirtį. Visoje vyskupijoje už mirusįjį buvo aukojamos šv. Mišios.

Telšių katedroje 10 val. šv. Mišias aukojo Telšių vyskupas emeritas Antanas Vaičius, kuris per pamokslą pasidalijo prisiminimais iš asmeniškų susitikimų su popiežiumi. Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ kartu su kitais Lietuvos vyskupais aukojo šv. Mišias Vilniaus arkikatedroje. Grįžęs iš Vilniaus, jis prisijungė prie Žemaičių Kalvarijos kalnų giedotojų.

19 val. šv. Mišias aukojo Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, Telšių vyskupas emeritas Antanas Vaičius ir Telšių vyskupo V. Borisevičiaus kunigų seminarijos dėstytojai. Šv. Mišiose dalyvavo Telšių apskrities vadovai, Telšių rajono savivaldybės vadovai, Telšių vyskupo V. Borisevičiaus kunigų seminarijos auklėtiniai ir gausus būrys tikinčiųjų.

Balandžio 4 d. Žemaičių Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bazilikoje vyko mėnesiniai atlaidai. 12 val. šv. Mišias aukojo Telšių vyskupas J. Boruta SJ. Šv. Mišiose dalyvavo apie 70 Telšių vyskupijos kunigų, Telšių vysk. V. Borisevičiaus kunigų seminarijos dėstytojai ir auklėtiniai, Palangos dekanato tikintieji ir gausus būrys iš kitų Telšių vyskupijos vietų. Šv. Mišiose buvo meldžiamasi už popiežių. Per pamokslą buvo priminti popiežiaus nuopelnai Žemaičių Kalvarijai. 1988 m. Žemaičių Kalvarijos bažnyčia jis paskelbė Mažąja bazilika, 2004 m. pertvarkė atlaidų gavimo tvarką Žemaičių Kalvarijos bazilikoje. Po šv. Mišių buvo apeita 20 Žemaičių Kalvarijos stočių.

Balandžio 5 d. visose Telšių vyskupijos parapijose žmonės savo parapijų bažnyčiose giedojo Žemaičių Kalvarijos kalnus. Skuodo centriname skvere 20.30 val. į popiežiaus Jono Pauliaus II atminimo vakarą rinkosi Skuodo tikintieji ir Skuodo rajono savivaldybės nariai. Ta proga buvo uždegta apie 2000 žvakučių.

Balandžio 5 d. Šventojo Tėvo Jono Pauliaus II atminimas pagerbtas Palangos Vl. Jurgučio vid. mokykloje. Susikau-pimo popietėje skambėjo popiežiaus Jono Pauliaus II žo-dis iš įrašų, padarytų jo apsilankymo Lietuvoje metu. Renginyje dalyvavęs kun. Mindaugas Šlaustas jauni-mui priminė Šventojo Tėvo ypatingą ryšį su jaunimu, kuriame jis matęs Bažnyčios ateitį. Tą pačią dieną Po-piežiaus Jono Pauliaus II atminimas pagerbtas ir Pa-langos senojoje gimnazijoje. Renginyje kalbėjęs kun. Mindaugas Šlaustas džiaugėsi, jog susirinkęs nusilenkti didžiam popiežiui jaunimas paliudija savo meilę jam. Moksleiviai klausėsi montažo – ištraukų iš Jono Pau-liaus II knygos „Žengiant per vilties slenkstį“.

Balandžio 6 d. 18 val. Klaipėdoje Kristaus Karaliaus parapijos bažnyčioje už Joną Paulių II meldėsi Klaipė-dos universiteto akademinė bendruomenė. Šv. Mišias aukojo Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ.

Balandžio 7 d. Klaipėdos Taikos Karalienės parapijos bažnyčioje už popiežių Joną Paulių II aukotose šv. Mi-šiose meldėsi Klaipėdos dekanato kunigai.

19 val. Telšių katedroje šv. Mišias aukojo Telšių vys-kupas ordinaras J. Boruta SJ, Telšių vyskupas emeritas A. Vaičius, Telšių vysk. V. Borisevičiaus kunigų semi-narijos dėstytojai. Šv. Mišiose dalyvavo savivaldybės atstovai, kunigų seminarijos auklėtiniai.

Balandžio 8 d. visose Telšių vyskupijos parapijų baž-nyčiose 10.30 val. skambėjo varpai, palydintys popie-žių Joną Paulių II į amžinojo poilsio vietą. 9 val. dau-gelyje vyskupijos parapijų bažnyčių buvo aukojamos šv. Mišios, kuriose dalyvavo ir mokyklų bendruome-nės. Popiet daugelyje vyskupijos bažnyčių buvo gie-dami Žemaičių Kalvarijos kalnai.

Balandžio 8 d. Klaipėdos Marijos Taikos Karalienės bažnyčioje bendrai maldai už popiežių Joną Paulių II rinkosi kunigai ir tikintieji. Šv. Mišių aukai vadovavo dekanas Klaipėdos Kristaus Karaliaus parapijos kle-bonas Vladas Gedgaudas. Šv. Mišiose dalyvavo mies-to meras, gausus būrys jaunimo. Per pamokslą celeb-rantas kalbėjo apie viltį ir drąsą priimti Kristų į savo gyvenimą, supažindino su Lietuvos vyskupų laišku tinkintiesiems šia proga.

Tą pačią dieną Klaipėdos šv. Kazimiero parapijoje su-sirinkę tikintieji Švč. Sakramento adoracijos metu ap-maštė Kryžiaus paslaptį giedodami Žemaičių Kalva-rijos kalnus. Baigiantis šv. Mišių aukai pasigirdo Klai-pėdos bažnyčių varpai, kurie tarytum liudijo, jog į Tė-vo namus iškeliauja mūsų ganytojas – popiežius Jo-nas Paulius II.

-dch, gt, apn, irat, dg, kss-

Lietuvos Prezidentas pareiškė užuojautą dėl Popiežiaus Jono Pauliaus II mirties

2005 04 03

Sekmadienis, balandžio 3 d. (Vilnius). Mirus Popiežiui Jo-nui Pauliui II, Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus nusiuntė užuojautos telegramą Šventosios Ro-mos Bažnyčios Kardinolų Kolegijos Dekanui Jo Eminenci-jai Josephui Ratzingeriui.

„Su giliu liūdesiu sutikome žinią apie Jo Šventenybės Po-piežiaus Jono Pauliaus II mirtį. Prisimename nuolatinį, nuo pat pirmųjų jo pontifikato dienų rodytą dėmesį ir palanku-mą Lietuvai.

Jono Pauliaus II rūpesčiu Katalikų Bažnyčios širdyje Šv. Petro bazilikoje Romoje surengti šventojo Kazimiero 500 mirties metinių 1984 metais ir Lietuvos krikšto 600 metinių 1987 metais paminėjimai priminė pasauliui persekiojamą Lietuvos Bažnyčią ir pavergtą lietuvių tautą.

Drąsindamas pavergtas tautas ir žadindamas viltį Popiežius sustiprino mūsų siekį atkurti nepriklausomą Lietuvos valsty-bę. 1993 metais lankydamasis Lietuvoje jis palaikė mūsų visuomenės laisvinimosi pastangas. Tuomet su tėvišku rū-pesčiu jis kvietė visus Lietuvos žmones savo gyvenimą grįsti krikščioniškomis vertybėmis, ragino susimąstyti, veikti ats-a-kingai bei bendruomeniškai. Popiežiaus skleista Europos vizija buvo mūsų valstybės gairė siekiant lygiaverčio dalyva-vimo naujosios Europos kūrimu.

Lietuvos piliečiai prisimins Joną Paulių II kaip tvirtą tikėji-mo ir vilties liudytoją“, – sakoma Prezidento V. Adamkaus užuojautos telegramoje.

Prezidento spaudos tarnyba

Lietuvos Prezidentas pareiškė užuojautą Apaštaliniam Nuncijui Vilniuje ir Lenkijos Prezidentui

2005 04 03

Sekmadienis, balandžio 3 d. (Vilnius). Mirus Popiežiui Jonui Pauliui II, Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus užuojautos telegramas nusiuntė Lenkijos Respublikos Prezidentui Aleksandriui Kvašnievskiui (Aleksander Kwas-niewski) ir Apaštaliniam Nuncijui Vilniuje Arkivyskupui Ste-panui Zurbrigenui (Stephan Zurbriggen).

„Leiskite man visų Lietuvos žmonių vardu išreikšti nuošir-džią užuojautą lenkų tautai dėl jos sūnaus, Jo Šventeny-bės Popiežiaus Jono Pauliaus II mirties.

Pasaulis neteko tikro taikos ir laisvės šauklio, kurio tikėji-mas, pasišventimas Dievui ir nenuilstami darbai įkvėpė vilties ir pasitikėjimo ištisoms kartoms lenkų ir lietuvių, at-vėrė kelius kurti laisvą, tolerantišką ir solidarią bendruo-menę krikščioniškame pasaulyje“, – sakoma V. Adamkaus užuojautos telegramoje Lenkijos vadovui.

„Mes liūdime Bažnyčios vadovo, kurio skleista gerumo, mei-lės ir pagarbos žinia atvėrė kelius Rytų Europos tautoms kurti laisvas, demokratines, atviras ir tolerantiškas visuomenes.

Jono Pauliaus II žemiškasis palikimas amžinai liks mūsų širdyse, suteiks paramos, įkvėpimo ir ryžto mūsų kasdie-niuose darbuose ir maldoje“, – rašoma Prezidento užuo-jautos telegramoje Apaštaliniam Nuncijui.

Prezidento spaudos tarnyba

Lietuvos vyskupų laiškas

2005 04 03

Brangūs broliai kunigai, brangūs tikintieji,

Iš Apaštalo Sosto mus visus pasiekė sukrečianti žinia – Šventasis Tėvas Jonas Paulius II iškeliavo susitikti su Dievu. Milijonai pasaulio katalikų buvo su Popiežiumi maldos vienybėje paskutines Jo žemiškojo gyvenimo valandas ir dabar graudulio kupina širdimi apgaili šią netektį pavesdami Ganytojo sielą ir gedulo rimtyje skendinčią tikinčiųjų bendruomenę Gailestingajam Viešpačiui. Tai didžiulė netektis Bažnyčiai ir asmeniškai kiekvienam jos nariui, tačiau žmogiško liūdesio akivaizdoje neturime apleisti savo krikščioniškojo tikėjimo centro – Velykų slėpinio, Kristaus Prisikėlimo mums suteiktos vilties. Mes karščiausiai tikime, kad Šventojo Tėvo siela jau džiūgauja Dievo artumoje, kad Jono Pauliaus II užtarimu sulauksime Viešpaties atleidimo ir begalinių malonių.

Ilgus dvidešimt šešerius metus Jonas Paulius II buvo regimasis Bažnyčios vadovas ištikimai tarnaudamas atpirtajai žmonijai Kristaus vardu. Mūsų Išganytojo, tikrosios Bažnyčios Galvos, rankose Šventasis Tėvas buvo išties nuostabus įrankis. Jo gyvenimą šiandien apmąstome kaip mums suteiktą Viešpaties dovaną. Jo žodžius ir darbus prisimename ir priimame kaip be galo įtikinantį Kristaus vietininko liudijimą apie Viešpaties gailestingumą, apie nuodėmės tamsą nušviečiantį Amžinojo Gyvenimo pažadą.

Šventojo Tėvo liudijimas toks tikras todėl, kad Jo žodžiai ir darbai buvo viena, kad Jis buvo tas be galo retas žmonių pasaulyje pavyzdys, kai skelbimas ir gyvenimas, kiekviena ištarmė ir kiekvienas poelgis visiškai sutampa, kai asmuo gyvena tuo, ką šlovina, ko moko ir kam kviečia. Jono Pauliaus II senatvės metai, ligos ir kančios valandos tapo pačiu iškalbingiausiu ženklu, kaip tikėjimas ir pasitikėjimas Dievu suvienija gyvenimą ir mirtį į visiems regimą, nepaprastai veržlų Gerosios Naujienos skleidimąsi pasaulyje. Popiežiaus atvirumas ir atidumas įvairiausiems keliams, kuriais nuoširdžiai tikintys artėja prie Kristaus Kryžiaus papėdės, leido išaušti visų krikščionių geresnio tarpusavio supratimo dienoms.

Šventasis Tėvas niekuomet nepristigo valios, drąsos, išminties bei įkvėpimo ginti tikėjimą ir autentišką krikščionišką žmogaus supratimą. Teigdamas, kad žmogus yra žemės veido puošmena ir pasididžiavimas, Jis ragino visokeriopai puoselėti asmens orumą, idant nebūtų dalkoma tai, kas sukurta pagal Dievo paveikslą. Atmesdamas išlygą dėl gyvybės vertės, Jonas Paulius II daugeliui motinų ir tėvų, senelių ir ligonių, medikų ir slaugytojų suteikė pasitikėjimo savimi ir Dievu, kurio dėka išsaugoti tūkstančiai gyvenimų. Gausios Popiežiaus enciklikos, apaštališkieji paraginimai ir laišakai, 124 šalyse sakytos homilijos ir kalbos tiesė Bažnyčios kelią į žmogų, ypač kenčiantį, prislėgtą, abejonių kamuojamą žmogų, apglėbė visas žemės tautas meile ir rūpesčiu. Jis nuolat ragino – nebijokite! Nebijokite tikėti, nebijokite išpažinti, nebijokite liudyti, nebijokite džiūgauti, nes prisikėlęs Kristus yra su mumis.

Lietuvoje gyvas Jono Pauliaus II apaštališkosios kelionės į mūsų šalį atminimas, tačiau dar turime kantriai mokytis iš

mums tartų Jo Šventenybės žodžių, idant jie augintų mus kaip krikščionis, stiprintų tikėjimą dvasiniu valstybės ir visuomenės prisikėlimu. Mums dar reikia visa širdimi priimti ir įgyvendinti Jo linkėjimą, kad Evangelijos šviesos dėka „lietuviai sugebės kurti gėrį, vieningai ir taikiai gyventi“. Šventasis Tėvas šaukte šaukė Lietuvos jaunimui: „Atidarykite duris Kristui! Būkite pirmieji šaukliai naujosios evangelizacijos, kurios dabar taip stinga jūsų Tėvynei, Europai ir pasauliui!“ Kviesdamas „kurti tikrai laisvą, vieningą žmonių“, Popiežius išskirtinį dėmesį rodė šeimai, vadindamas ją „pirmąja namų Bažnyčia“, kurios darna padeda nesugriaunamus pamatus žmogui ugdyti ir suteikia jėgų atsilaikyti prieš visas pasaulio negeroves.

Jono Pauliaus II padaršinimą ir pagalbą nuolat jautė persekiojami krikščionys. Sovietinės spaudos metais Jis buvo tylinčios Bažnyčios balsas, be kompromisų skelbęs apie ateistinio totalitarizmo, kuris trypia žmogaus orumą, nuodėmingą prigimtį. Ne mažiau ryžtingai Popiežius kalbėjo ir apie dvasinę nedarną, iš vidaus ardančią turtingas Vakarų valstybes, vartotojiškas visuomenes. Atvirai prabildamas apie pačias įvairiausias šiuolaikiniame pasaulyje suvešėjusio blogio apraiškas, Šventasis Tėvas kur kas labiau sielojosi dėl gėrio stokos. Dvasininkams ir pasauliečiams katalikams, visuomenės ir kultūros veikėjams, kiekvienam žmogui išganinga Jo Šventenybės pamoka, kad tik gausindami gėrį galime pakeisti save ir pasaulį.

Ypač paveikus, gaivinantis ir gydantis buvo Šventojo Tėvo žodis jauniems žmonėms. Milijonai jaunuolių, šeimų, atsinaujinimo judėjimų dalyvių pasauliniuose susitikimuose, per televiziją, radiją, internetą išgirdo, suprato ir giliai į širdį priėmė Popiežiaus skelbimą, kad pasauliečiai yra pašaukti šventumui – tobulumui meilėje. Jie atsivėrė Šventosios Dvasios veikimui ir įsiliejo į Gyvąją Bažnyčią. Eucharistijos metai, kuriuos paskelbė Jonas Paulius II, ir Evangelijos pagal Luką žodžiai, kuriuos Jis šia proga parinko, mus ragina nuolat būti Kristaus artumoje, prašyti drauge su jo mokiniais: Pasilik su mumis, Viešpatie! Jau vakaras arti (plg. Lk 24, 29).

Šventoji Dvasia vedė Bažnyčią nuo Sekminių dienos jau dvidešimt amžių. Ji išganingai nutvieskė Jono Pauliaus II pontifikato metus, įkvėpė Šventojo Tėvo žodžius ir darbus. Kviečiame visus tikinčiuosius melstis ir visus brolius kunigus aukoti šv. Mišias prašant, kad ir šiomis netekties dienomis Dievo atsiųstoji dangaus liepsna mus, visą pasaulinę katalikų bendruomenę, nepalaujamai lydėtų ir saugotų. Dar gyviau ir karščiau švęskime Eucharistiją, iš kurios gimsta meilės perkeistas krikščioniškasis gyvenimas. Maldaukime, kad nuskaistinanti Šventosios Dvasios galia laikytų Bažnyčią vieningą ir susitelkusią. Puoselėkime Jono Pauliaus II paveldą, kantriai mokymės iš Jo ištikimybės Kristui ir atsidavimo Švenčiausiajai Dievo Motinai. Prašykime, kad Dievas suteiktų Šventosios Dvasios išminties kardinolams, kurie netrukus rinks naują Vyriausiąjį Ganytoją.

Jono Pauliaus II romumas ligos ir mirties akivaizdoje mus persmelkia šventa nuostaba. Iškeliadamas Šventasis Tėvas mus dar kartą pakvietė: „nebijokite“. Jis mums dar kartą bylojo, kad tik sekdami Kristų išties įprasminsime savo laikiną viešnage šioje žemėje.

Lietuvos vyskupai

MŪSŲ KELIAS

V Velykų sekmadienis (A)

Apd 6, 1–7; 1 Pt 2, 4–9; Jn 14, 1–12

Šio sekmadienio Evangelija tokia turininga, kad neužtektų net ir kelių valandų ją aptarti. Tad susitelkime tik prie vienos minties. Ką tik girdėjome Kristaus žodžius: „Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas“. Tebūna šio pamąstymo tema – „Jėzus yra mūsų kelias“. Yra visokių kelių – prabangių, akmenuotų, kalnuotų, tiesių, kreivų... Visiems keliams viena yra bendra: visi jie kur nors veda – į stotelę, į miestą, į kaimą. Jeigu Jėzus yra kelias – kur jis veda? Pats Jėzus atsako: „Niekas nenuveina pas Tėvą kitaip, kaip tik per mane“. Štai mums atsakymas: kelias, kuriuo jis save vadina, veda pas Tėvą. Jis atėjo mums vietos paruošti ir mus pas Tėvą nuvesti. Dažnai šeimoje vaikas nedrįsta artintis prie tėvo, kuris nuolat kažkuo užsiėmęs ir neturi kada pabendrauti su sūnumi. Bet vaikas turi ir motiną, kuri jam geriausias kelias į tėvo širdį. Tepadedu mums šis gyvenimiškas pavyzdėlis suprasti, ką Kristus nori pasakyti, teigdamas, kad jis yra mūsų kelias.

Ne sykį esame girdėję posakį: „Visi keliai veda į Romą“. Deja, to negalime pasakyti apie dangų. Į dangų veda tik vienas kelias. Tas kelias yra Kristus. Šiandien atidžiai pažvelkime į šį kelią. Niekas kitas nėra taip aiškiai nusakęs šio kelio esmės kaip pats Kristus. Gerai įsiklausykime į šiuos jo žodžius: „Aš nužengiau iš dangaus vykdyti ne savo valios, bet valios to, kuris mane siuntė“ (Jn 6, 38). Skaitydami ar girdėdami tuos žodžius turėtume nulenkti savo galvas. Tai pati esmingiausiaji Kristaus žmogiškojo gyvenimo prasmė – vykdyti dangiškojo Tėvo valią. Joks genijus, joks išminčius ar filosofas žmogaus gyvenimo tikslo taip tiksliai ir paprastai nesuformulavo kaip Kristus: vykdyti Dievo valią. Apie save jis sakė: „Mano maistas – vykdyti valią to, kuris mane siuntė“ (Jn 4, 34). Visi evangelistai perteikia Kristaus malda, kai jis po Paskutinės vakarienės Alyvų darželyje besiantinančios mirties akivaizdoje meldžiasi: „Tėve, jei nori, atimk šią taurę nuo manęs, tačiau tebūna ne mano, bet tavo valia!“ (Lk 22, 42). Tai vienintelė akimirka, kai Kristaus žmogiškoji prigimtis susvyravo. Vis dėlto ir čia jis išlieka ištikimas Tėvo valiai. Net gyvybė jam nėra aukščiausias gėris. Toks yra kelias, kurį mums rodo Kristus – vykdyti Dievo valią taip, kaip ją vykdė pats Kristus.

Savo misiją tęsti Kristus įgaliojo Bažnyčią. „Eikite ir padarykite mano mokiniais visų tautų žmones“ (Mt 28, 19). Kristui įžengus į dangų, Bažnyčia vykdo Kristaus misiją, ji yra mūsų ir kelias, ir tiesa, ir gyvenimas. Ji nuolat mums primins, kas yra žmogus ir kas yra Dievas. Ji iš kartos į kartą skelbs Dievo valią. Ji bus įpareigota saugoti autentišką Kristaus Evangeliją ir perduoti ją neiškreiptą. Tikintieji bus įpareigoti klausyti savo ganytojų kaip ir paties Kristaus: „Kas jūsų klauso, manęs klauso. Kas jus niekina, mane niekina. O kas niekina mane, niekina tą, kuris yra mane siuntęs“ (Lk 10, 16). Vykdyti Dievo valią taip, kaip ją vykdė pats Kristus! – toks yra kelias, kurį mums nurodė Dievo Sūnus, kurį nuolat rodo Bažnyčia. Bet nejaugi, Viešpatie, tu savo mylimiesiems žmonėms negalėjai parodyti lengvesnio kelio? Juk tavo parodytas kelias yra kryžiaus kelias. Tu ir savo mokinius įspėjai: „Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, tepasiima savo kryžių ir teseka manimi“ (Mt 16, 24). Kodėl, Viešpatie, tu, mus taip mylėdamas, rodai ne platų malonumų kelią, bet kvieti sekti tave? Kodėl dangiškasis Tėvas ir tau, ir tavo sekėjams skyrė kryžiaus kelią?

Prisipažinkime, kad dažnai su slaptu pavydu žiūrime į pasaulio išrinktuosius. Niekas kitas nėra taip gausiai apipilti žemiškomis gėrybėmis, kaip jie – pasaulio turtingieji, galingieji, išmintingieji. Bet vis dėlto... Skaitydami gyvenimo knygą, matome, kad daugybė žemiškomis gėrybėmis apdovanotų žmonių nesijaučia laimingi. Negana to: daugybė vyrų ir moterų, gyvendami prabangoje, patenka į savo aistrų nelaisvę. Kiek kankinasi pavergti alkoholio, narkotikų... Tai suvokia ne tik filosofai, bet ir paprasta liaudis. Daugelio tautų tautosakoje vienokiu ar kitokiu variantu pasakojama apie karalių, kuris sirgo liūdesio liga. Jam padėti galėjo tik laimingo žmogaus marškiniai. Po ilgų ieškojimų pagaliau buvo surastas laimingas žmogus, visiškai patenkintas savo gyvenimu. Bet, kai reikėjo gauti jo marškinius, paaiškėjo, kad jis jų neturėjo.

Ak, atleisk, Viešpatie, kad primenu tau savo dvejones. Tai todėl, kad aš dar iki galo nesupratau, ką reiškia – Dievas yra meilė. Ar skundžiasi moteris gimdymo kančiomis, kai išvysta savo kūdikį? Juk tu netrokšti kančių, lydinčių mūsų gyvenimą. Esame keliautojai, ar dera tad skųstis kelionės nepatogumais? Šiandien Viešpats mus drąsina: „Mano Tėvo namuose daug buveinių <...> Einu jums vietos paruošti“. Padėk man, Viešpatie, suprasti: ne kryžiaus, bet tavo malonės netekti reikia bijoti. Apaštalai patyrė daug priespaudos ir sunkumų, bet savo pasiuntinybėje jautėsi laimingi. Pasak Apaštalų darbų knygos, „jie ėjo iš tarybos džiaugdamiesi, kad dėl Jėzaus Kristaus vardo užsitarnavo panieką“ (Apd 5, 41). Šv. Jokūbas savo laiške ragina: „Laikykite, broliai, tikru džiaugsmu, kad pakliūvate į visokius išmėginimus“ (Jok 1, 2). Nuo pat pirmųjų amžių krikščionys Kristaus mokslą vadina „Evangelija“. Ką reiškia šis graikiškas žodis? Išvertus – tai linksmoji naujiena. Čia ir yra didysis krikščionybės slėpinys: kryžiaus ir džiaugsmo lygiagretė. Kristus kviesdamas jį sekti, užtikrina, kad jo jungas švelnus ir našta lengva. Jis kalba ne tik apie kryžių. Jis kviečia džiaugtis, nes mūsų laukia gausus atlygis danguje (plg. Mt 5, 12).

MEILĖS RAKTAS

VI Velykų sekmadienis (A)

Apd 8, 5–8. 14–17; 1 Pt 3, 15–18; Jn 14, 15–21

Šio sekmadienio Evangelija yra dalis Jėzaus atsisveikinimo kalbos. Joje tarsi aidas atsikartoja Jėzaus pabrėžiamas ryšys tarp meilės ir ištikimybės. Ką tik girdėjome: „Jei mane mylite, – jūs laikysitės mano įsakymų“. Pažadėjęs Šventąją Dvasią, Jėzus vėl sako: „Kas pripažįsta mano įsakymus ir jų laikosi, tas tikrai mane myli“. O netrukus tą pačią mintį dar aiškiau išreiškia: „Jei kas mane myli, laikysis mano žodžio“ (Jn 14, 23). Šie keli Jėzaus sakiniai yra tartum raktas mūsų meilei ir ištikimybei Kristui atpažinti. Gali sau pamaldžiai kartoti: „Jėzau, aš tave myliu!“; bet ar tai tikrai Jėzaus meilė? Gali mintinai mokėti visas litanijas – ar tai tikrai Jėzaus meilė? Gali būti kelių pamaldžių brolių narys – ar tai tikrai Jėzaus meilė? Gali net kasdien eiti prie Dievo stalo – ir vis dėlto galima klausti – ar tai tikrai Jėzaus meilė? Tai ko dar reikia? Įsiklausykime į Kristaus žodžius: „Jei mane mylite – jūs laikysitės mano įsakymų“ – štai tikrasis meilės išmėginimas. Jeigu tu maldingas, gailestingas, nusižeminęs – jau esi arčiau Jėzaus meilės. Bet jeigu esi maldingas ir moki ištiesti pagalbos ranką artimui, o nusikaltusiam atleisti – tavo Jėzaus meilė yra tikra, nes vykdamas svarbiausią Jėzaus įsakymą.

Kai vienas Rašto žinovas Jėzų paklausė, koks įsakymas yra didžiausias Įstatyme, Jėzus jam atsakė: „Mylėk Viešpatį savo Dievą visa širdimi, visa siela ir visu protu. <...> Antrasis – panašus į jį: mylėk savo artimą kaip save patį“. Kas yra jo artimas, Jėzus paaiškino gailestingą samariečio palyginimu. Pro gulintį sužeistą žmogų praėjo ir kunigas, ir levitas; ir tik samarietis, žydu nekenčiamas žmogus, suteikė sužeistajam pirmąją pagalbą. Bet mums nepalyginti svarbiau negu Jėzaus žodžiai yra jo gyvas pavyzdys, kurio nepajėgia uždenkti istorijos dulkės. Prikaltas prie kryžiaus Jėzus meldėsi: „Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino, ką daro“ (Lk 23, 34). Jau merdėdamas išgirsta atgailojantį nusikaltėlį ir jam atleidžia pažadėdamas rojų (plg. Lk 23, 35). Šiandien Kristus duoda mums į rankas raktą patikrinti savo meilę. Šiuo raktu patikrink, kaip elgiesi savo šeimoje, kaip bendrauji su kaimynais, bendradarbiais, kaip elgiesi su ligoniais, su savo senais tėvais.

Albertas Šveiceris buvo apdovanotas dideliais talentais. Jis buvo ir gydytojas, ir teologas, kelių knygų autorius, ir žymus muzikas. Būdamas savo sėkmės viršūnėje paliko patogų Europos gyvenimą ir nuvyko į Afriką. Ten sunkiomis klimato sąlygomis, be patogumų, be reikiamo personalo įsteigė juodaodžiams ligoninę, kuriai paaukojo savo lėšas ir paskyrė likusį savo gyvenimą. Po šio kilnaus žmogaus mirties iš dienoraščių paaiškėjo jo gyvenimo posūkių prasmė: savo gyvenimo auka jis įgyvendino Kristaus artimo meilės įsakymą. Artimo meilės darbus Viešpats vertina taip, tartum jie būtų padaryti jam pačiam: „Kiek kartų tai padarėte vienam iš šitų mažiausiųjų mano brolių, man padarėte“ (Mt 25, 40).

Bet ar ne per sunkūs Kristaus meilės reikalavimai? Prisiminkime, kokia beviltiška buvo apaštalų padėtis po Kristaus mirties. Dažnai ir mes pasijuntame sutrikę, prarandame pasitikėjimą. Atrodo, kad blogis laimi, ir mes nieko negalime padaryti, kad mūsų padangėje būtų šviesiau. Tačiau šią dieną girdime Kristaus pažadą: „Aš paprašysiu Tėvą, ir jis duos jums kitą Globėją, kuris liktų su jumis per amžius“. Tačiau Bažnyčia „tęsia savo kelionę, pasaulio persekiojama ir Dievo guodžiama“. Ji skelbia Viešpaties kryžių ir mirtį iki jis ateis. Ji yra Šventosios Dvasios galios stiprinama, kad savo kantrybe bei meile įveiktų ir vidines, ir išorines sunkenybes ir ištikimai skelbtų Kristaus galutinę pergalę.

Parengė V. S.

BAŽNYČIOS ŽINIOS

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos
du kartus per mėnesį

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
Šventaragio 4
Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios
informacijos centras
Papilio 5, LT-44275 Kaunas

REDAKCINĖ KOMISIJA

Pirmininkas
arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ
Nariai: vysk. Jonas Boruta SJ
vysk. Jonas Kauneckas
kun. Artūras Jagelavičius
kun. Leonas Povilas Zaremba SJ
kun. Lionginas Virbalas SJ
kun. Kęstutis Rugevičius
Vyskupijų atstovai:
kun. Arūnas Poniškaitis
diak. Domas Gatautas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

Vita Filipova / Kazlų Rūda
Jūratė Kadusauskaitė / Marijampolė
kun. Žydrūnas Vabuolas / Vilnius
kun. Saulius Stumbra / Klaipėda
Laima Zimkienė / Šiauliai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio 5
LT-44275 Kaunas, Lietuva

TELEFONAI

Redakcija: 323 853
Platinimo tarnyba: 322 776
Faksas: 323 853
El. paštas: lkbic@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Studentų 48a
LT-51367 Kaunas

TIRAŽAS 800 egz.

ISSN 1392-6098

© 2005, „Bažnyčios žinios“
